

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική Εργασία

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ**

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Έλλη-Μαρία Ζιακοπούλου

Επιβλέπων:
Καθηγητής Χαράλαμπος Κοκκώσης

Βόλος, Φεβρουάριος 2018

ΔΗΛΩΣΗ

Βεβαιώνω ότι η παρούσα εργασία είναι δική μου, δεν έχει συγγραφεί από άλλο πρόσωπο με ή χωρίς αμοιβή, δεν έχει αντιγραφεί από δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία άλλου και δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί για βαθμολόγηση στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ή αλλού. Βεβαιώνω ότι είμαι εν γνώσει των κανόνων περί λογοκλοπής του ΤΜΧΠΠΑ και ότι στο πλαίσιο αυτού έχουν τηρηθεί όλοι οι κανόνες κατά την ακαδημαϊκή δεοντολογία, σχετικά με αναφορές, βιβλιογραφία, κ.λ.π., τόσο από έντυπες όσο και από ηλεκτρονικές πηγές. Σε περίπτωση λογοκλοπής αποδέχομαι όλες ανεξαιρέτως τις ποινές που προβλέπουν οι εκάστοτε Κανονισμοί του ΠΘ ή και του ΤΜΧΠΠΑ.

Ημερομηνία:

Όνοματεπώνυμο:

Υπογραφή:

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων των ορεινών περιοχών αποτελεί βασικό στόχο για την ανάπτυξη του τουρισμού σε ορεινές περιοχές, μέσω της εφαρμογής εναλλακτικών μορφών τουρισμού για την επίτευξη βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση δράσεων για την ανάπτυξη του τουρισμού του Δήμου Κόνιτσας που προκύπτουν από τη ανάλυση και σύνθεση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του. Έπειτα από ανασκόπηση και συγκέντρωση σχετικών στοιχείων αναφορικά με τον ορεινό χώρο και την ανάπτυξη του τουρισμού στις ορεινές περιοχές, πραγματοποιείται η ανάλυση της περιοχής μελέτης ως προς τα γεωμορφολογικά, διοικητικά, πληθυσμιακά και αναπτυξιακά της χαρακτηριστικά. Παρουσιάζονται οι δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού του Δήμου και πραγματοποιείται ανάλυση SWOT. Επιπλέον μελετώνται θεσμικά και προγραμματικά κείμενα σχετικά με την τουριστική ανάπτυξη. Σύμφωνα με τα παραπάνω δίνεται έμφαση στην χάραξη πολιτικής με βάση τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού και δικτύων συνεργασιών ώστε να δημιουργηθεί ένα διαφοροποιημένο τουριστικό προϊόν για το Δήμο. Συμπερασματικά προκύπτουν δράσεις στρατηγικής ανάπτυξης τουρισμού και προοπτικές για το Δήμο Κόνιτσας.

Λέξεις κλειδιά: στρατηγική ανάπτυξη, βιωσιμότητα, εναλλακτικός τουρισμός, ορεινό περιβάλλον, πολιτιστικό περιβάλλον, ανάλυση SWOT.

ABSTRACT

The exploitation of the natural and cultural resources is a key objective for the development of tourism in mountainous areas through alternative forms of tourism in order to achieve sustainable touristic development. The aim of this thesis is to propose actions for the development of tourism resulting from the analysis and synthesis of comparative advantages of the Municipality of Konitsa. After a review of the development of tourism in mountainous areas, the study area is analyzed in terms of its geomorphological, administrative, social and economic development characteristics. Alternative tourism activities in the Municipality are presented and a SWOT analysis is conducted. Additionally, tourism-related policy documents are studied. On the basis of the above, actions concerning the development of alternative forms of tourism and relevant cooperation networks are proposed to diversify the touristic product of the Municipality. In conclusion, strategic tourism development actions and prospects for the Municipality of Konitsa are proposed.

Keywords: strategic development, sustainability, alternative tourism, mountainous environment, cultural environment, SWOT analysis.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	5
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	8
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	8
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	8
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ	9
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	10
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
2. ΒΙΩΣΙΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ.....	14
2.1. Ορεινός Χώρος	14
2.2. Τουρισμός στις ορεινές περιοχές	16
2.3. Επιπτώσεις Τουρισμού	17
2.3.1. Επιπτώσεις στην οικονομία	17
2.3.1. Επιπτώσεις στην κοινωνία	18
2.3.2. Επιπτώσεις στο περιβάλλον.....	18
2.4. Βιώσιμη Ανάπτυξη	18
2.5. Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη	19
2.6. Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού	22
2.6.1. Αγροτουρισμός	23
2.6.2. Οικοτουρισμός.....	24
2.6.3. Ιαματικός Τουρισμός.....	24
2.6.4. Τουρισμός Περιπέτειας.....	24
2.6.5. Ορειβατικός τουρισμός.....	25
2.6.6. Πολιτισμικός τουρισμός.....	25
2.6.7. Θρησκευτικός τουρισμός.....	25
3. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	27
3.1. Διοικητική Διάρθρωση	27
3.2. Δημογραφικά Στοιχεία.....	29
3.2.1. Διάρθρωση Απασχόλησης	31
3.3. Φυσικό Περιβάλλον	32
3.3.1. Προστατευόμενες Περιοχές.....	33
3.3.1.1. Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου.....	33
3.3.1.2. Γεωπάрко Βίκου-Αώου	34
3.3.1.3. Κορυφή Όρους Σμόλικα	36
3.3.1.4. Καταφύγια Άγριας Ζωής.....	36

3.3.1.5.	Χαράδρα του Αώου	37
3.3.1.6.	Αλπικές Λίμνες	37
3.4.	Πολιτιστικό Περιβάλλον.....	38
3.4.1.	Παραδοσιακοί οικισμοί.....	38
3.4.2.	Γεφύρια	39
3.4.3.	Θρησκευτικά Μνημεία.....	41
3.4.4.	Μουσεία	42
3.4.5.	Μνημεία Οθωμανικής Περιόδου	43
3.4.5.1.	Οικιστικό Συγκρότημα Χάμκως	43
3.4.5.2.	Τζαμί Σουλεϊμάν	44
3.4.5.3.	Οικία Χουσεϊν Μπέη.....	44
3.5.	Μεταφορική Υποδομή	45
3.5.1.	Οδικό Δίκτυο	45
3.5.1.1.	Εθνικό Οδικό Δίκτυο	45
3.5.1.2.	Επαρχιακό Οδικό Δίκτυο	45
3.5.1.3.	Τοπικό Οδικό Δίκτυο	46
3.5.1.4.	Λοιπές Μεταφορικές Υποδομές.....	46
3.6.	Υποδομές Κοινής Ωφέλειας.....	46
3.6.1.	Υποδομές Εκπαίδευσης	46
3.6.2.	Υποδομές Υγείας	47
3.7.	Τεχνικές Υποδομές	47
4.	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΚΟΝΙΤΣΑΣ.....	48
4.1.	Επισκεψιμότητα.....	48
4.2.	Στοιχεία Καταλυμάτων	51
4.3.	Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στην Κόνιτσα	53
4.3.1.	Ορεινός-Ορειβατικός Τουρισμός.....	54
4.3.2.	Πεζοπορικές διαδρομές-μονοπάτια.....	54
4.3.2.1.	Καταφύγια.....	55
4.3.3.	Τουρισμός Περιπέτειας.....	57
4.3.3.1.	Rafting - Kayaking - Monoraft	57
4.3.3.2.	Fly Fishing	58
4.3.3.3.	Ιππασία.....	58
4.3.3.4.	Αναρρίχηση.....	59
4.3.3.5.	Αλεξίπτωτο πλαγιάς.....	59
4.3.3.6.	Ποδηλασία Βουνού	60
4.3.4.	Ιαματικός τουρισμός.....	60

4.3.4.1.	Ιαματικά Λουτρά Αμαράντου	60
4.3.4.2.	Θειούχα Ιαματικά Λουτρά Καβάσιλλων.....	61
4.3.5.	Πολιτισμικός Τουρισμός.....	62
4.3.6.	Θρησκευτικός τουρισμός.....	63
4.3.7.	Γαστρονομικός τουρισμός	63
4.3.8.	Οικοτουρισμός.....	65
4.3.8.1.	Περιβαλλοντικό Πάρκο Μπουραζανίου	65
5.	ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT.....	68
6.	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΚΟΝΙΤΣΑΣ.....	74
6.1.	Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου, Β΄ Φάση: Προτάσεις για τη στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης	74
6.2.	Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό 2013.....	77
6.3.	ΠΠΧΣΑΑ Ηπείρου, Μελέτη Αναθεώρησης.....	83
6.4.	ΠΕΠ Ηπείρου 2014-2020	87
6.5.	Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση της Ηπείρου για την περίοδο 2014-2020 - RIS3.....	88
6.6.	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο	93
6.6.1.	Περιοχές Ειδικής Προστασίας	93
6.6.2.	Περιοχές Ελέγχου και Περιορισμού της Δόμησης	95
7.	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	100
7.1.	Προοπτικές ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού	101
7.1.1.	Ορειβατικός τουρισμός.....	101
7.1.2.	Πεζοπορικές διαδρομές-μονοπάτια.....	101
7.1.3.	Αναρρίχηση.....	102
7.1.4.	Τουρισμός Περιπέτειας.....	102
7.1.5.	Πολιτισμικός τουρισμός.....	103
7.1.6.	Θρησκευτικός τουρισμός	104
7.1.7.	Αγροτουρισμός	104
7.1.8.	Οικοτουρισμός.....	105
7.1.9.	Ιαματικός τουρισμός	106
7.1.10.	Χιονοδρομικός τουρισμός.....	106
7.2.	Συνδέσεις-Εξαρτήσεις.....	107
8.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	110
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	112

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Δημοτικές και Τοπικές Ενότητες Περιοχής Μελέτης	29
Πίνακας 2: Διάρθρωση Απασχόλησης στο Δήμο Κόνιτσας	31
Πίνακας 3: Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας στο Δήμο Κόνιτσας	31
Πίνακας 4: Χαρακτηρισμός Προστατευόμενων Οικισμών	39
Πίνακας 5: Πετρόχτιστα γεφύρια της περιοχής	40
Πίνακας 6: Μονές της περιοχής	41
Πίνακας 7: Μουσεία της περιοχής	42
Πίνακας 8: Κύρια Τουριστικά Καταλύματα Δήμου Κόνιτσας	51
Πίνακας 9: Μη Κύρια Τουριστικά Καταλύματα Δήμου Κόνιτσας	51
Πίνακας 10: Συνολικός Αριθμός Καταλυμάτων Δήμου Κόνιτσας	52
Πίνακας 11: Συνολικός Αριθμός Καταλυμάτων Δήμου Κόνιτσας	52
Πίνακας 12: Ξενοδοχεία στο Δήμο Κόνιτσας	53
Πίνακας 13: Ανάλυση SWOT	69

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Δημογραφικά στοιχεία πληθυσμού Δήμου Κόνιτσας	30
Διάγραμμα 2: Αφιξεις στο Δήμο Κόνιτσας ανά εθνικότητα	49
Διάγραμμα 3: Διανυκτερεύσεις στο Δήμο Κόνιτσας ανά εθνικότητα	49
Διάγραμμα 4: Αφιξεις στην ευρύτερη περιοχή ανά Δήμο	50

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Τρίγωνο Αειφόρου Ανάπτυξης	19
Εικόνα 2: Θέση του Δήμου Κόνιτσας στην ευρύτερη περιοχή	28
Εικόνα 3: Γεώπαρκο Βίκου-Αώου	36
Εικόνα 4: Αλπική λίμνη Τύμφης	38
Εικόνα 5: Το πετρόχτιστο γεφύρι της Κόνιτσας	40
Εικόνα 6: Μονή Μολυβδοσκεπάστου	41
Εικόνα 7: Εθνομολογικό Μουσείο Ηπειρωτών Μαστόρων Πυρσόγιαννης	42
Εικόνα 8: Οικία Χάμκως, Άνω Κόνιτσα	43
Εικόνα 9: Τζαμί Σουλειμάν, Κόνιτσα	44
Εικόνα 10: Μονοπάτι «Epirus Trail»	55
Εικόνα 11: Καταφύγιο Σμόλικά	56
Εικόνα 12: Ράφτινγκ στον ποταμό Αώο	58
Εικόνα 13: Αναρρίχηση στην Τύμφη	59
Εικόνα 14: Ποδηλασία Βουνού	60
Εικόνα 15: Ιαματικά Λουτρά Αμαράντου	61
Εικόνα 16: Παραδοσιακό κτίριο στην Κόνιτσα	62
Εικόνα 17: Διαδικασία παραγωγής τσίπουρου	64
Εικόνα 18: Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στο Μπουραζάνι	66
Εικόνα 19: Άγρια πανίδα Περιβαλλοντικού Πάρκου Μπουραζανίου	67

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Φυσικό Περιβάλλον Δήμου Κόνιτσας.....	33
Χάρτης 2: Πολιτιστική Κληρονομιά Περιοχής Μελέτης.....	39
Χάρτης 3: Χρήσεις Γης και Προστασία Περιβάλλοντος.....	98
Χάρτης 4: Προτάσεις Περιοχής Μελέτης.....	109

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά ευχαριστώ θερμά τον κ. Χαράλαμπο Κοκκώση, Καθηγητή του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, για την πολύτιμη καθοδήγησή του και την εξαιρετική συνεργασία την οποία είχαμε σε όλα τα στάδια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας.

Παράλληλα, θέλω να ευχαριστήσω τα μέλη της επιτροπής κ. Αλέξιο-Μιχαήλ Δέφνερ, Πρόεδρο και Καθηγητή του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης και την κα. Όλγα Χριστόπουλου, Καθηγήτρια Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Στη συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Γεώργιο Τάσσο, ιδιοκτήτη του Περιβαλλοντικού Πάρκου και Ξενοδοχείου Μπουραζανίου και εκπρόσωπο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων στην Επιτροπή Παρακολούθησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Ηπείρου, τους Αντιδημάρχους Κόνιτσας κα. Αικατερίνη Δημαράτου και κ. Γεώργιο Καλλιντέρη, τον κ. Δημήτριο Λαζογιάννη, εκπρόσωπο της Ένωσης Ξενοδόχων Περιφερειακής Ενότητας Ιωαννίνων, καθώς και τον κ. Χαριτάκη Παπαϊωάννου, συνεργάτη της Ηπείρος Αναπτυξιακή ΑΕ. Η πολύτιμη συμβολή τους στη συλλογή στοιχείων ήταν καθοριστική για την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας.

Οφείλω ένα ξεχωριστό ευχαριστώ στους γονείς και στον αδερφό μου για την αγάπη και την αδιάκοπη στήριξη κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

Βόλος, Φεβρουάριος 2018

Έλλη Ζιακοπούλου

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η τουριστική ανάπτυξη επιφέρει πολλαπλασιαστικά οφέλη καθώς, μέσω των βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων που δημιουργούνται, ενισχύεται η τοπική οικονομία με επιδράσεις σε κοινωνικό επίπεδο. Ιδιαίτερα σε περιοχές με έντονη την παρουσία φυσικών πόρων και πολιτιστικής κληρονομιάς, ο τουρισμός λειτουργεί ως βασικός παράγοντας ενίσχυσης του οικονομικού τους χαρακτήρα εξασφαλίζοντας νέες θέσεις εργασίας και ενδυναμώνοντας τις επιχειρήσεις. Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί με την εφαρμογή εναλλακτικών μορφών τουρισμού αποτελεί βασική επιδίωξη για την ανάπτυξη των ορεινών περιοχών συνολικά, ικανή να αντιμετωπίσει τα προβλήματα απομόνωσης και παρακμής που υφίστανται.

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση δράσεων που προκύπτουν από τη ανάλυση και σύνθεση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του Δήμου Κόνιτσας ώστε να επιτευχθεί μια ολοκληρωμένη τουριστική πολιτική. Οι προτεινόμενες δράσεις στηρίζονται στη ανάδειξη του ιδιαίτερου φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος με σκοπό την αύξηση των τουριστικών ροών και τη χάραξη μιας βιώσιμης αναπτυξιακής πορείας συνολικά για το Δήμο Κόνιτσας.

Η μεθοδολογία της εργασίας εδράζεται σε δύο βασικά σκέλη: την ανάλυση και τη σύνθεση. Αρχικά, για την ανάλυση, πραγματοποιήθηκε εκτενής βιβλιογραφική ανασκόπηση, σε πρώτη φάση για τον τουρισμό των ορεινών περιοχών, τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Επιπλέον πραγματοποιήθηκε κριτική ανάλυση υφιστάμενων προγραμματικών κειμένων. Στην επόμενη φάση αξιοποιήθηκαν στοιχεία εξειδικευμένων υπηρεσιών (ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΤ, Ήπειρος Αναπτυξιακή ΑΕ) και επιδιώχθηκε προσωπική επικοινωνία με το Δήμο Κόνιτσας, καθώς και με τοπικές ιδιωτικές επιχειρήσεις. Έπειτα πραγματοποιήθηκε σύνθεση των συγκεντρωμένων στοιχείων και πληροφοριών, η οποία οδήγησε στην παραγωγή στρατηγικών προτάσεων για την βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη του τουρισμού και την ανάδειξη προοπτικών για το Δήμο Κόνιτσας.

Η εργασία αποτελείται από επτά κεφάλαια. Στο παρόν πρώτο κεφάλαιο πραγματοποιείται μια εισαγωγή και συνολική περιγραφή της εργασίας, στη μεθοδολογία και στο αντικείμενο της, καθώς και στη γενικότερη διάρθρωσή της που περιλαμβάνει την ανάλυση, τη σύνθεση και τα προτεινόμενα συμπεράσματα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στον ορεινό χώρο και την ανάπτυξη του τουρισμού στις ορεινές περιοχές η οποία συμβάλλει στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας μέσω δικτύων συνεργασιών και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. Για την επίτευξη μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης των ορεινών περιοχών, η οποία αποτελεί βασικό στόχο για την αντιμετώπιση των πλεονεκτημάτων τους, κρίνεται σκόπιμη η προστασία και ανάδειξη των στοιχείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω εφαρμογής εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού και ανάπτυξης ήπιων δραστηριοτήτων.

Στο τρίτο κεφάλαιο πραγματοποιείται η ανάλυση της περιοχής μελέτης, ως προς τα γεωμορφολογικά, διοικητικά, πληθυσμιακά και αναπτυξιακά της χαρακτηριστικά παρουσιάζοντας τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα. Βάσει αυτών, αναλύονται τα θέληγτρα και οι τουριστικοί πόροι του Δήμου Κόνιτσας στο βαθμό που υφίστανται σήμερα και παρουσιάζονται τα στοιχεία επισκεψιμότητας του Δήμου Κόνιτσας καθώς και η υφιστάμενη κατάσταση των τουριστικών υποδομών αποτυπώνοντας τη δυναμική του τουρισμού του δήμου.

Ακολούθως, στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι δραστηριότητες των επιμέρους εναλλακτικών μορφών τουρισμού που λαμβάνουν χώρα στον Δήμο Κόνιτσας, οι περισσότερες από τις οποίες χρήζουν βελτίωσης και οργάνωσης προκειμένου να δημιουργηθεί ένα διαφοροποιημένο τουριστικό προϊόν και αύξηση των τουριστικών ροών.

Στη συνέχεια, στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται, μέσω της ανάλυσης SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), συγκεντρωτικά τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες της υφιστάμενης κατάστασης του Δήμου Κόνιτσας όσον αφορά στον τομέα του τουρισμού. Επιπλέον, καταγράφονται οι ευκαιρίες και οι απειλές που προκύπτουν ώστε να προσδιοριστούν οι αναγκαίες δράσεις αντιμετώπισης των ανασταλτικών παραγόντων τουριστικής ανάπτυξης και να σκιαγραφηθούν τα στοιχεία που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για την αύξηση της δυναμικής του τομέα του τουρισμού στο Δήμο.

Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι αναπτυξιακές κατευθύνσεις που δίνονται μέσα από τα θεσμικά και προγραμματικά κείμενα σχετικά με τον τουρισμό. Οι κατευθύνσεις αυτές είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά του Δήμου με σκοπό την χάραξη μιας ενιαίας πολιτικής που θα βασίζεται στην βιώσιμη ανάπτυξη.

Μέσα από την αποτύπωση των κατευθύνσεων και προτάσεων δράσεις των θεσμικών κειμένων καθώς και της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης του Δήμου συντίθενται οι δράσεις που αφορούν στην ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και δικτύων συνεργασιών ώστε να δημιουργηθεί ένα διαφοροποιημένο τουριστικό προϊόν για το Δήμο, οι οποίες περιγράφονται στο έβδομο κεφάλαιο. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσονται και γενικότερες κατευθύνσεις που θα ενισχύσουν το τουριστικό χαρακτήρα του Δήμου και θα αναδείξουν τους τουριστικούς του πόρους συμβάλλοντας στην ανάπτυξη του Δήμου συνολικά.

Τέλος, καταγράφονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης του Δήμου και της πολιτικής των προγραμματικών κειμένων με στόχο την εφαρμογή δράσεων και τη χάραξη μιας ολοκληρωμένης τουριστικής αναπτυξιακής πολιτικής, βασισμένης στις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Η ανάδειξη των φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας αποτελούν βασικά στοιχεία σύνθεσης του τουριστικού χαρακτήρα του Δήμου τα οποία συνδυαστικά με τα δίκτυα συνεργασιών με το Δήμο Ζαγορίου και την Αλβανία θα αποτελέσουν τη βάση για δημιουργία επενδύσεων και ενίσχυση της τοπικής οικονομίας μέσω του τουρισμού.

2. ΒΙΩΣΙΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

2.1. Ορεινός Χώρος

Ο ορεινός χώρος αποτελούσε πάντα κύριο σημείο αναφοράς στον χώρο και ειδικά στην Ελλάδα καθώς καλύπτει μεγάλο ποσοστό της επιφάνειας του εδάφους της επικράτειας το οποίο ανέρχεται στο 71% του συνόλου περιλαμβάνοντας τους ορεινούς και ημιορεινούς οικισμούς, με έκταση περίπου 94 εκατομμύρια στρέμματα (ΕΛΣΤΑΤ,2011). Πιο συγκεκριμένα, Ως ορεινοί χαρακτηρίζονται «*οι ΟΤΑ οι οποίοι κατέχουν ιδιαίτερα κεκλιμένα και κατ' εξοχήν ανώμαλη εδαφική επιφάνεια η οποία χωρίζεται από χαράδρες ή καλύπτεται από ορεινούς όγκους που δημιουργούν πολλαπλές και βαθιές εδαφικές πτυχώσεις με υψομετρικές διαφορές μεγαλύτερες των τετρακοσίων (400) μέτρων*» (ΕΛΣΤΑΤ, 1995).

Οι ορεινές περιοχές σύμφωνα με τον Le Coz λόγω των χαρακτηριστικών τους κχαίρουν ιδιαίτερης αντιμετώπισης καθώς

- Διαθέτουν φυσικούς πόρους και ιδιαίτερα οικοσυστήματα όπως είναι οι προστατευόμενες περιοχές, τα δάση, η πανίδα και σημαντικά αποθέματα νερού που καλύπτουν τις ανεπάρκειες των αγροτικών και πεδινών περιοχών
- Αποτελούν πυρήνα διατήρησης της εθνικής ταυτότητας με έντονη παρουσία παράδοσης ανά τους αιώνες και σημαντικά στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς
- Αποτελούν την ανθρωπογεωγραφική συνέχεια της χωρικής ανάπτυξης

(Γούσιος,2002).

Τα πλεονεκτήματα των ορεινών περιοχών συγκριτικά με τις αγροτικές περιοχές αποτελούν το πλούσιο φυσικό τοπίο και η μεγάλη βιοποικιλότητα με την ύπαρξη των φυσικών πόρων που σε πολλές περιπτώσεις είναι ανεκμετάλλευτοι και η γενικότερη απουσία μεγάλων παρεμβάσεων σε επίπεδο υποδομών που θα υποβάθμιζαν το ορεινό τοπίο. Επιπλέον, η έντονη παρουσία στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και αρχιτεκτονικής με πληθώρα παραδοσιακών οικισμών μπορούν να συμβάλλουν με στοχευμένες δράσεις στην προβολή και ανάδειξη των ορεινών περιοχών με σκοπό την ανάπτυξή τους. Η φύση, ο πολιτισμός, η παράδοση, στοιχεία τα οποία συνδυάζονται με τις χωρικές ιδιαιτερότητες του ορεινού χώρου, τον καθιστούν μοναδικό και ταυτόχρονα αποτελούν πρόκληση για την μελέτη και την ανάπτυξή του (Μπεριάτος, 2003).

Ωστόσο, πέραν των πλεονεκτημάτων που παρουσιάζονται στις ορεινές περιοχές στην Ελλάδα, εντοπίζονται ορισμένες αδυναμίες που απορρέουν από τη μέχρι τώρα εκμετάλλευση ή μη των πόρων των περιοχών και την διαχείριση οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων εν γένει. Τα παλαιότερα χρόνια στον ορεινό χώρο συγκροτούνταν πλήθος κοινωνικών ομάδων που προσαρμόζονταν στα γεωφυσικά χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής διατηρώντας την πολιτιστική τους ταυτότητα. Οι περιοχές αυτές αναπτύσσονταν οικονομικά στηριζόμενες σε αυτοδιαχειριζόμενες διαδικασίες και στον πρωτογενή τομέα. Σταδιακά όμως η εμφάνιση κάποιων στοιχείων όπως η έλλειψη μιας ολοκληρωμένης εθνικής πολιτικής για τις ορεινές περιοχές, η ερημοποίηση και η άνιση αντιμετώπιση των ορεινών περιοχών συγκριτικά με τις πεδινές ως προς την δυνατότητα ανάπτυξής του συνετέλεσαν στην περιθωριοποίηση τους με πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις που εξακολουθούν μέχρι και σήμερα να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομική και χωρική του ανάπτυξη (Γουργιώτης, 2007).

Τα τελευταία χρόνια, είναι εμφανές πως, λόγω της φυσιογνωμίας του, ο ορεινός χώρος στην Ελλάδα παρουσιάζει σαφή μειονεκτήματα, καθώς χαρακτηρίζεται από περιθωριοποίηση και απομόνωση. Η πληθυσμιακή συρρίκνωση των τελευταίων δεκαετιών η οποία αποτελεί απόρροια της αστικοποίησης και των περιορισμένων πια δυνατοτήτων απασχόλησης του πληθυσμού αποτελεί βασικό παράγοντα εγκατάλειψης. (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001).

Επιπρόσθετα, η γεωμορφολογία των ορεινών όγκων συμπεριλαμβανομένων των χαρακτηριστικών τους όπως είναι οι απότομες κλίσεις, οι χαράδρες, τα φαράγγια σε συνδυασμό με την έλλειψη των μεταφορικών υποδομών συντελούν στην απομόνωση των περιοχών και την περιθωριοποίησή τους. Η δυσκολία στην πρόσβαση σε πολλούς οικισμούς εντός Δήμων που βρίσκονται σε ορεινές περιοχές καθιστά την ενσωμάτωση και αλληλεπίδρασή τους στο υπόλοιπο ηπειρωτικό τμήμα δυσμενή σε μεγάλο βαθμό. Η γεωγραφική απομόνωση σε συνδυασμό με την προβληματική προσβασιμότητα αποτελούν τους κύριους παράγοντες που λειτουργούν ανασταλτικά ως προς την ανάπτυξη των ορεινών περιοχών. Το γεγονός αυτό καθιστά σαφές την ύπαρξη πολυάριθμων επιπτώσεων σε κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο εντείνοντας την ύπαρξη και άλλων καίριων προβλημάτων, όπως το δημογραφικό (Godde et al., 2000)

Είναι σαφές ότι οι ιδιαιτερότητες του ορεινού χώρου καθιστούν αναγκαία τη λήψη μέτρων για μια ουσιώδη συμβολή στην αναπτυξιακή πολιτική της χώρας. Τα φυσικά

εμπόδια και οι εδαφοκλιματολογικές συνθήκες δυσχεραίνουν την προσπάθεια άρσης της απομόνωσης των περιοχών και σε συνδυασμό με τα κοινωνικο-οικονομικά θέματα των τελευταίων ετών αναστέλλουν την ισόρροπη ανάπτυξή τους συγκριτικά με πεδινές περιοχές. Ωστόσο υπάρχουν και περιπτώσεις κατά τις οποίες υπήρξε ανεξέλεγκτη προσπάθεια εκμετάλλευσης των φυσικών και πολιτισμικών πόρων των ορεινών περιοχών με τουριστικούς αναπτυξιακούς στόχους, με την απουσία σχεδιασμού, γεγονός που οδήγησε σε μια σειρά πολλαπλασιαστικών επιπτώσεων όπως αναλύεται παρακάτω. Για το λόγο αυτό, καθίσταται αναγκαίο τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που προαναφέρθηκαν να ληφθούν υπόψη και να αποτελέσουν τη βάση αξιοποίησης των περιοχών του ορεινού χώρου στοχεύοντας σε ολοκληρωμένες δράσεις και παρεμβάσεις. (Γουργιώτης, 2007).

2.2. Τουρισμός στις ορεινές περιοχές

Η ιδιαιτερότητα των ορεινών περιοχών ως προς την ανάπτυξη του τουρισμού έγκειται σε μεγάλο βαθμό στην φυσική δομή τους αλλά και στην δυσκολία αντιμετώπισης των προκλήσεων που δημιουργούνται από τις συνθήκες και τις συγκυρίες της σύγχρονης οικονομίας που καθορίζουν τις τάσεις του τουριστικού προϊόντος. Είναι εμφανές ότι τόσο οι φυσικογεωγραφικές όσο και οι κοινωνικο-οικονομικές ιδιαιτερότητες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη των ορεινών περιοχών. (Richins et al,1996)

Αναλυτικότερα, τα κύρια αναπτυξιακά προβλήματα που ανακύπτουν λόγω των γεωμορφολογικών στοιχείων των περιοχών αλλά και από την έλλειψη τομεακών και χωρικών πολιτικών επηρεάζουν ουσιαστικά την οικονομική και την τουριστική ανάπτυξή τους. Πιο συγκεκριμένα, η διασπορά των οικισμών και οι γεωφυσικές τους ιδιαιτερότητες σε συνδυασμό με την έλλειψη των υποδομών και τη γήρανση του πληθυσμού αποτελούν ουσιαστικούς παράγοντες που αναστέλλουν την ανάπτυξη των ορεινών περιοχών με αποτέλεσμα την ενίσχυση των ανισορροπιών συγκριτικά με τις πεδινές. Το κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον που δημιουργείται περιορίζει τις αναπτυξιακές δυνατότητες των ορεινών περιοχών και σε επίπεδο τουρισμού.

Είναι σαφές ότι η απουσία μιας στοχευόμενης εθνικής πολιτικής που θα επικεντρώνεται στην ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη του ορεινού χώρου δεν επέτρεψε μέχρι σήμερα τη δημιουργία προϋποθέσεων για μια ορθολογική διαχείριση των

δραστηριοτήτων σε αυτόν καθώς και την ήπια τουριστική ανάπτυξή του (Γουργιώτης, 2007).

Η εθνική πολιτική που ακολουθήθηκε δε δημιούργησε το κατάλληλο έδαφος για άρση της απομόνωσης των ορεινών περιοχών αλλά εστίασε ουσιαστικά σε παραδοσιακές τακτικές που στόχευαν στην αξιοποίηση των πεδινών περιοχών μέσω της παραδοσιακών παραγωγικών δραστηριοτήτων όπως η γεωργία, δημιουργώντας ανισορροπίες σε χωρικό και οικονομικό επίπεδο ενώ η σχέση του ανταγωνισμού με τις μικρές ορεινές απομονωμένες περιοχές ήταν σχεδόν ανύπαρκτη (Γουργιώτης, 2007).

Στα πλαίσια αυτά γίνεται προσπάθεια τα τελευταία χρόνια ενίσχυσης των δομών και δράσεων που στοχεύουν σε μια ορθολογική αξιοποίηση των χαρακτηριστικών των ορεινών περιοχών, μέσω νέων μοντέλων ανάπτυξης όπως αναλύεται στη συνέχεια του παρόντος κεφαλαίου, ούτως ώστε να επιτευχθεί ανάκαμψη τόσο σε οικονομικό όσο και δημογραφικό επίπεδο για τις ορεινές περιοχές με βάση τις αρχές της βιωσιμότητας (Sharley, 2000).

2.3. Επιπτώσεις Τουρισμού

Η τουριστική ανάπτυξη επιφέρει πολλαπλασιαστικά οφέλη σε οικονομικό, περιβαλλοντικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον στην περιοχή όπου αναπτύσσεται εφόσον αυτό πραγματοποιείται βάσει σχεδιασμού και ολοκληρωμένης στρατηγικής ανάπτυξης. Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά οι επιδράσεις του τουρισμού στην οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον εστιάζοντας στις ορεινές περιοχές στις οποίες εντάσσεται και η περίπτωση μελέτης (Ανδριώτης, 2005).

2.3.1. Επιπτώσεις στην οικονομία

Η ανάπτυξη του τουρισμού στις ορεινές περιοχές έχει άμεσα οικονομικά οφέλη καθώς συμβάλλει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αλλά και στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας μέσω δημιουργίας νέων τουριστικών υποδομών και παροχή κινήτρων για επενδύσεις. Ο τουρισμός επηρεάζει την απασχόληση και συνδυαστικά με την διεύρυνση της τουριστικής περιόδου που αποτελεί βασικό στόχο για την ενίσχυση των ορεινών και ειδικά παραμεθόριων περιοχών. Μέσω της τουριστικής ανάπτυξης επιτυγχάνεται διεύρυνση της παραγωγικής βάσης των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, γεγονός που έχει πολλαπλασιαστικά οφέλη αυξάνοντας τα εισοδήματα και το επίπεδο ζωής της περιοχής συνολικά (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001).

2.3.1. Επιπτώσεις στην κοινωνία

Ιδιαίτερα στις γεωγραφικά απομονωμένες περιοχές, η επίδραση του τουρισμού στην κοινωνία είναι εμφανής καθώς λειτουργεί καθοριστικά ως προς την άρση της απομόνωσης και την αύξηση των πληθυσμιακών μεγεθών. Επιπλέον, σημαντική είναι η διατήρηση των τοπικών παραδόσεων και της ταυτότητας του τουριστικού προορισμού μέσα από την ανάπτυξη τουρισμού μιας περιοχής με πλούσια πολιτιστική κληρονομιά και η αποφυγή εμπορευματοποίησης των πολιτιστικών στοιχείων που οδηγεί στην υποβάθμισή τους. Τέλος, η αλληλεπίδραση των κατοίκων με τους τουρίστες και η επαφή με επισκέπτες εξωτερικού τουρισμού έχει θετικό αντίκτυπο σε κοινωνικό επίπεδο (Σφακιανάκης, 2000).

2.3.2. Επιπτώσεις στο περιβάλλον

Οι επιπτώσεις του τουρισμού στο περιβάλλον συχνά είναι αρνητικές λόγω της έλλειψης σχεδιασμού που έχει ως αποτέλεσμα της δημιουργία πιέσεων και συγκρούσεων μεταξύ των χρήσεων γης. Η ανεξέλεγκτη και άνευ σχεδιασμού τουριστική ανάπτυξη μπορεί να προκαλέσει σωρεία περιβαλλοντικών προβλημάτων επηρεάζοντας τα οικοσυστήματα ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές που συχνά διαθέτουν πληθώρα στοιχείων φυσικής κληρονομιάς. Σε αυτό το πλαίσιο η δημιουργία τουριστικών υποδομών χωρίς σχεδιασμό για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αλλά και των παραδοσιακών και αρχιτεκτονικών στοιχείων του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος συμβάλει στην υποβάθμιση του τουριστικού προϊόντος και επηρεάζει το επίπεδο ζωής των περιοχών γενικότερα. Για αυτό το λόγο καθίσταται απαραίτητη η χάραξη πολιτικών μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης όπως αναλύεται στο κεφάλαιο 7, ώστε να προωθούνται δράσεις σχετικές με την ανάδειξη και προστασία των φυσικών πόρων (Σφακιανάκης, 2000).

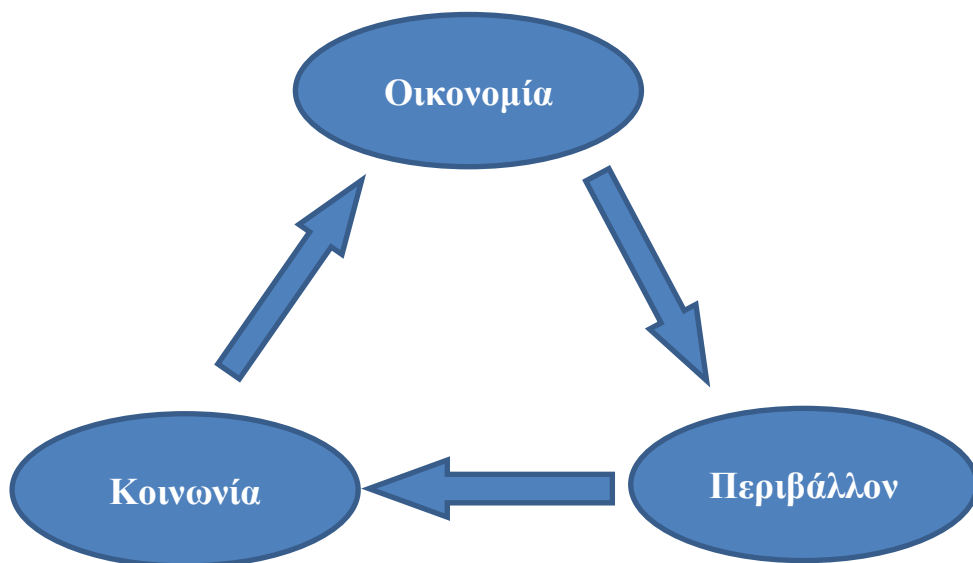
2.4. Βιώσιμη Ανάπτυξη

Ο όρος «βιώσιμη ανάπτυξη» περιγράφεται ως μια «διαδικασία μετασχηματισμού όπου η εκμετάλλευση των πόρων, η κατεύθυνση των επενδύσεων, ο προσανατολισμός της τεχνολογικής ανάπτυξης και οι προσαρμογές στο θεσμικό πλαίσιο εναρμονίζονται με τις μελλοντικές και σημερινές ανάγκες», (Division for Sustainable Development, 2017), και επικράτησε διεθνώς το 1992, μετά την Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον, στο Ρίο ντε Τζανέϊρο της Βραζιλίας ως η ανάπτυξη που παρέχει μακροπρόθεσμα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη φροντίζοντας τις ανάγκες της παρούσας και των μελλοντικών γενεών.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για το Περιβάλλον των Ηνωμένων Εθνών, το 2002 στο Γιοχάνεσμπουργκ ακολούθησε τη χάραξη της στρατηγικής για την βιώσιμη ανάπτυξη η οποία επικεντρώνεται στον ισόρροπο συνδυασμό τριών στόχων: της κοινωνικής ισότητας, της αποτελεσματικότητας της οικονομίας καθώς και της προστασίας του περιβάλλοντος. Η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί μια διαρκή διαδικασία προσαρμογής η οποία εντάσσεται σε μια δυναμική και ισχυρή ισορροπία που βασίζεται σε συντονισμένες και συλλογικές δράσεις προκειμένου να έρθουν σε πέρας οι τρεις βασικές επιδιώξεις (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001).

Η σύγχρονη αντίληψη επισημαίνει την αναγκαιότητα για χάραξη μιας ενιαίας πολιτικής της βιώσιμης ανάπτυξης σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο με στόχο την συμβολή των συνιστωσών της οικονομίας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της κοινωνικής δικαιοσύνης σε ίδια επίπεδα. Για τη επίτευξη των παραπάνω, αναγκαίες προϋποθέσεις αποτελούν η διατήρηση των φυσικών πόρων και η ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών (Ανδριώτης,2005).

Εικόνα 1: Τρίγωνο Αειφόρου Ανάπτυξης

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

2.5. Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη

Αναλυτικότερα, η απουσία σχεδιασμού και η ανεξέλεγκτη τουριστική δραστηριότητα που έλαβε χώρα μεταπολεμικά στον αναπτυσσόμενο κόσμο επέφερε πληθώρα αρνητικών επιπτώσεων σε περιβαλλοντικό επίπεδο ενώ έθεσε βασικά ζητήματα ως

προς την κοινωνικο-οικονομική διάσταση της ανάπτυξης του τουρισμού. Η λειτουργία και η διαχείριση των δραστηριοτήτων και υποδομών που σχετίζονται με τον τουρισμό με εμφανή απουσία προγραμματισμού είχε άμεσες συνέπειες στο περιβάλλον ευρύτερα, δηλαδή στους φυσικούς και πολιτιστικούς χώρους καθώς και στην ποιότητα ζωής, την πολεοδομία και την χωροταξία (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001). Η ανάγκη για αντιμετώπιση των προβλημάτων που ανακύπτουν από την εντατική τουριστική ανάπτυξη οδήγησαν στην αναζήτηση προτύπων βιώσιμης ανάπτυξης του τουρισμού και συνεπώς στην προσέγγιση μιας ενιαίας στρατηγικής βασιζόμενη στις αρχές της βιωσιμότητας μέσω στοχευμένων μέτρων και πολιτικών αλλά και συνεργασία θεσμών και φορέων (Τσάρτας, 2010).

Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη ορίζεται ως ο τύπος τουριστικής ανάπτυξης που δραστηριοποιείται ισόρροπα στην τοπική, κοινωνική, οικονομική, πολιτισμική, και περιβαλλοντική δομή της κάθε τουριστικής περιοχής, διαμορφώνοντας παράλληλα όρους (υπηρεσίες, υποδομές, τεχνογνωσία) για τη συνεχή ανατροφοδότησή της (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001).

Η εφαρμογή ειδικού σχεδιασμού και διαχείρισης σε διεθνές, εθνικό και τοπικό επίπεδο με στόχο τη δημιουργία εξειδικευμένων βιώσιμων προτύπων ανάπτυξης αποτελεί κυρίαρχο στόχο για την τουριστική πολιτική συνολικά (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001). Η χάραξη βιώσιμων τουριστικών πολιτικών είναι ικανή να λειτουργήσει ως μέσο περιφερειακής ανάπτυξης παρέχοντας πολλαπλασιαστικά οφέλη όπως η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, η διατήρηση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος ως στοιχείου τουριστικού προϊόντος, η αύξηση της αποδοτικότητας των τοπικών επιχειρήσεων, η δημιουργία νέων υποδομών, η ανακοπή της δημογραφικής πορείας όπως συμβαίνει στις μειονεκτικές περιοχές όπως ο Δήμος Κόνιτσας.

Ουσιαστικά, βασίζεται στις αρχές και στη διατήρηση της ισορροπίας των επιδιώξεων της βιώσιμης ανάπτυξης όπως διατυπώθηκαν στην Παγκόσμια Συνδιάσκεψη για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη το 1992 στο Ρίο της Βραζιλίας με τη Συνθήκη Agenda 21, και είναι άμεσα συνδεδεμένη με την συμπόρευση των αναπτυξιακών αναγκών της ανθρωπότητας συνδυαστικά με τη διαχείριση του περιβάλλοντος.

Επιπλέον, οι αρχές που διέπουν την βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού αποτυπώθηκαν το 1995 στη Χάρτα του Παγκόσμιου Συνεδρίου του Λανθαρόττε είναι οι εξής:

- Η εναρμόνιση του τουρισμού με το φυσικό, πολιτισμικό και ανθρώπινο περιβάλλον
- Η διατήρηση του τουριστικού προορισμού και η κάλυψη των αναγκών των τουριστών
- Η μέριμνα και αποφυγή των συνεπειών του τουρισμού αναφορικά με την πολιτιστική κληρονομία και την παράδοση
- Η προσφορά ευκαιριών για την τοπική κοινωνία ενισχύοντας κατ' αυτό τον τρόπο την τοπική οικονομία
- Η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων στον τόπο προορισμό και η ενδυνάμωση των κοινωνικο-πολιτισμικών διεργασιών
- Η εφαρμογή δράσεων για την ανάδειξη και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος με ιδιαίτερη έμφαση στις περιβαλλοντικά αλλά και πολιτισμικά ευαίσθητες περιοχές
- Η προώθηση συστημάτων διαχείρισης τουρισμού φιλικών προς το περιβάλλον με την παράλληλη αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών ενέργειας και πρόληψη των επιπτώσεων των μεταφορών
- Η συμμετοχή της κεντρικής διοίκησης, της τοπικής αυτοδιοίκησης, των ΜΚΟ και των σχετικών φορέων σε δράσεις με στόχο έναν ολοκληρωμένο σχεδιασμό και συνολική ευαισθητοποίηση όλων για την επίτευξη αυτού
- Οι συλλογικές δράσεις και ουσιαστική συμμετοχή των φορέων ιδιωτικού και δημοσίου τομέα μέσω ενός μηχανισμού συντονισμού όλων των επιπέδων με βασικό στόχο έναν ολοκληρωμένο σχεδιασμό με χρήση καινοτόμων εργαλείων
- Η διάδοση γνώσεων και πληροφοριών καθώς και η χρήση καινοτόμων τεχνολογιών ενσωματωμένων στις ανάγκες του βιώσιμου τουρισμού

Οι παραπάνω αρχές και στόχοι που συγκεντρώνονται στην Χάρτα του Παγκόσμιου Συνεδρίου του Λανθαρόττε συντάχτηκαν βάσει των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης. Δεδομένου το γεγονός ότι ο τουρισμός αποτελεί ένα φαινόμενο παγκοσμίου κλίμακας με άμεση επιρροή στην κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη των χωρών του πλανήτη και για αυτό το λόγο κρίθηκε αναγκαία η προσέγγισή του υπό το πρίσμα της βιώσιμης ανάπτυξης (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001).

Η βιωσιμότητα στον τομέα του τουρισμού επικεντρώνεται σε θέματα όπως η διατήρηση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην τουριστική βιομηχανία συνδυαστικά με

την προστασία των πόρων, την ισότητα της τοπικής κοινωνίας κ την ικανοποίηση των αναγκών των τουριστών. Ουσιαστικά, βασική επιδίωξη αποτελεί η οικονομία να είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ελκυστικότητα των τουριστικών προορισμών και τη σωστή διαχείριση των πόρων των περιοχών (Ανδριώτης, 2005).

Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, συνεπώς, μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την ανάδειξη και προστασία των στοιχείων του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας μέσω προβολής των συγκριτικών πλεονεκτημάτων τη περιοχής, την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, την προσφορά ενός βελτιωμένου τουριστικού προϊόντος με στόχο τη βελτίωση της επισκεψιμότητας. Ο βιώσιμος τουρισμός και οι υποδομές που εντάσσονται σε αυτόν, στοχεύουν στη δυνατότητα «αναγέννησης» των φυσικών πόρων, την ενίσχυση της συμβολής του ανθρώπινου δυναμικού και του συνόλου των κοινοτήτων, των εθίμων και του τρόπου ζωής στην τουριστική εμπειρία με άξονα τη δίκαιη κατανομή και απολαβή των οικονομικών οφελών στις κοινότητες του τόπου-προορισμού. Κύρια επιδίωξη αποτελεί η στήριξη της τοπικής οικονομίας μέσω του τουρισμού με την αποφυγή περιβαλλοντικών επιπτώσεων και τον παράλληλο σεβασμό των αρχών προστασίας του περιβάλλοντος όπως ορίζονται και από τις οικολογικές κοινότητες και οργανισμούς καθώς και από τη νομοθεσία (Butler, 1999).

2.6. Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού

Η υποβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής που προερχόταν από την ανάπτυξη ενός μοντέλου μαζικού τουρισμού στα πλαίσια κάλυψης της αυξημένης τουριστικής ζήτησης, καθώς και η έλλειψη προγραμματισμού που επέφερε πληθώρα πολλαπλασιαστικών επιπτώσεων αποτέλεσε ουσιαστικά την κύρια αιτία αναζήτησης ενός διαφορετικού προτύπου ανάπτυξης χωρίς έντονες πιέσεις στα πρότυπα της βιωσιμότητας (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001). Κατά αυτόν τον τρόπο, επήλθε η εισαγωγή νέων μορφών τουρισμού με ήπιο και φιλικό χαρακτήρα προς το περιβάλλον και τη πολιτιστική κληρονομιά κάθε τόπου, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως εναλλακτικές μορφές και η εφαρμογή τους έχει ως στόχο τη διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος (Σφακιανάκης, 2000).

Σύμφωνα με το Ειδικό Πλαίσιο Χωρικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό, ως «ειδικές – εναλλακτικές μορφές τουρισμού» ορίζονται τα *«σύνθετα ειδικά τουριστικά προϊόντα, που ανταποκρίνονται σε ειδικά ενδιαφέροντα, χαρακτηρίζονται από*

δυναμική ζήτηση και διαφοροποιούνται από το κυρίαρχο μοντέλο μαζικού τουρισμού ως προς τους πόρους που αξιοποιούν, το βαθμό χωρικής συγκέντρωσης, καθώς και τη χρονική περίοδο ανάπτυξής τους»

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού προωθούν την παράλληλη ανάπτυξη δραστηριοτήτων στοχεύοντας στην αναβάθμιση των περιοχών καθώς και την οικονομική στήριξη τους μέσω της ήπιας και μικρής κλίμακας προσφοράς τουριστικών υπηρεσιών, της τοπικής αγροτικής παραγωγής, της δημιουργίας και εμπορίας παραδοσιακών προϊόντων και του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου (Κοκκώσης και Τσάρτας, 2001). Ουσιαστικά, μέσω των δραστηριοτήτων των εναλλακτικών μορφών τουρισμού καλύπτεται η ανάγκη του επισκέπτη για επαφή με θέματα και δραστηριότητες που αφορούν τη περιήγηση, το φυσικό περιβάλλον, τη πολιτιστική κληρονομιά, τον αθλητισμό. Στις εναλλακτικές μορφές, ο τουρισμός γίνεται αποκτά χαρακτήρα διαδραστικό με τη συμμετοχή των επισκεπτών σε πλήθος δραστηριοτήτων όπως οι προαναφερθείσες.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού βασίζονται στην ύπαρξη κίνητρων για την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης του περιβάλλοντος, στοχεύοντας παράλληλα στη δημιουργία και αναβάθμιση εξειδικευμένων υπηρεσιών που αφορούν συγκεκριμένο τύπο τουριστικής ζήτησης.

Κάθε τύπος του εναλλακτικού τουρισμού έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και διαφέρει ως προς την οργάνωση και απαιτούμενη υποδομή προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες των επισκεπτών οι οποίες συχνά ποικίλλουν. Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά ορισμένες μορφές εναλλακτικού τουρισμού που εντοπίζονται στις ορεινές περιοχές όπως η περίπτωση μελέτης (Σφακιανάκης, 2000).

2.6.1. Αγροτουρισμός

Ο Αγροτουρισμός αναπτύσσεται σε αγροτικές περιοχές που δεν έχουν κορεστεί τουριστικά και σχετίζεται με τις δραστηριότητες που αφορούν κυρίως στον πρωτογενή τομέα, και τη συμμετοχή των τουριστών σε αυτές ερχόμενοι σε επαφή με τις δραστηριότητες της αγροτικής παραγωγής όπως η παραγωγή τοπικών προϊόντων (Τσάρτας, 2010). Η σύνδεση της αγροτικής με την τουριστική δραστηριότητα είναι συνεπώς κύριο χαρακτηριστικό του αγροτουρισμού ο οποίος αποτελεί βασική επιλογή των κατοίκων των πόλεων οι οποίοι επιδιώκουν την επαφή με την ύπαιθρο και τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα σε αυτή. Λόγω της ανάπτυξης του

συγκεκριμένου είδους τουρισμού σε φυσικό περιβάλλον, είναι απαραίτητη η σωστή διαχείριση του με την ύπαρξη υποδομών και καταλυμάτων μικρής κλίμακας, ιδιαίτερα όταν βρίσκονται σε ευαίσθητες περιοχές. (Σφακιανάκης, 2000).

2.6.2. Οικοτουρισμός

Ο οικοτουρισμός στοχεύει στην διαμόρφωση ενός τουριστικού προϊόντος μέσα από την αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος μιας περιοχής παρέχοντας τη δυνατότητα στον επισκέπτη να διαμείνει στην ύπαιθρο πραγματοποιώντας μια σειρά δραστηριοτήτων όπως η περιήγηση στη φύση και η παρατήρηση ειδών χλωρίδας και πανίδας. Ο τουρίστας αποκτά γνώσεις για τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής και πραγματοποιεί δραστηριότητες που δεν αλλοιώνουν τα οικοσυστήματα καθώς μέσα από τον οικοτουρισμό προάγεται η ήπια ανάπτυξη των υποδομών τουρισμού με στόχο την αειφορία (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001).

2.6.3. Ιαματικός Τουρισμός

Ο ιαματικός τουρισμός ο οποίος εντάσσεται στον τουρισμό υγείας, απευθύνεται σε συγκεκριμένη «αγορά στόχο» που αποτελείται κυρίως από άτομα τρίτης ηλικίας ή από ασθενείς έχοντας ως στόχο τη θεραπεία και τη βελτίωση της σωματικής υγείας. (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001). Η ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού σε μια περιοχή προϋποθέτει την ύπαρξη του πόρου δηλαδή των ιαματικών πηγών και την δημιουργία ή αναβάθμιση των εγκαταστάσεων όπως προβλέπονται από τον Ν. 3498/2006.

2.6.4. Τουρισμός Περιπέτειας

Ο τουρισμός περιπέτειας περιλαμβάνει ένα σύνολο αθλητικών και περιηγητικών δραστηριοτήτων, σε έναν απομακρυσμένο κυρίως προορισμό στην ύπαιθρο, εκ των οποίων ορισμένες έχουν ρίσκο και κλιμακούμενο βαθμό επικινδυνότητας. (Fennell, 2001). Για την υποστήριξη των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων απαιτείται σωστή διαχείριση από τις επιχειρήσεις που σχετίζονται με την διοργάνωση τους, παρέχοντας εξειδικευμένο εξοπλισμό και αναβαθμισμένες υποδομές, με την παρουσία καταρτισμένου προσωπικού. Ορισμένες από τις δραστηριότητες που αφορούν τον τουρισμό περιπέτειας είναι το καγιάκ, η αναρρίχηση, η ποδηλασία βουνού, η ιππασία, η διάσχιση φαραγγίων και ανάλογα με το βαθμό δυσκολίας και την απαιτούμενη φυσική κατάσταση απευθύνονται σε διαφορετικές ομάδες τουριστών (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001).

2.6.5. Ορειβατικός τουρισμός

Στα πλαίσια ανάπτυξης του ορεινού τουρισμού εντάσσεται και ο ορειβατικός ο οποίος πραγματοποιείται εξ ορισμού στις ορεινές περιοχές. Βασικό στόχο του ορεινού τουρισμού αποτελεί η ανάπτυξη δραστηριοτήτων που αφορά στην περιήγηση και την ορειβασία με κυρίαρχο κίνητρο τη φυσιολατρία, για τις οποίες απαιτείται η παροχή του ειδικού εξοπλισμού και συνοδεία από ειδικά εκπαιδευμένους οδηγούς βουνού. Η ύπαρξη ορειβατικών μονοπατιών και καταφυγίων αποτελεί βασικές προϋποθέσεις ανάπτυξης του ορεινού τουρισμού ο οποίος απευθύνεται σε ένα ευρύ φάσμα «αγοράς-στόχου» που επιθυμούν την επαφή με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής, έχοντας καλή φυσική κατάσταση. Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στα πλαίσια ορειβατικού τουρισμού παρουσιάζουν μεταβαλλόμενο βαθμό δυσκολίας καθώς περιλαμβάνει τα μονοπάτια που διαφέρουν ως προς την κλίση εδάφους και τα γεωμορφολογικά στοιχεία και την αναρρίχηση η οποία απαιτεί την χρήση ειδικού εξοπλισμού και την κατάλληλη εκπαίδευση. (Σφακιανάκης, 2000).

2.6.6. Πολιτισμικός τουρισμός

Ο πολιτισμικός τουρισμός αφορά την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την γνωριμία των πολιτιστικών πόρων μιας περιοχής παρέχοντας τη δυνατότητα στους επισκέπτες να έρθουν σε επαφή με την ιστορία και την παράδοση του τόπου. Στα πλαίσια ανάπτυξης του πολιτισμικού τουρισμού οι επισκέπτες πραγματοποιούν επισκέψεις σε πολιτιστικούς χώρους και έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε ποικίλες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Γενικότερα, ο πολιτισμικός τουρισμός περικλείει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που συνδέεται με την παράδοση, τη γαστρονομία, το δομημένο περιβάλλον, γεγονός που τον συνδέει άμεσα με πολλά διαφορετικά είδη εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού. Στις ορεινές περιοχές τα θέλγητρα του πολιτισμικού τουρισμού αποτελούν τα μνημεία, τα μουσεία, τα λαογραφικά στοιχεία αλλά και η παραδοσιακή μουσική και η γαστρονομία που συχνά εντάσσονται σε πολιτιστικές εκδηλώσεις και φεστιβάλ. (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001).

2.6.7. Θρησκευτικός τουρισμός

Ο θρησκευτικός τουρισμός απευθύνεται σε συγκεκριμένη ομάδα ατόμων που ταξιδεύουν με θρησκευτικό και προσκυνηματικό κίνητρο πραγματοποιώντας επισκέψεις σε θρησκευτικούς χώρους και μνημεία, όπως μοναστήρια, εκκλησίες. Στις ορεινές περιοχές βρίσκεται πλήθος θρησκευτικών μνημείων πολλά από τα οποία διαθέτουν σημαντικό ιστορικό χαρακτήρα που αποτελούν τουριστικά θέλγητρα.

Επιπλέον, συχνά ο θρησκευτικός τουρισμός συνδυάζεται και με άλλα είδη ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού που εντάσσονται στα πλαίσια του πολιτικού τουρισμού γενικά ή αφορούν την περιήγηση. (Σφακιανάκης, 2000).

3. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

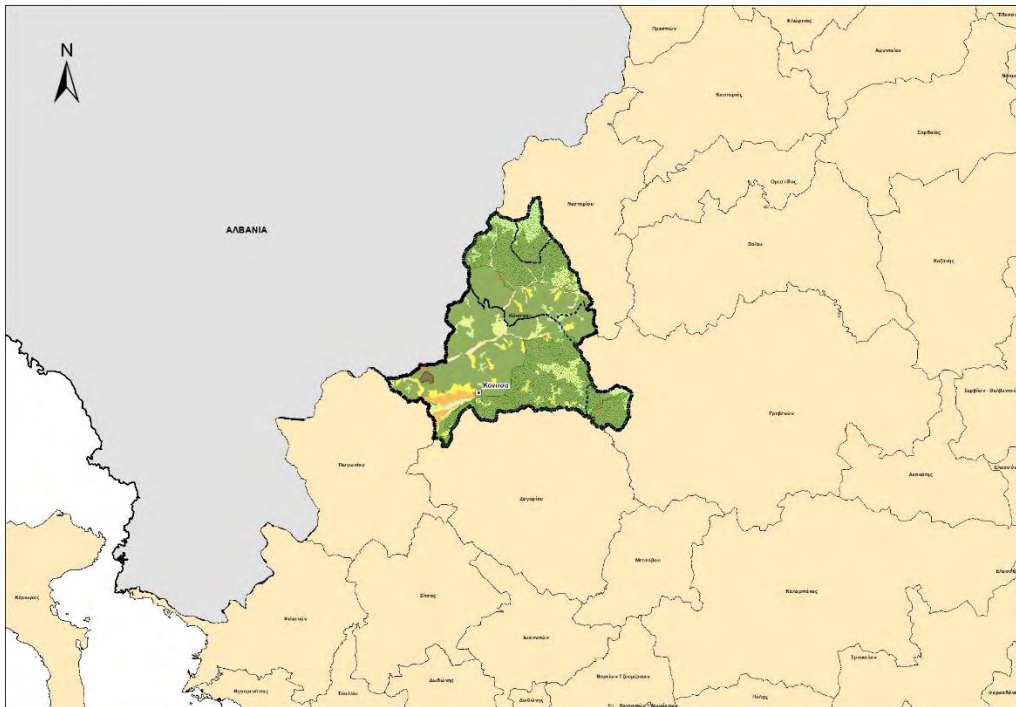
3.1. Διοικητική Διάρθρωση

Ο Δήμος Κόνιτσας ανήκει διοικητικά στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων της Περιφέρειας Ηπείρου και συντελείται από 5 δημοτικές ενότητες και 39 τοπικές κοινότητες, έχοντας έδρα την πόλη της Κόνιτσας. Προέρχεται από την συνένωση των Καποδιστριακών Δήμων Κόνιτσας και Μαστοροχωρίων και των Κοινοτήτων Αετομηλίτσας, Δίστρατου και Φούρκας. Οι πέντε ΟΤΑ, οι οποίοι αποτελούσαν την Επαρχία Κόνιτσας, στην πρώτη διοικητική διαίρεση της Ελλάδας το 1833, συνενώνονται το 2011 με την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης» και υπάγονται διοικητικά στον Δήμο Κόνιτσας, (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

Η Κόνιτσα, σύμφωνα με το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Ηπείρου, ορίζεται ως κέντρο 3ου επιπέδου αναλαμβάνοντας έναν δυναμικό αναπτυξιακό ρόλο στην περιοχή επιρροής, με στόχο την επιβράδυνση της τάσης αστικοποίησης και εγκατάλειψης των ορεινών και ημιορεινών περιοχών.

Η έκταση του σήμερα ανέρχεται σε 951.18 τετραγωνικά χιλιόμετρα αποτελώντας τον δεύτερο μεγαλύτερο σε έκταση Δήμο της Περιφερειακής Ενότητας Ιωαννίνων. Συνορεύει δυτικά με την Αλβανία, βορειοανατολικά με τη Δυτική Μακεδονία (με τις περιφερειακές ενότητες Καστοριάς, Κοζάνης και Γρεβενών), νότια με το Ζαγόρι, νοτιοδυτικά με το Πωγώνι. Είναι κατεξοχήν ορεινός δήμος με τα γεωγραφικά του όρια περικλείονται από μεγάλους ορεινούς όγκους όπως είναι ο Γράμμος (2.520 μ.) βόρεια, η Νεμέρτσικα (2.486 μ.) και το Κάμενικ (2.041 μ.) δυτικά, ο Σμόλικας (2.637 μ.) ανατολικά και η Τύμφη ή Γκαμήλα (2.480 μ.) νότια. Η συνοριακή θέση και η άμεση γειτνίαση του Δήμου Κόνιτσας με τα ελληνοαλβανικά σύνορα διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη ανάπτυξη της περιοχής, (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

Εικόνα 2: Θέση του Δήμου Κόνιτσας στην ευρύτερη περιοχή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 1: Δημοτικές και Τοπικές Ενότητες Περιοχής Μελέτης

α/α	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΝΙΤΣΑΣ	α/α	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΩΝ
	Δημοτική Κοινότητα Κονίτσης	25	Τοπική Κοινότητα Ασημοχωρίου
1	Τοπική Κοινότητα Αγίας Βαρβάρας	26	Τοπική Κοινότητα Βούρμπιανης
2	Τοπική Κοινότητα Αγίας Παρασκευής	27	Τοπική Κοινότητα Γοργοποτάμου
3	Τοπική Κοινότητα Αετοπέτρας Κονίτσης	28	Τοπική Κοινότητα Δροσοπηγής
4	Τοπική Κοινότητα Αηδονοχωρίου	29	Τοπική Κοινότητα Καστανέας
5	Τοπική Κοινότητα Αμαράντου	30	Τοπική Κοινότητα Κεφαλοχωρίου
6	Τοπική Κοινότητα Αρμάτων	31	Τοπική Κοινότητα Λαγκάδας
7	Τοπική Κοινότητα Γαναδιού	32	Τοπική Κοινότητα Οξυάς
8	Τοπική Κοινότητα Ελευθέρου	33	Τοπική Κοινότητα Πλαγιάς
9	Τοπική Κοινότητα Εξοχής	34	Τοπική Κοινότητα Πληκατίου
10	Τοπική Κοινότητα Ηλιορράχης	35	Τοπική Κοινότητα Πυρσόγιαννης
11	Τοπική Κοινότητα Καβασίων	36	Τοπική Κοινότητα Χιονάδων
12	Τοπική Κοινότητα Καλλιθέας	α/α	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΟΥΡΚΑΣ
13	Τοπική Κοινότητα Κλειδωνιάς	37	Τοπική Κοινότητα Φούρκας
14	Τοπική Κοινότητα Μαζίου	α/α	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΕΤΟΜΗΛΙΤΣΗΣ
15	Τοπική Κοινότητα Μελισσόπετρας		
16	Τοπική Κοινότητα Μολίστης		
17	Τοπική Κοινότητα Μολυβδοσκεπάστου	38	Τοπική Κοινότητα Αετομηλίτσης
18	Τοπική Κοινότητα Μοναστηρίου		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΙΣΤΡΑΤΟΥ
19	Τοπική Κοινότητα Νικάνορος	39	Τοπική Κοινότητα Διστράτου
20	Τοπική Κοινότητα Πάδων		
21	Τοπική Κοινότητα Παλαιοσελλίου		
22	Τοπική Κοινότητα Πηγής		
23	Τοπική Κοινότητα Πουρνιάς		
24	Τοπική Κοινότητα Πύργου		

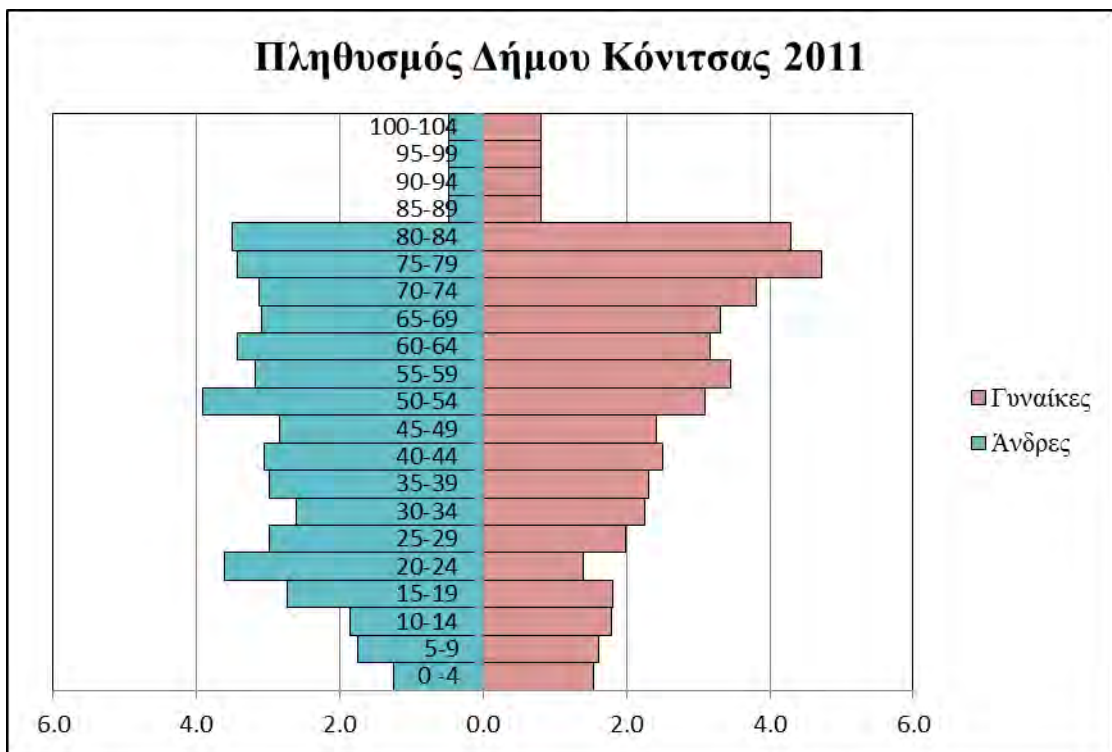
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ έτους 2011

3.2. Δημογραφικά Στοιχεία

Το ποσοστό του πληθυσμού που καλύπτει τις ορεινές περιοχές της Ελλάδας είναι πολύ μικρό σε σχέση με τη μεγάλη έκταση που καλύπτουν στο επίπεδο της χώρας οι περιοχές αυτές. Πιο συγκεκριμένα, οι περίπου 7.500 χιλιάδες ορεινοί οικισμοί της χώρας συγκεντρώνουν περίπου το 13% του πληθυσμού (ΕΛΣΤΑΤ, 2011) με την τάση μείωσης του πληθυσμού των ορεινών περιοχών να είναι εμφανής τις τελευταίες δεκαετίες, γεγονός που συνοδεύεται από έντονα φαινόμενα γήρανσης και εγκατάλειψης του. (Τσιλιμίγκας, 2006).

Βάσει της απογραφής του 2011 ο μόνιμος πληθυσμός του Δήμου Κόνιτσας, έπειτα από τις συνενώσεις του Προγράμματος Καλλικράτης Ν. 3852/2010, ανέρχεται σε 6.362 κατοίκους. (ΕΛΣΤΑΤ,2011). Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001, ο μόνιμος πληθυσμός των χωρικών ενοτήτων του Προγράμματος Καποδίστριας που συμπίπτουν με τα τωρινά όρια του Δήμου, ανερχόταν σε 7648 κατοίκους. Συμπερασματικά, υπολογίζοντας την μεταβολή πληθυσμού μεταξύ των δύο ετών, προκύπτει ότι το ποσοστό του μόνιμου πληθυσμού παρουσίασε μείωση κατά 16,8% την τελευταία δεκαετία.

Διάγραμμα 1: Δημογραφικά στοιχεία πληθυσμού Δήμου Κόνιτσας

Πηγή: Ίδια επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ έτους 2011

Η μεγάλη μείωση του πληθυσμού στις παραμεθόριες περιοχές σημειώθηκε την περίοδο της αστικοποίησης δηλαδή την δεκαετία του 1960 και αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα που οδήγησε στην ερημοποίηση των ορεινών περιοχών, όπως η Κόνιτσα. Ιδιαίτερα στους οικισμούς του Δήμου-στα χωριά- παρουσιάστηκε μείωση της τάξης του 50-60% μεταξύ της δεκαετίας 1961-1971 αποτυπώνοντας τις έντονες ροές αστικοποίησης. Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Σχέδιο για την Κόνιτσα, ο πληθυσμός μέχρι και την απογραφή του έτους 1981 μειωνόταν με αυξανόμενους ρυθμούς ενώ από το 1991 μέχρι και την απογραφή του 2011 η μείωση έχει σταθεροποιηθεί (Δήμος Κόνιτσας, 2015).

Λόγω έντονης ορεινής γεωμορφολογίας του εδάφους της περιοχής και των τάσεων εγκατάλειψης, ο Δήμος Κόνιτσας είναι από τους πιο αραιοκατοικημένους δήμους με μόλις 9,8 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο (ΕΛΣΤΑΤ, 2011) Όπως είναι αναμενόμενο, η πιο πυκνοκατοικημένη κοινότητα είναι η δημοτική κοινότητα Κόνιτσας με 52,7 κατοίκους ανά km², παρουσιάζοντας σαφώς έντονα σημάδια αστικοποίησης.

Από το σύνολο του πληθυσμού του Δήμου, σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής του 2011, το 46% κατοικεί στην Δημοτική Κοινότητα Κόνιτσας, η επιφάνεια της οποίας αποτελεί μόλις το 5,7% της συνολικής έκτασης του Δήμου. (ΕΛΣΑΤ,2011).

3.2.1. Διάρθρωση Απασχόλησης

Βάσει στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ για το 2011 στον πίνακα 2 διαφαίνεται η διάρθρωση της απασχόλησης του πληθυσμού στο Δήμο Κόνιτσας.

Πίνακας 2: Διάρθρωση Απασχόλησης στο Δήμο Κόνιτσας

	Πρωτογενής Τομέας	Δευτερογενής Τομέας	Τριτογενής Τομέας	Σύνολο απασχολούμενων	Άνεργοι
Απασχολούμενοι	346	358	980	1.684	347
Ποσοστό συμμετοχής τομέα στην απασχόληση	20,5%	21,3%	58,2%	-	

Πηγή: Ίδια επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ έτους 2011

Πίνακας 3: Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας στο Δήμο Κόνιτσας

Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας	Απασχολούμενοι
Γεωργία, Κτηνοτροφία, Αλιεία	346
Κατασκευές	231
Χονδρικό-λιανικό εμπόριο - Επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	185
Μεταφορά και αποθήκευση	58
Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	147
Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	31
Δημόσια διοίκηση και άμυνα-υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	225
Εκπαίδευση	86
Δραστηριότητες σχετικές με την υγεία και την κοινωνική μέριμνα	111
Λοιποί κλάδοι	264
ΣΥΝΟΛΟ	1684

Πηγή: Ίδια επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ έτους 2011

Βάσει του πίνακα 3, ο τριτογενής τομέας συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων (980) ωστόσο στην ανάλυση κατά κλάδους για το 2011, ο κλάδος των δραστηριοτήτων υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης εντός του οποίου εντάσσεται ο τουρισμός ανέρχεται στους 147 απασχολούμενους.

Γενικά η διάρθρωση της τοπικής οικονομίας χαρακτηριζόταν από την πρωτογενή παραγωγή και κυρίως τους κλάδους της γεωργίας στον Κάμπο της Κόνιτσας και της κτηνοτροφίας κυρίως στα ορεινά απομακρυσμένα χωριά του Δήμου. Σήμερα, η συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα που περιλαμβάνει το σύνολο των δραστηριοτήτων της γεωργίας και της κτηνοτροφίας ανέρχεται σε ποσοστό 20,5 %. Ο δευτερογενής τομέας καταλαμβάνει ποσοστό 21,3% ενώ ο τριτογενής που περιλαμβάνει τις υπηρεσίες και εμπεριέχει τον τουρισμό 58,2% (Δήμος Κόνιτσας, 2015).

3.3. Φυσικό Περιβάλλον

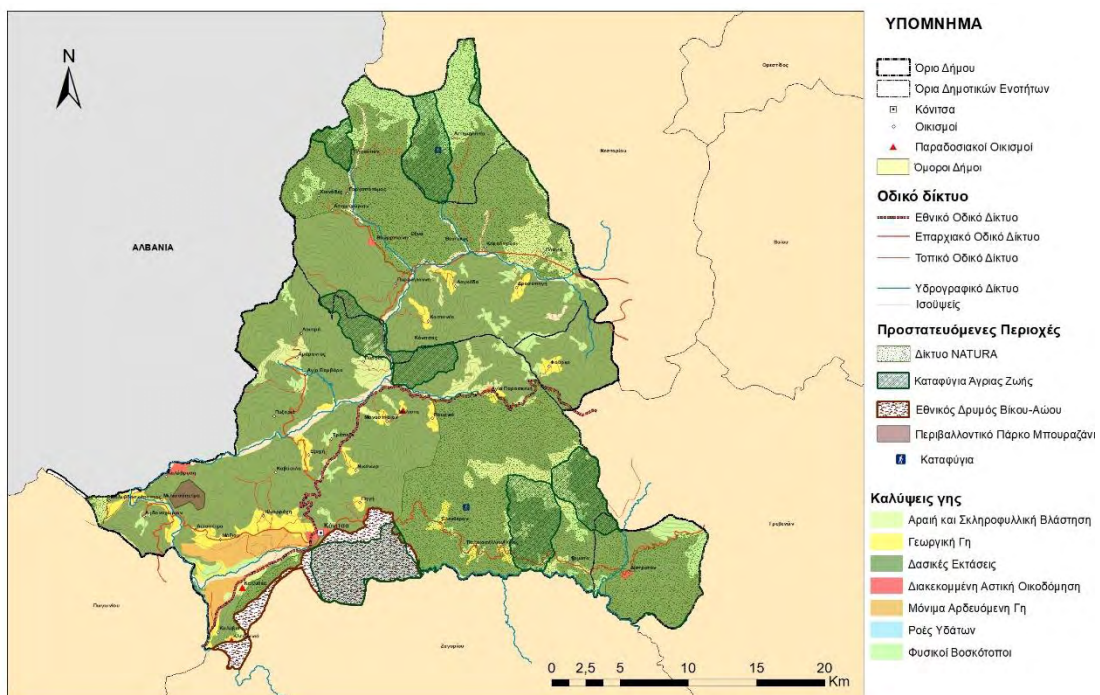
Στην περιοχή του Δήμου Κόνιτσας είναι έντονη η παρουσία φυσικογεωγραφικών χαρακτηριστικών, με ιδιαίτερο ανάγλυφο που περιλαμβάνει μεγάλους ορεινούς όγκους με ψηλές κορυφές, πλαγιές έντονων κλίσεων και χαράδρες. Το έντονο ανάγλυφο διαμορφώνεται με τον κάμπο που κυμαίνεται σε υψόμετρο περίπου 350-400 μέτρων καθώς και με τους ορεινούς όγκους οι οποίοι είναι ο Γράμμος (2.520 μ.), η Νεμέρτσικα (2.486 μ.), το Κάμενικ (2.041 μ.), η Τύμφη ή Γκαμήλα (2.480 μ.) και ο Σμόλικας (2.637 μ.), που αποτελεί την υψηλότερη κορυφή που περιλαμβάνεται στα όρια του Δήμου. Η πεδινή έκταση του δήμου αποτελείται από τον κάμπο της Κόνιτσας με μέσο υψόμετρο 400 περίπου μέτρων και συνολική έκταση 23.000 στρεμμάτων καταλαμβάνοντας μόλις το 2,4% της συνολικής επιφάνειας του Δήμου. Το υπόλοιπο 97,6% της επιφάνειας του Δήμου αποτελείται από ημιορεινές και ορεινές εκτάσεις με υψόμετρα 400-800 μέτρων και άνω των 800 μέτρων αντίστοιχα (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

Οι μικρές κοιλάδες απορροής που δημιουργούνται ανάμεσα στις ψηλές κορυφές δίνουν τη δυνατότητα ανάπτυξης ενός πλούσιου οικοσυστήματος με τοπία ιδιαίτερης αισθητικής αξίας. Ιδιαίτερα στα μεγάλα υψόμετρα, άνω των 1600 μέτρων υπάρχουν μεγάλες εκτάσεις από υπό-αλπικά λιβάδια.

Η περιοχή μελέτης διαθέτει πλούσια βιοποικιλότητα με έντονο υδάτινο στοιχείο με χάρη στην ύπαρξη χειμάρρων και κυρίως του ποταμού Αώου με το χαρακτηριστικό

αρχιτεκτονικό στοιχείο, που αποτελεί τοπόσημο της περιοχής το πέτρινο γεφύρι. Ο Αώος αποτελεί ουσιαστικά φυσικό όριο το οποίο διαχωρίζει τον Δήμο Κόνιτσας με τον Δήμο Ζαγορίου ενώ μαζί με τον Βοιδομάτη (τμήμα του) και τον Σαραντάπορο διατρέχουν το Δήμο της Κόνιτσας. Το κλίμα της περιοχής χαρακτηρίζεται ως ηπειρωτικό μεταξύ μεσογειακού και μεσευρωπαϊκού τύπου, με ψυχρούς χειμώνες, έντονες βροχοπτώσεις και χιονοπτώσεις καθώς και ήπια καλοκαίρια με τοπικές βροχές. Επιπλέον, όσον αφορά τη σεισμικότητα, ο Δήμος Κόνιτσας βρίσκεται πάνω στη γεωτεκτονική ζώνη του Ιονίου (Δήμος Κόνιτσας, 2015).

Χάρτης 1: Φυσικό Περιβάλλον Δήμου Κόνιτσας

Πηγή: Ίδια επεξεργασία, μέσω GIS

3.3.1. Προστατευόμενες Περιοχές

3.3.1.1. Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου

Το Εθνικό Πάρκο της Βόρειας Πίνδου έχει έκταση περίπου 2000 τετραγωνικά χιλιόμετρα και δημιουργήθηκε από την ένωση του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου και της Πίνδου, επονομαζόμενης ως Βάλια Κάλντα. Αποτελεί το μεγαλύτερο Εθνικό Πάρκο της Ελλάδας με έκταση 2.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα και θεσμοθετήθηκε το 2005 μέσω της Κοινής Υπουργικής Απόφασης με αριθμό 23069 , λαμβάνοντας το χαρακτηρισμό της περιοχής ως Εθνικού Πάρκου με την ονομασία «Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου». Εντός των ορίων του περιλαμβάνονται επιπλέον άλλες 7 περιοχές του

δικτύου Natura 2000, ορισμένες από τις οποίες βρίσκονται στην Κόνιτσα (Σμόλικας, Βασιλίτσα) και οι υπόλοιπες σε γειτονικές περιοχές. Αποτελεί μια περιοχή μοναδικής οικολογικής και περιβαλλοντικής αξίας σε εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο και συγκροτείται από 4 διακριτές ζώνες διαβαθμισμένης προστασίας: τη ζώνη Προστασίας της Φύσης, τη Ζώνη Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών, την καθαυτού ζώνη του Εθνικού Πάρκου και την Περιφερειακή Ζώνη (Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου, 2017).

Αναφορικά με την ευρύτερη περιοχή της Κόνιτσας, στη ζώνη Προστασίας της Φύσης περιέχεται η χαράδρα του Αώου και το φαράγγι του Βοιδομάτη, στη ζώνη διατήρησης οικοτόπων και ειδών περιέχεται το υπόλοιπο τμήμα της οροσειράς της Τύμφης και της Τραπεζίτσας καθώς και οι μεγάλες κορυφές του Σμόλικα. Η ίδρυση του Εθνικού Πάρκου είχε ως στόχο την προστασία και ορθή διαχείριση των οικοσυστημάτων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας που εντάσσεται σε αυτά με την παράλληλη διασφάλιση της βιωσιμότητας τους αλλά και την ανάπτυξη ήπιας μορφής δραστηριοτήτων σε αυτό (Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου, 2017).

Η λειτουργία του πάρκου έχει ως στόχο την αποτροπή τη χωροθέτηση μεγάλων εγκαταστάσεων με χρήσεις που θα έρθουν σε σύγκρουση με τις ήπιες δραστηριότητες που προβλέπονται και σχετίζονται με την κτηνοτροφία, τη δασοκομία και διαχείριση των δασών καθώς και την εμπορία και μεταποίηση τοπικών προϊόντων. Σημαντικό είναι να τονιστεί η προώθηση και ενίσχυση ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων και η κατασκευή τουριστικών καταλυμάτων, καταφυγίων με την απαραίτητη τήρηση των προβλεπόμενων από τη νομοθεσία αρχών για την προστασία του οικοσυστήματος του Εθνικού Πάρκου.

3.3.1.2. Γεωπάρκο Βίκου-Αώου

Τα γεώπαρκα είναι ενιαίες γεωγραφικές περιοχές με καθορισμένα όρια που περιλαμβάνουν τοπία διεθνούς γεωλογικής σημασίας και φυσικής κληρονομιάς με στόχο την προσέγγιση μιας στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη (Ελληνικό φόρουμ Γεωπάρκων, 2017).

Η ανάγκη για προστασία, ανάδειξη και προβολή των γεώπαρκων αποτέλεσε το κίνητρο δημιουργίας του Παγκόσμιου Δικτύου Εθνικών Γεωπάρκων το 2004 το οποίο στηρίζεται από την UNESCO και συνιστά ένα εθελοντικό και μη-κερδοσκοπικό Δίκτυο ανταλλαγής και συνεργασίας Εθνικών Γεωπάρκων (UNESCO, 2004). Η δημιουργία

του δικτύου αποσκοπούσε στην αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων όπως η στάσιμη οικονομική ανάπτυξη, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, η εγκατάλειψη της υπαίθρου και η γήρανση του εναπομείναντος πληθυσμού μέσω της προστασίας της γεωλογικής κληρονομιάς και τη προώθηση του γεωλογικού τουρισμού (Περιφέρεια Ηπείρου, 2017). Επιπλέον, δημιουργήθηκε σε μια προσπάθεια αξιοποίησης της φυσικής κληρονομιάς πολλών αγροτικών περιοχών της Ευρώπης με την παράλληλη ανάπτυξη και προώθηση εκπαιδευτικών και γεωτουριστικών δραστηριοτήτων με υψηλές ποιοτικές προδιαγραφές (UNESCO, 2004).

Ένα ευρωπαϊκό Γεωπάρκο δημιουργείται με σκοπό την διαχείριση του οικοσυστήματος και την οικονομική ανάπτυξη μέσα από ορισμένες ενέργειες οι οποίες προωθούν τον γεωτουρισμό, την εκπαίδευση και άλλες δραστηριότητες, υπό το πρίσμα της προστασίας και διατήρησης της φυσικής κληρονομιάς. Η αξία του φυσικού περιβάλλοντος από επιστημονικής και αισθητικής πλευράς είναι άμεσα συνδεδεμένη με τους τομείς της εκπαίδευσης και του τουρισμού και για αυτό το λόγο είναι σκόπιμη διαχείριση του σύμφωνα με τις αρχές της βιωσιμότητας. Ο γεωτουρισμός, ο οικοτουρισμός καθώς και εκπαιδευτικά προγράμματα συμβάλλουν στη αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς και μπορούν να εξισορροπήσουν την έλλειψη άλλων αναπτυξιακών πόρων σε μια περιοχή διαδραματίζοντας καθοριστικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη (Περιφέρεια Ηπείρου, 2017).

Η περιοχή του Γεωπάρκου Βίκου-Αώου, το οποίο ιδρύθηκε το 2010, βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Περιφερειακής Ενότητας Ιωαννίνων εντός της Περιφέρειας Ηπείρου και καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος των Δήμων Ζαγορίου και Κόνιτσας. Καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος του ορεινού χώρου της Βόρειας Πίνδου, συμπεριλαμβανομένων των ορέων της Τύμφης, του Σμόλικα και της Τραπεζίτσας στους πρόποδες της οποίας είναι χτισμένη η πόλη της Κόνιτσας. (Γεωπάρκο Βίκου-Αώου, 2010)

Η αναπτυξιακή Ηπείρου Α.Ε. είναι ο αναγνωρισμένος Φορέας Διαχείρισης του Γεωπάρκου Βίκου- Αώου, η οποία έχει συστήσει μαζί με 6 άλλους φορείς (Περιφέρεια Ηπείρου, Δήμοι Κόνιτσας και Ζαγορίου, ΙΓΜΕ, Υπηρεσία τουρισμού Περιφέρειας Ηπείρου, Φορέας Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου Αώου & Πίνδου), την Επιτροπή Διατήρησης και Ανάδειξης (Ε.ΔΙ.Α.ΓΕ.) Γεωπάρκου Βίκου- Αώου με στόχο στην ολοκληρωμένη και αποτελεσματικότερη διαχείρισή του (Παπαϊωάννου & Κιτσάκη,

2014). Η μεγάλη οικολογική και αισθητική αξία των βουνών της περιοχής του Γεώπαρκου εντάσσονται στο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000. Εντός του γεωπάρκου βρίσκονται τα ποτάμια της περιοχής τα οποία ανήκουν σχεδόν εξολοκλήρου στη λεκάνη απορροής του Αώου και εκτός από αυτόν, περιλαμβάνουν τον Βοϊδομάτη και τον Σαραντάπορο στους οποίους πραγματοποιούνται ποικίλες δραστηριότητες αθλητικού χαρακτήρα. Αναπόσπαστο στοιχείο της περιοχής είναι και τα πετρόχιστα τοξωτά γεφύρια που αποτελούν ιδιαίτερο χαρακτηριστικό πολιτιστικής κληρονομιάς και παράδοσης, εναρμονισμένο με τη φύση (Παπαϊωάννου & Κιτσάκη, 2014).

Εικόνα 3: Γεώπαρκο Βίκου-Αώου

Πηγή: <http://vikosaoosgeopark.com/>

3.3.1.3. Κορυφή Όρους Σμόλικα

Ο Σμόλικας με υψόμετρο 2.637 μέτρα αποτελεί το δεύτερο ψηλότερο βουνό της Ελλάδας και έχει χαρακτηριστεί ως Περιοχή Ειδικής Προστασίας (SPA) σύμφωνα με το Νόμο 3937 για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας με ιδιαίτερης αξίας χλωρίδα και σημαντικά είδη πανίδας. Περιλαμβάνεται στον εθνικό κατάλογο περιοχών του δικτύου Natura 2000 με κωδικό GR2130002 και διαθέτει 19 σημαντικούς οικότοπους, εκ των οποίων οι 4 θεωρούνται, βάσει της Κοινοτικής Οδηγίας 92/43 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οικότοποι προτεραιότητας.

3.3.1.4. Καταφύγια Άγριας Ζωής

Εντός των ορίων του Καλλικράτειου Δήμου Κόνιτσας βρίσκονται έξι Καταφύγια Άγριας Ζωής τα δύο εκ των οποίων επεκτείνονται και σε όμορους δήμους.

- ΚΑΖ Χαράδρας Αώου
- ΚΑΖ Πάδων
- ΚΑΖ Πύργου-Βουρκοπόταμου
- ΚΑΖ Πληκατίου-Γοργοποτάμου
- ΚΑΖ Αετομηλίτσας
- Τμήμα του ΚΑΖ Αρρένων-Γράμμου

Σύμφωνα με το Ν. 3937/2011 τα Καταφύγια Άγριας Ζωής έχουν ιδιαίτερη σημασία ως σημαντικοί τόποι ανάπτυξης της άγριας χλωρίδας ή ως βιότοποι αναπαραγωγής, διατροφής, διαχείμασης ειδών της άγριας πανίδας.

3.3.1.5. Χαράδρα του Αώου

Ο ποταμός Αώος χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα πυκνή βλάστηση και διατρέχει τις πλαγιές της Τύμφης, της Τραπεζίτσας και του Ραδοβουνίου. Έχει χαρακτηριστεί ως Τόπος Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους σύμφωνα με το Ν. 1469/1950. Το μήκος της χαράδρας είναι συνολικά 8 χιλιόμετρα και το πλάτος της κυμαίνεται από 300 μέτρα ως 2,5 χιλιόμετρα με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τη μεγάλη μονότοξη γέφυρα του Αώου η οποία κατασκευάστηκε το 1780 (Παπαϊωάννου & Κιτσάκη, 2014).

3.3.1.6. Αλπικές Λίμνες

Στην περιοχή μελέτης εντοπίζονται, στις κορυφές των ορεινών όγκων, μεγάλες ορεινές λίμνες οι οποίες χαρακτηρίζονται ως αλπικές λόγω του μεγάλου υψομέτρου τους- άνω των 1800 μέτρων-. Χαρακτηριστικό τους γνώρισμα είναι ότι διατηρούνται σχεδόν ανέπαφες από ανθρωπογενείς παρεμβάσεις. Ονομάζονται και δρακόλιμνες λόγω των τριτώνων που ζουν σε αυτές και αποτελούν ιδιαίτερο φυσικό θέλγητρο για τον Δήμο Κόνιτσας. Εντός των ορίων του Δήμου υπάρχουν δύο αλπικές λίμνες οι οποίες είναι προσβάσιμες αποκλειστικά από ορειβατικά μονοπάτια και αποτελούν δημοφιλή προορισμό για ορειβάτες. Η υψηλότερη είναι η δρακόλιμνη του Σμόλικα η οποία βρίσκεται σε υψόμετρο 2200 μέτρων και καταλαμβάνει έκταση σχεδόν τεσσάρων στρεμμάτων και έπεται η δρακόλιμνη της Τύμφης η οποία αποτελεί δημοφιλή τουριστικό πόρο για τον Δήμο με υψόμετρο 2050 μέτρων. Η διαδρομή πραγματοποιείται μόνο με πεζοπορία 3,5 ωρών από τη Μονή Στομίου και απέχει 1 ώρα από το καταφύγιο της Αστράκας που αναφέρεται στο κεφάλαιο 4.3.2.1. (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

Εικόνα 4: Αλπική λίμνη Τύμφης

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

3.4. Πολιτιστικό Περιβάλλον

Η περιοχή του Δήμου Κόνιτσας χαρακτηρίζεται από έντονη παρουσία πολιτιστικών στοιχείων όπως τα μουσεία, οι μονές, τα γεφύρια, τα αρχοντικά, τα παραδοσιακά διατηρητέα κτίρια. Η πληθώρα αξιοθέατων και μνημείων συνθέτουν ένα ιδιαίτερο ανθρωπογενές περιβάλλον με παραδοσιακό χαρακτήρα που αποτυπώνει την τοπική ταυτότητα του Δήμου.

3.4.1. Παραδοσιακοί οικισμοί

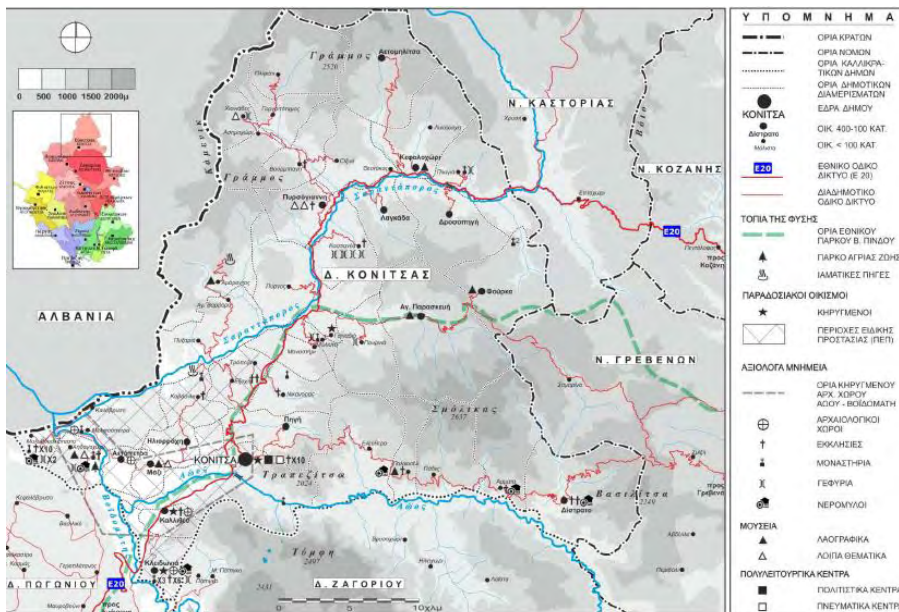
Στο Δήμο Κόνιτσας περιλαμβάνονται τέσσερις παραδοσιακοί οικισμοί, όπως έχουν χαρακτηριστεί από τα προεδρικά διατάγματα, οι οποίοι είναι το Γαναδιό, η Κλειδωνιά, η Καλλιθέα και το άνω τμήμα της Κόνιτσας. Επιπλέον, στην πόλη της Κόνιτσας υπάρχουν 53 διατηρητέα κτίρια σημαντικής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής όπως και στους υπόλοιπους οικισμούς του Δήμου. Σε ένα μικρό ποσοστό των κτιρίων κατέστη δυνατή η επανάχρηση ενώ η πλειονότητα τους χρήζει προστασίας και προβολής προκειμένου να αποτελέσουν θέλγητρα για τους επισκέπτες (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

Πίνακας 4: Χαρακτηρισμός Προστατευόμενων Οικισμών

α/α	Όνομασία	Αριθμός ΦΕΚ
1	Γαναδιό	ΦΕΚ 594 Δ/13.11.1978
2	Καλλιθέα	ΦΕΚ 423 Δ/20.6.1995
3	Κλειδωνιά	ΦΕΚ 615 Δ/1.11.1979
4	Κόνιτσα (τμήμα)	ΦΕΚ 179/Δ/02.03.1993 & ΦΕΚ 24/Δ/26/01.2000

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 2: Πολιτιστική Κληρονομιά Περιοχής Μελέτης

Πηγή: Δημητριάδης κ.α., 2016

3.4.2. Γεφύρια

Η περιοχή της Κόνιτσας, όπως και η Περιφέρεια Ηπείρου συνολικά, χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη πετρόχτιστων τοξωτών γεφυριών τα οποία αποτελούν ιδιαίτερο στοιχείο πολιτιστικής κληρονομιάς, όντας παράλληλα τοπόσημα για την περιοχή. Ο σχεδιασμός, η μορφή καθώς και ο εναρμονισμός τους με το φυσικό περιβάλλον τα καθιστούν ιδιαίτερο τουριστικό πόρο προσελκύνοντας επισκέπτες τόσο από την Ελλάδα, όσο και από το εξωτερικό. Επιπλέον, η σύνδεσή τους με την παραγωγική δραστηριότητα του παρελθόντος σε συνδυασμό με την αντοχή τους στο χρόνο και τις σημερινές συνθήκες εντείνουν την ιστορική τους αξία. Χαρακτηριστικό της περιοχής αποτελεί το πέτρινο γεφύρι της Κόνιτσας το οποίο είναι χτισμένο στο τέλος της χαράδρας του Αώου ποταμού και κατασκευάστηκε το 1870-71 από τον Πυρσογιαννίτη μάστορα Ζιώγα Φρόντζο και χρησιμοποιήθηκε για τη μεταφορά των εμπορευμάτων με

άλογα και τη μετακίνηση προς άλλους οικισμούς. Αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο μονότοξο γεφύρι που βρίσκεται στην Ήπειρο και έχει διαστάσεις 36 μέτρα άνοιγμα και 20 μέτρα ύψος (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

Πίνακας 5: Πετρόχτιστα γεφύρια της περιοχής

α/α	Όνομασία	Τοποθεσία	Χρονολογία
1	Γεφύρι Κόνιτσας	Κόνιτσα	1870
2	Γεφύρι Ζέρμας-Καντσιώτικο	Πλαγιά	1747
3	Γεφύρι Παρασπόρι	Χιονιάδες	1800
4	Γεφύρι Τοπόλιτσας	Κόνιτσα	1903
5	Γεφύρι Γκαλίνας	Καστάνιανη	-
6	Γεφύρι Μαύρης Πέτρας	Πουρνιά	1817
7	Μεσογέφυρα (ερείπια)	Μολυβδοσκεπάστο	7 ^{ος} μ.Χ
8	Γεφύρι Κλειδωνιάβιστας	Κλειδωνιά	1853
9	Γεφύρι Μεσαργιάς-Ράχης	Καστάνιανη	1895
10	Γέφυρα Μπουραζανίου	Μπουραζάνι	-
11	Γεφύρι Βέργου	Μόλιστα	19 ^{ος} μ.Χ
12	Γεφύρι Μαλντίτσας	Καστάνιανη	1934
13	Γεφύρι Μητσαίων	Καστάνιανη	1845

Πηγή: Δήμος Κόνιτσας, 2017, Ίδια επεξεργασία

Εικόνα 5: Το πετρόχτιστο γεφύρι της Κόνιτσας

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

3.4.3. Θρησκευτικά Μνημεία

Η περιοχή της Κόνιτσας διαθέτει πλήθος θρησκευτικών μνημείων, πολλές από τις οποίες χρονολογούνται από τη Βυζαντινή εποχή και έχουν ιδιαίτερη ιστορική και αρχιτεκτονική αξία. Πολλές από τις μονές που βρίσκονται διάσπαρτες εντός του Δήμου έχουν αναστηλωθεί, διατηρούνται σε ικανοποιητικό βαθμό, λειτουργούν και είναι επισκέψιμες (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

Πίνακας 6: Μονές της περιοχής

α/α	Όνομασία	Τοποθεσία
1	Μονή Ζέρμας	Πλαγιά
2	Μονή Παναγίας Κλαδορμής	Φούρκα
3	Μονή Ταξιαρχών Γκούρας	Αηδονοχώρι
4	Μονή Αγίων Αναργύρων	Κλειδωνιά
5	Μονή Παναγίας Καβασίλων	Καβάσιλα
6	Μονή Μολυβδοσκεπάστης	Μολυβδοσκεπάστο
7	Μονή Παναγίας Στομίου	Κόνιτσα, Χαράδρα Αώου
8	Μονή Αγίου Νικολάου	Καλόβρυση
9	Μονή Εισοδίων Θεοτόκου	Μόλιστα
10	Μονή Στράτσιανης	Πύργος

Πηγή: Δήμος Κόνιτσας, 2017, Ιδία επεξεργασία

Εικόνα 6: Μονή Μολυβδοσκεπάστου

Πηγή: <http://www.konitsa.gr/>

3.4.4. Μουσεία

Τα μουσεία της περιοχής καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα εκθεμάτων και συλλογών που σχετίζεται με τη λαογραφία, την παράδοση και το φυσικό περιβάλλον. Αποτελούν θέλγητρο για τους τουρίστες εσωτερικού και εξωτερικού τουρισμού, ωστόσο η περαιτέρω προώθηση τους καθίσταται αναγκαία. Εκτός των υφιστάμενων μουσείων προγραμματίζεται σύμφωνα με τους τοπικούς φορείς η δημιουργία ενός Στρατιωτικού Μουσείου με ιδιαίτερη αναφορά στις γυναίκες της Πίνδου και το ρόλο τους κατά τα χρόνια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

Πίνακας 7: Μουσεία της περιοχής

α/α	Όνομασία	Τοποθεσία
1	Μουσείο Φυσικής Ιστορίας «Μπουραζάνι»	Αηδονοχώρι
2	Εθνολογικό Μουσείο Ηπειρωτών Μαστόρων	Πυρσόγιαννη
3	Λαογραφικό Μουσείο	Αγία Παρασκευή
4	Λαογραφικό Μουσείο Παλαιοσελλίου	Παλαιοσέλλι
5	Μουσείο Χιονιαδίτικων Ζωγράφων	Χιονιάδες
6	Λαογραφικό – Ιστορικό Μουσείο	Κεφαλοχώρι
7	Λαογραφικό Μουσείο Αμαράντου	Αμάραντος
8	Μουσείο Φυσικής Ιστορίας και Λαογραφίας	Μάζι
9	Μουσείο Οίνου & Αμπέλου	Κόνιτσα

Πηγή: Δήμος Κόνιτσας, 2017, Ιδία επεξεργασία

Εικόνα 7: Εθνολογικό Μουσείο Ηπειρωτών Μαστόρων Πυρσόγιαννης

Πηγή: <http://www.konitsa.gr/>

3.4.5. Μνημεία Οθωμανικής Περιόδου

3.4.5.1. Οικιστικό Συγκρότημα Χάμκως

Εντός της πόλης της Κόνιτσας διασώζονται τρία κτίσματα τα οποία χρονολογούνται από την Οθωμανική περίοδο και αποτελούν σημαντικά στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς για την περιοχή. Το οικιστικό συγκρότημα της Χάμκως, μητέρας του Αλή Πασά των Ιωαννίνων αποτελεί ξεχωριστό μνημείο ιστορικής και αρχιτεκτονικής σημασίας για τη Κόνιτσα. Πρόκειται για σύνθετο συγκρότημα κτιρίων του 18ου αιώνα στην Άνω Κόνιτσα που αποτελούσε το σεράι-παλάτι της Χάμκως, με τοξωτή αυλόθυρα στην είσοδο, ενώ τα κτίρια περιέβαλε ψηλός περίβολος με πολεμίστρες και μυστικές εισόδους. Αποτελεί για τους παραπάνω λόγους σπάνιο αντιπροσωπευτικό δείγμα της τοπικής αρχιτεκτονικής του 18 αιώνα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον , στη συγκρότηση των όγκων του, στη σύνθεση της κάτοψής και στην τεχνική της κατασκευής του. Σήμερα, ο χώρος είναι επισκέψιμος και στο προαύλιο του συγκροτήματος λαμβάνουν χώρα ποικίλες πολιτιστικές δραστηριότητες όπως συναυλίες, ιδιαίτερα τους θερινούς μήνες. Η προβολή του οικιστικού συγκροτήματος ωστόσο δεν είναι η μέγιστη δυνατή παρόλο που αποτελεί τοπόσημο για την πόλη της Κόνιτσας (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

Εικόνα 8: Οικία Χάμκως, Άνω Κόνιτσα

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

3.4.5.2. Τζαμί Σουλεϊμάν

Αποτελεί το μοναδικό διασωθέν τέμενος (τζαμί) από τα δύο που υπήρχαν στην Κόνιτσα, το οποίο βρίσκεται στις παρυφές της πόλης, κοντά στον Αώο ποταμό και χρονολογείται από το 1540. Παρά την σημαντική ιστορική του αξία, δεν αποτελεί αρχαιολογικό χώρο ενώ μετά το σεισμό του 1996 υπέστη ζημιές και εγκαταλείφθηκε. Δίπλα από το τζαμί υπάρχει μασωλείο το οποίο βρίσκεται σε καλή κατάσταση με ιδιαίτερα στοιχεία ζωγραφικής στο εσωτερικό. (Δήμος Κόνιτσας, 2017)

Εικόνα 9: Τζαμί Σουλεϊμάν, Κόνιτσα

Πηγή: <http://www.konitsa.gr/>

3.4.5.3. Οικία Χουσεΐν Μπέη

Η Οικία Χουσεΐν Μπέη (Σπίτι του Δεσπότη) αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα αστικού, Ηπειρώτικου αρχοντικού, το οποίο κτίστηκε το 1845. Επί τουρκοκρατίας ανήκε στην οικογένεια του Χουσεΐν Σίσκο Μπέη η οποία ήταν από τις πιο επιφανείς της Κόνιτσας. Μετά την απελευθέρωση της περιοχής το 1913, περιήλθε στη διαχείριση της Τράπεζας της Ελλάδος. Αποτελεί σπουδαίο αρχιτεκτονικό έργο με στοιχεία περίτεχνης διακόσμησης στο εσωτερικό και στις εισόδους του, ελάχιστα από τα οποία έχουν διασωθεί σήμερα λόγω ζημιών που πολλαπλασιάστηκαν με το σεισμό του 1996 και για αυτό χρήζει έργων συντήρησης (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

3.5. Μεταφορική Υποδομή

3.5.1. Οδικό Δίκτυο

3.5.1.1. Εθνικό Οδικό Δίκτυο

Η περιοχή απέχει από τους κεντρικούς οδικούς άξονες πρωτεύοντος εθνικού δικτύου καθώς η Εγνατία Οδός, η οποία αποτελεί αυτοκινητόδρομο, διέρχεται από την πόλη των Ιωαννίνων συνδέοντας την Ήπειρο με την Μακεδονία και τη Θράκη. Επιπλέον, η Ιονία Οδός, η ολοκλήρωση της οποίας διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην άρση της απομόνωσης της ευρύτερης περιοχής της Ηπείρου και τη σύνδεσή της με τους υπόλοιπους κεντρικούς οδικούς άξονες της χώρας, δε συνδέεται άμεσα τον Δήμο της Κόνιτσας. Ωστόσο, η προβλεπόμενη επέκταση προς Κακαβιά θα μειώσει την απόσταση της Κόνιτσας από τα Ιωάννινα στο ύψος του Καλπακίου, αυξάνοντας την τουριστική κίνηση. Ο Δήμος διασχίζεται από την Εθνική οδό Ιωαννίνων Κόνιτσας Πενταλόφου Ε-90 μέχρι το Καλπάκι και στη συνέχεια με τον Ε853 που αποτελεί την Εθνική οδό Κοζάνης-Ιωαννίνων, Ε-20 ο οποίος χρήζει αναβάθμισης καθώς κρίνεται απαραίτητη η συντήρηση του οδοστρώματος και η βελτίωση της σήμανσής του (Δήμος Κόνιτσας, 2015).

3.5.1.2. Επαρχιακό Οδικό Δίκτυο

Το επαρχιακό δίκτυο που συνδέει τους οικισμούς μεταξύ τους και με την Κόνιτσα χρήζει βελτιώσεων καθώς χαρακτηρίζεται υποβαθμισμένο. Η έλλειψη συντήρησης και η αρχική χάραξη που περιλαμβάνει πολλές στροφές και βελτιώσεις καθιστούν χρονοβόρα την μετακίνηση μεταξύ των οικισμών και ιδιαίτερα επικίνδυνη, ιδίως κατά τους χειμερινούς μήνες, λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών. Το επαρχιακό δίκτυο με βάση το Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου Κόνιτσας για την περίοδο 2015-2019 αποτελείται από τις εξής οδούς:

- 25η επαρχιακή οδός: Αποτελεί βασικό οδικό άξονα για τη σύνδεση του Δήμου Κόνιτσας με τον όμορο Δήμο Ζαγορίου
- 32η επαρχιακή οδός: Βίγλα-Μπουραζάνι
- 35η επαρχιακή οδός: Μάζι-Αετόπετρα-Μπουραζάνι
- 36η επαρχιακή οδός: Κόνιτσα-Ελεύθερο-Παλαιοσέλι-Πάδες-Άρματα-Δίστρατο-όρια Περιφερειακής Ενότητας (θέση αυχένιας Βασιλίτσας)
- 37η επαρχιακή οδός: Εξοχή-Αμάραντος-Λουτρά Αμαράντου,
- 38η επαρχιακή οδός: Ε20- Πυρσόγιαννη-Βούρμπιανη-Γοργοπόταμος-Πληκάτι
- 39η επαρχιακή οδός: Αγία Βαρβάρα-Πύργος-Ε20

3.5.1.3. Τοπικό Οδικό Δίκτυο

Σε όλο το Δήμο Κόνιτσας υπάρχει εκτεταμένο δίκτυο δασικών δρόμων καθώς και αγροτικών, ιδιαίτερα στην περιοχή του κάμπου για την διευκόλυνση των παραγωγικών δραστηριοτήτων (Δήμος Κόνιτσας, 2015).

3.5.1.4. Λοιπές Μεταφορικές Υποδομές

Αεροπορική σύνδεση πραγματοποιείται μόνο μέσω του Αερολιμένα Ιωαννίνων με υποχρεωτική σύνδεση της Εθνικής Οδού Ε-90 η οποία συνδέει την Κόνιτσα με τα Ιωάννινα.

Επιπλέον, η πλησιέστερη σύνδεση με λιμένα πραγματοποιείται μέσω Ηγουμενίτσας όπου και σε αυτή τη περίπτωση έχουμε συνδυασμένες μεταφορές καθώς είναι απαραίτητη η σύνδεση μέσω της Εγνατίας Οδού Α2-σύνδεση Ηγουμενίτσας-Ιωαννίνων και στη συνέχεια μέσω του Ε-90, Ιωαννίνων-Κόνιτσας.

Η περιοχή της Κόνιτσας ευνοήθηκε σε σημαντικό βαθμό από την κατασκευή των αυτοκινητοδρόμων της Ιόνιας και Εγνατίας Οδού, ωστόσο η ολοκλήρωση του τμήματος της Ιονίας, Ιωάννινα-Κακκαβιά θα συμβάλλει στην αύξηση της τουριστικής της κίνησης. Επιπλέον, η Κόνιτσα έχει τη δυνατότητα ανάδειξης της προνομιακής γεωγραφικής της θέσης με την ολοκλήρωση του κάθετου άξονα της Αδριατικής ο οποίος θα συνδέει την Ιταλία με την Αλβανία διασχίζοντας την Κροατία με το Μαυροβούνιο καταλήγοντας στα ελληνοαλβανικά σύνορα και το Μεθοριακό Σταθμό Μέρτζιανης ο οποίος υπάγεται στο Δήμο Κόνιτσας.

3.6. Υποδομές Κοινής Ωφέλειας**3.6.1. Υποδομές Εκπαίδευσης**

Στον Δήμο Κόνιτσας λειτουργούν δύο παιδικό σταθμοί και πέντε Δημοτικά σχολεία, τα τρία κ των οποίων στην πόλη της Κόνιτσας, ένα στο Δίστρατο και ένα στο Κεφαλοχώρι. Ως προς τη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, λειτουργεί ένα Γυμνάσιο, ένα Ενιαίο Λύκειο και ένα ΕΠΑΛ τα οποία είναι συγκεντρωμένα στην πόλη της Κόνιτσας, που αποτελεί έδρα του Δήμου. Επιπρόσθετα, η πόλη της Κόνιτσας διαθέτει Κέντρο Πρόνοιας Αθλητισμού Προσχολικής Αγωγής και Κέντρο Άθλησης αλλά και Πνευματικό Κέντρο, το οποίο βρίσκεται εντός του Δημαρχιακού Μεγάρου. Η αίθουσα χωρητικότητας 150 ατόμων είναι πλήρως εξοπλισμένη και διαθέτει τις προϋποθέσεις για διοργάνωση ψυχαγωγικών και επιστημονικών εκδηλώσεων και σεμιναρίων (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

3.6.2. Υποδομές Υγείας

Η Κόνιτσα διαθέτει Κέντρο Υγείας ενώ στα απομακρυσμένα και ορεινά χωριά η λειτουργία αγροτικών ιατρείων έχει περιοριστεί σε μεγάλο βαθμό καθώς υπάρχει σημαντική έλλειψη εργατικού δυναμικού και εξοπλισμού. Σύμφωνα με το Δήμο Κόνιτσας, στην Κοινωφελή Επιχείρηση Δήμου Κόνιτσας λειτουργούν επίσης τα προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι», «Μέριμνα Ι» και «Μέριμνα ΙΙ». Επιπλέον, σύμφωνα με πληροφορίες από το Δήμο, το 2011 συστάθηκε το Κέντρο Πρόνοιας – Αθλητισμού – Προσχολικής Αγωγής Δήμου Κόνιτσας (ΚΕ.Π.Α.Π.Α) το οποίο προήλθε από τη συγχώνευση των εξής ΝΠΠΔ

- Οργανισμός Νεολαίας και Άθλησης, Ι. Πραβατζη
- Κέντρο Κοινωνικής Φροντίδας Δήμου Κόνιτσας
- Α΄ Παιδικός Σταθμός Δήμου Κόνιτσας
- Β΄ Παιδικός Σταθμός Δήμου Κόνιτσας
- Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.) Δήμου Κόνιτσας
- Κοινοτική Βιβλιοθήκη Διστράτου Κόνιτσας
- Πνευματικό Κέντρο Δ.Δ. Δροσοπηγής
- Οργανισμός Προστασίας, Περιβάλλοντος και Πρασίνου Κεφαλοχωρίου
- Πνευματικό Κέντρο Δ.Δ. Γοργοποτάμου
- Πνευματικό Κέντρο Δ.Δ. Πληκατίου
-

3.7. Τεχνικές Υποδομές

Το δίκτυο ύδρευσης της Κόνιτσας χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα παλαιό και χρήζει συντήρησης. Επιπλέον, έπειτα από επικοινωνία με το Δήμο Κόνιτσας γνωστοποιήθηκε ότι προβλέπεται αντικατάσταση του.

Η απουσία ενός σύγχρονου δικτύου αποχέτευσης, η κατασκευή του οποίου προβλεπόταν από το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Ηπείρου το 2003, αλλά και του βιολογικού καθαρισμού αποτελούν καίριες παρεμβάσεις που αφορούν τις υποδομές του δήμου και σχετίζονται όχι αποκλειστικά με τον τουρισμό αλλά και με τη βελτίωση του τρόπου ζωής των πολιτών γενικότερα.

4. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

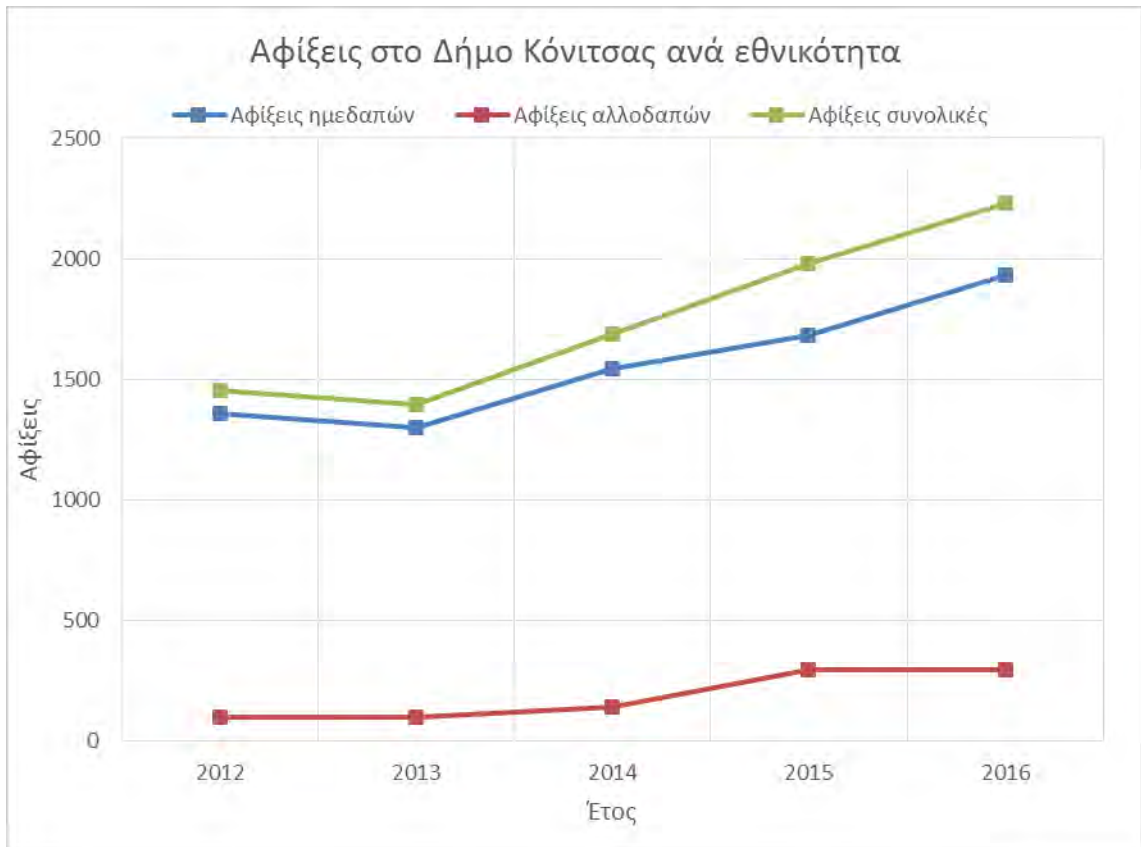
Ο Δήμος Κόνιτσας αποτελεί περιοχή που διαθέτει την δυναμική για ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Ήδη μέσω ιδιωτικών πρωτοβουλιών με στήριξη του Δήμου πραγματοποιούνται ποικίλες δραστηριότητες οι οποίες αφορούν συγκεκριμένες μορφές τουρισμού, όπως αναλύονται παρακάτω.

4.1. Επισκεψιμότητα

Από το διάγραμμα 2 προκύπτει ότι στο Δήμο Κόνιτσας οι αφίξεις των αλλοδαπών επισκεπτών από το 2012 έως το 2016 είναι σε αισθητά χαμηλότερα επίπεδα από εκείνες των ημεδαπών. Ωστόσο, στο σύνολό τους οι αφίξεις παρουσιάζουν σταδιακή άνοδο αποτυπώνοντας τη δυναμική του Δήμου Κόνιτσας, ο οποίος βάσει του Περιφερειακού Πλαισίου εντάσσεται στις αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές. Όσον αφορά τον συνολικό αριθμό των διανυκτερεύσεων για το δήμο Κόνιτσας μεταξύ των ετών 2012-2016, παρουσιάζει επίσης ανοδική πορεία. Αναλυτικότερα, οι διανυκτερεύσεις των ημεδαπών ξεπερνούν κατά πολύ εκείνες των αλλοδαπών, όπως αντίστοιχα ισχύει και για τις αφίξεις. Τόσο ο αριθμός των αφίξεων όσο και των διανυκτερεύσεων παρουσιάζει κάμψη το έτος 2013, επηρεασμένος από μείωση των μεγεθών που αφορούν τους επισκέπτες εσωτερικού τουρισμού, γεγονός που ενδεχομένως σχετίζεται με την πτωτική πορεία της οικονομίας η οποία είχε άμεσες επιπτώσεις στον τομέα του τουρισμού. Ωστόσο, από το 2014 μέχρι και το 2016 παρουσιάζεται άνοδος στην τουριστική κίνηση του Δήμου Κόνιτσας η οποία αναμένεται να συνεχιστεί με αυξανόμενο ρυθμό λόγω της ολοκλήρωσης της Ιόνιας οδού η οποία επιφέρει πολλαπλασιαστικά οφέλη για την τοπική ανάπτυξη ενισχύοντας και τον τομέα του τουρισμού. (Δήμος Κόνιτσας)

Ο αριθμός των αφίξεων και των διανυκτερεύσεων που αποτυπώνονται στα διαγράμματα 2 & 3, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην έλλειψη οργανωμένου σχεδιασμού του τομέα του τουρισμού και την αδυναμία χάραξης μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής η οποία θα περιλαμβάνει δράσεις που θα ενισχύουν την προβολή της περιοχής και θα προβάλουν συνεργασίες μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων που σχετίζονται με την ενημέρωση των τουριστών.

Διάγραμμα 2: Αφίξεις στο Δήμο Κόνιτσας ανά εθνικότητα

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ ετών 2012-2016

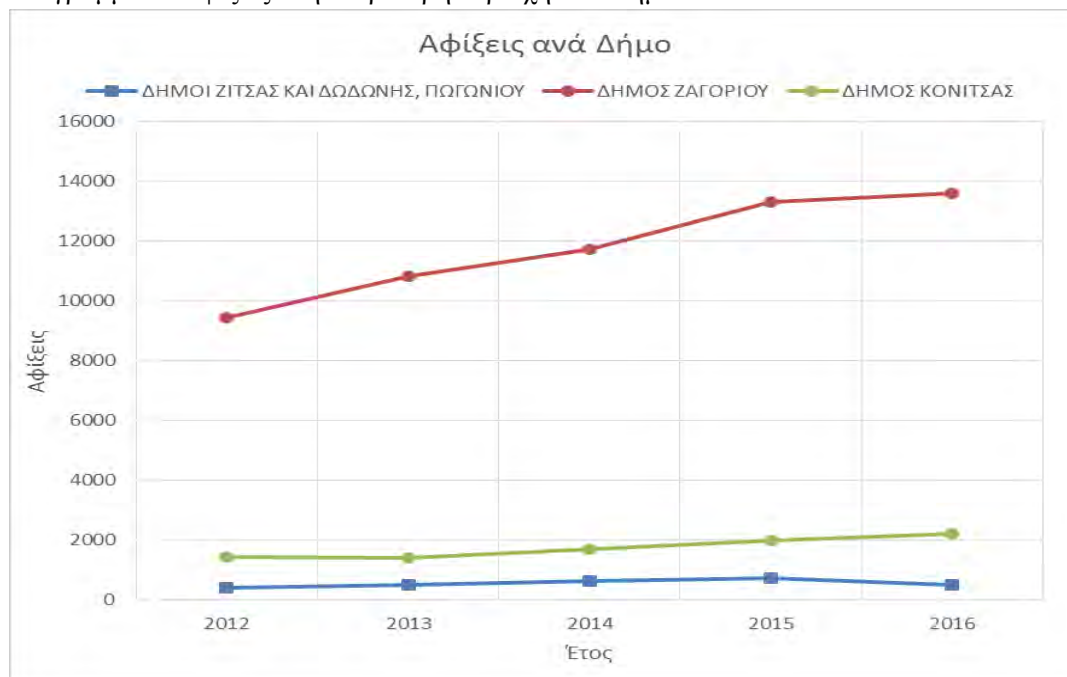
Διάγραμμα 3: Διανουκτερεύσεις στο Δήμο Κόνιτσας ανά εθνικότητα

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ ετών 2012-2016

Στο διάγραμμα 4 απεικονίζονται οι αφίξεις στο χρονικό διάστημα των ετών 2012 έως 2016 για το Δήμο Κόνιτσας, τον όμορο Δήμο Ζαγορίου καθώς και το άθροισμα των αφίξεων των Δήμων Ζίτσας, Δωδώνης και Πωγωνίου συγκεντρωτικά, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για τα συγκεκριμένα έτη. Ο Δήμος Ζαγορίου είναι ένας ανεπτυγμένος τουριστικά δήμος που περιλαμβάνει πολλούς μικρούς παραδοσιακούς οικισμούς και χαρακτηρίζεται από πληθώρα στοιχείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Από την δεκαετία του 1980 και κυρίως του 1990 εμφανίζει έντονη δυναμική όσον αφορά τον τομέα του τουρισμού ο οποίος εστιάζει στις εναλλακτικές μορφές όπως ο χειμερινός τουρισμός κυρίως μέσω της εκμετάλλευσης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων που διαθέτει. Σήμερα, ο Δήμος Ζαγορίου αποτελεί έναν δημοφιλή τουριστικό προορισμό ο οποίος σε αντίθεση με τον Δήμο Κόνιτσας, δέχεται τουριστικές ροές από εσωτερικό και εξωτερικό τουρισμό φτάνοντας σε σημείο κορεσμού κατά τη χειμερινή περίοδο. Αντίθετα, οι Δήμοι Ζίτσας, Δωδώνης και Πωγωνίου παρόλο που διαθέτουν επιμέρους στοιχεία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς δεν έχουν αναδείξει κάποιο ιδιαίτερο συγκριτικό πλεονέκτημα ώστε να αναπτύξουν τον τομέα του τουρισμού. Η έλλειψη τουριστικών υποδομών στους συγκεκριμένους δήμους και η απουσία τουριστικών πόρων ικανών να «ανταγωνιστούν» το Δήμο Ζαγορίου αλλά και την αναπτυσσόμενη δυναμική της Κόνιτσας κυρίως σε ότι αφορά τον τουρισμό περιπέτειας αποτελούν τις βασικές ετήσιες χαμηλής τουριστικής δυναμικής, όπως αποτυπώνεται στα επίσημα στοιχεία των αφίξεων.

Διάγραμμα 4: Αφίξεις στην ευρύτερη περιοχή ανά Δήμο

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ ετών 2012-2016

4.2. Στοιχεία Καταλυμάτων

Σύμφωνα με στοιχεία για το έτος 2017 από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού – Περιφερειακής Υπηρεσίας Τουρισμού Ηπείρου στα Ιωάννινα, όπως παρουσιάζονται στους πίνακες 8 έως 10. Ο Δήμος Κόνιτσας διαθέτει πλήθος κύριων και μη κύριων τουριστικών καταλυμάτων. Τα κύρια καταλύματα στην πλειονότητά τους είναι της τάξης των τριών (3) αστερών και αντίστοιχα τα μη κύρια τα οποία αποτελούνται στο Δήμο Κόνιτσας ως επί το πλείστον από ενοικιαζόμενα δωμάτια είναι κυρίως της τάξης των δύο (2) με τριών (3) κλειδιών (Δήμος Κόνιτσας, 2017). Εφόσον ο Δήμος Κόνιτσας αποτελεί τουριστικά αναπτυσσόμενη περιοχή έχει τις προοπτικές αύξησης του αριθμού των καταλυμάτων, ιδίως εφόσον στοχεύει στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Τα τουριστικά καταλύματα θα ακολουθούν σαφώς τους όρους και τους κανονισμούς που προβλέπει το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο το Δήμου Κόνιτσας, όπως αναλύεται στο υποκεφάλαιο 6.6.

Πίνακας 8: Κύρια Τουριστικά Καταλύματα Δήμου Κόνιτσας

ΚΥΡΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΔΗΜΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ			
ΤΑΞΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΩΜΑΤΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ
A	3	16	40
B	2	8	29
2 **	4	47	95
3***	8	112	257
4****	3	51	119
ΣΥΝΟΛΟ	20	234	540

Πηγή: ΕΟΤ, 2017

Πίνακας 9: Μη Κύρια Τουριστικά Καταλύματα Δήμου Κόνιτσας

ΜΗ ΚΥΡΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΔΗΜΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ			
ΤΑΞΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΩΜΑΤΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ
Δεν υπάρχει	1	5	10
1 Κλειδιού	2	11	22
2 Κλειδιών	13	70	135
3 Κλειδιών	19	132	290
4 Κλειδιών	9	59	139
ΣΥΝΟΛΟ	44	277	596

Πηγή: ΕΟΤ, 2017

Πίνακας 10: Συνολικός Αριθμός Καταλυμάτων Δήμου Κόνιτσας

Συνολικός αριθμός τουριστικών καταλυμάτων του Δήμου Κόνιτσας	64
Συνολικός αριθμός δωματίων των καταλυμάτων του Δήμου Κόνιτσας	511
Συνολικός αριθμός κλινών των καταλυμάτων του Δήμου Κόνιτσας	1136

Πηγή: ΕΟΤ, 2017

Πίνακας 11: Συνολικός Αριθμός Καταλυμάτων Δήμου Κόνιτσας

ΟΙΚΙΣΜΟΙ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΩΜΑΤΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ
ΚΟΝΙΤΣΑ	193	473
ΜΠΟΥΡΑΖΑΝΙ	23	60
ΜΕΛΙΣΣΟΠΕΤΡΑ	8	24
ΚΛΕΙΔΩΝΙΑ	43	93
ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗ	7	19
ΔΙΣΤΡΑΤΟ	12	33
ΠΑΔΕΣ	5	30
ΚΕΦΑΛΟΧΩΡΙ	5	12
ΛΑΓΚΑΔΑ	11	28
ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ	7	14
ΑΝΩ ΚΛΕΙΔΩΝΙΑ	4	12
ΠΛΗΚΑΤΙ	12	20
ΜΟΛΙΣΤΑ	4	14
ΠΟΥΡΝΙΑ	5	16
ΑΕΤΟΜΗΛΙΤΣΑ	9	27
ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ	70	140
ΣΥΝΟΛΟ	418	1015

Πηγή: ΕΟΤ, 2017

Βάσει των στοιχείων του Δήμου, όπως αποτυπώνονται στον πίνακα 11, έχουν καταγραφεί ο αριθμός των δωματίων και ο αριθμός κλινών που αντιστοιχεί στους οικισμούς του Δήμου Κόνιτσας που διαθέτουν τουριστικά καταλύματα. Παρατηρείται ότι η πλειονότητα των δωματίων εντοπίζεται στους οικισμούς που διαθέτουν τουριστικούς πόρους όπως είναι το Μπουραζάνι, στο οποίο βρίσκεται το Περιβαλλοντικό Πάρκο, θέλγητρο οικοτουρισμού και ο Αμάραντος στον οποίο χωροθετούνται τα ιαματικά λουτρά. Η πόλη της Κόνιτσας, που αποτελεί και έδρα του Δήμου συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό δωματίων και κλινών καθώς έχει και τη μεγαλύτερη συγκέντρωση χρήσεων εμπορίου, αναψυχής και εστίασης. (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

Έπειτα από επικοινωνία με τον κύριο Λαζογιάννη, εκπρόσωπο της Ένωσης Ξενοδόχων στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων για τον Δήμο Κόνιτσας, παρατίθενται στον πίνακα 12 τα απεσταλμένα στοιχεία που πρωτογενώς προέρχονται από το

Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος κι αφορούν αποκλειστικά τις ξενοδοχειακές μονάδες του Δήμου.

Πίνακας 12: Ξενοδοχεία στο Δήμο Κόνιτσας

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΚΟΝΙΤΣΑΣ				
Α/Α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ
1	ΛΩΤΟΣ ΦΑΡΜ	4****	21	30
2	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ ΣΤΟ ΒΟΥΝΟ ΤΗΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ	4****	25	75
3	ΑΓΡΙΟΛΟΥΛΟΥΔΟ ΓΡΑΜΜΟΥ	3***	12	20
4	ΓΕΦΥΡΙ	3***	11	24
5	ΓΚΡΑΝΤ ΟΤΕΛ ΔΕΝΔΡΟ	3***	22	50
6	ΠΑΝΟΡΑΜΑ	3***	17	50
7	ΠΕΡΙΣΤΕΡΩ	3***	10	16
8	ΡΟΔΟΒΟΛΙ	3***	11	23
9	ΤΟ ΜΠΟΥΡΑΖΑΝΙ	3***	22	41
10	ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ	3***	3	6
11	ΤΟ ΧΑΝΙ	3***	16	33
12	ΑΩΟΣ	2**	9	17
13	ΚΑΣΤΑΝΙΑΝΗ	2**	4	8
14	ΣΑΛΒΙΑ	2**	12	24
15	ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ	2**	8	15
16	ΦΑΡΑΓΓΙ	2**	19	39
17	ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ	A' CLASS	5	14
18	ΤΟ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΤΟΥ ΣΕΡΙΦΗ	A' CLASS	6	14
19	ΛΙΘΟΧΤΙΣΤΟ	B' CLASS	8	16
20	ΧΑΜΚΩ	B' CLASS	6	13
21	ΦΑΣΟΥΛΗΣ	C' CLASS	6	12
ΣΥΝΟΛΟ:			253	540

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, 2017

4.3. Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στην Κόνιτσα

Στο Δήμο Κόνιτσας έχουν αναπτυχθεί μεμονωμένες δραστηριότητες εναλλακτικών μορφών τουρισμού από ιδιωτικές επιχειρηματίες σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς. Οι τουριστικοί πόροι που διαθέτει λόγω γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών και στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς είναι θεμιτό να αξιοποιηθούν σε μεγαλύτερο βαθμό ώστε να επιτευχθεί βελτίωση του παραγόμενου τουριστικού προϊόντος που παρά την αύξηση του επιπέδου επισκεψιμότητας βρίσκεται ακόμα σε χαμηλά επίπεδα, όπως αναλύθηκε στο κεφάλαιο 4.1.

4.3.1. Ορεινός-Ορειβατικός Τουρισμός

Λόγω του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος και των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών της, η ευρύτερη περιοχή του Δήμου ενδείκνυται για ορειβασία και ορεινή πεζοπορία. Εντός του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου και του Γεωπάρκου Βίκου-Αώου εντοπίζεται ένα εκτεταμένο δίκτυο μονοπατιών στο οποίο είναι δυνατή η περιήγηση καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Όσον αφορά την ορειβασία, λόγω μεγάλου αριθμού ατυχημάτων κατά το παρελθόν, είναι απαραίτητη η χρήση ειδικού εξοπλισμού και η συνοδεία από έμπειρους συνοδούς οδηγούς βουνού. Ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς, μήνες λόγω των καιρικών συνθηκών (χιονόπτωση), των έντονων γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών των ορεινών όγκων (απότομες κλίσεις εδάφους, δύσβατα σημεία) αλλά και της έλλειψης σήμανσης σε ορισμένες περιοχές του δικτύου καθίσταται αναγκαία η σωστή οργάνωση και ενημέρωση όσον αφορά την ορειβασία. Πολλές από τις διαδρομές διασχίζουν τις πλαγιές των ορεινών όγκων του Δήμου Κόνιτσας και έχουν ως τέρμα τις κορυφές τους (όρη Τύμφη και Σμόλικα) και τις αλπικές λίμνες ή Δρακόλιμνες που αποτελούν ιδιαίτερο φυσικό χαρακτηριστικό και θέλγητρο για τους επισκέπτες-ορειβάτες. (Δήμος Κόνιτσας, 2017)

4.3.2. Πεζοπορικές διαδρομές-μονοπάτια

Ένα από τα δύο εθνικά μονοπάτια που διασχίζουν το Εθνικό Πάρκο της Βόρειας Πίνδου, το «Ο3» συνδέει τα Γιάννενα με το όρος του Γράμμου και διέρχεται από εφτά χωριά των Δήμων Κόνιτσας και Ζαγορίου, διασχίζοντας την Τύμφη (διαδημοτική σύνδεση). Το εθνικό μονοπάτι «Ο3» είναι μήκους 160 χιλιομέτρων και συνδέεται εκτός των ορίων του Δήμου, με το ευρωπαϊκό μονοπάτι «Ε6» το οποίο έχει αφετηρία τη Φινλανδία και καταλήγει στην Αλεξανδρούπολη, αφού διασχίσει σημαντικό τμήμα του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου. (Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας-Αναρρίχησης, 2017) Η σήμανση και οργάνωση των εθνικών μονοπατιών όπως το «Ο3» αποτελεί κίνητρο για τους επισκέπτες ιδιαίτερα από χώρες της Ευρώπης που στοχεύουν στην εξερεύνηση νέων διαδρομών με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά φυσικού περιβάλλοντος.

Το δίκτυο μονοπατιών εντός του Δήμου συνθέτουν επιμέρους διαδρομές μικρότερης κλίμακας, πολλές από τις οποίες είναι σηματοδοτημένες. Η πεζοπορική διαδρομή που ξεκινά από το πέτρινο γεφύρι της Κόνιτσας στον ποταμό Αώο και καταλήγει στη Μονή Στομίου η οποία βρίσκεται στην Χαράδρα του Αώου, αποτελεί μια δημοφιλή διαδρομή για τους τουρίστες συνδυάζοντας τα στοιχεία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Παρ' όλα αυτά μεγάλος αριθμός μικρότερων και ομαλότερων μονοπατιών εντός του

Δήμου και ιδιαίτερα μεταξύ των χωριών έχουν τεθεί σε αχρησία λόγω της εγκατάλειψής τους και της αντικατάστασής τους από το οδικό δίκτυο.

Στα πλαίσια ανάδειξης του πεζοπορικού τουρισμού, η Περιφέρεια Ηπείρου σε συνεργασία με την Αναπτυξιακή Εταιρεία «ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε» δημιούργησαν το Μονοπάτι της Περιφέρειας Ηπείρου «Epirus Trail» μήκους 370 χιλιομέτρων. Αποτελεί την μεγαλύτερη ενιαία πεζοπορική διαδρομή σε εθνικό επίπεδο, η οποία άρχισε να σχεδιάζεται το 2015. Στο «Epirus Trail» περιλαμβάνονται πεζοπορικές διαδρομές που διέρχονται από τους Δήμους Κόνιτσας, Ζαγορίου, Μετσόβου και Βορείων Τζουμέρκων με απώτερο στόχο τη διαδημοτική και διαπεριφερειακή σύνδεση μέσω μονοπατιών. Ο σχεδιασμός, ο οποίος περιλαμβάνει τη χάραξη, την καταγραφή αναγκών σε υποδομές και την αποτύπωση των διαδρομών του Μονοπατιού της Ηπείρου έχει ολοκληρωθεί και η υλοποίηση του βρίσκεται σε ικανοποιητικό στάδιο. (Ηπειρος Αναπτυξιακή, 2017)

Εικόνα 10: Μονοπάτι «Epirus Trail»

Πηγή: <http://www.epirustrail.gr/>

4.3.2.1. Καταφύγια

Τα ορειβατικά καταφύγια αποτελούν κτιριακές εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής με ογδόντα (80) το πολύ κλίνες, σε υψόμετρο πάνω από εννιακόσια (900) μέτρα που εξυπηρετεί την πεζοπορία, την ορειβασία και την αναρρίχηση βάσει του νόμου Ν. 2160/1993.

Εντός των ορίων του Δήμου Κόνιτσας βρίσκονται τρία καταφύγια τα οποία λειτουργούν βάσει της Κ.Υ.Α αριθ. 23948/20.11.2015 (ΦΕΚ Β' 2570/27-11-2015).

Καταφύγιο Σμόλικα

Βρίσκεται στους πρόποδες του όρους Σμόλικα σε υψόμετρο 1750 μέτρων, κοντά στον οικισμό Παλιοσέλλι. Αποτελεί ενδιαμέσο σημείο απ όπου διέρχεται το εθνικό ορειβατικό μονοπάτι «Ο3» και διαθέτει 24 κλίνες. (Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας-Αναρρίχησης, 2017).

Εικόνα 11: Καταφύγιο Σμόλικα

Πηγή: <http://www.konitsa.gr/>

Καταφύγιο Αστράκας

Το ορειβατικό καταφύγιο Αστράκας βρίσκεται στα όρια των Δήμων Κόνιτσας και Ζαγορίου σε υψόμετρο 1950 μέτρων στο όρος της Τύμφης. Τους μήνες Μάιο-Οκτώβριο η δυναμικότητα του ανέρχεται στις 5^ο κλίνες ενώ το υπόλοιπο διάστημα στις 35. Από το 2013 στο καταφύγιο τοποθετήθηκε εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος και ανεμογεννήτριας με στόχο την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Το υβριδικό σύστημα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας συμβάλλει σημαντικά στην μείωση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από την πετρελαιογεννήτρια και στοχεύει στην προστασία του περιβάλλοντος στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης. Το έργο υλοποιήθηκε με συγχρηματοδότηση του ΕΣΠΑ και φορέα υλοποίησης τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (Ορειβατικό Καταφύγιο Αστράκας-Τύμφης, 2016).

Καταφύγιο Αετομηλίτσας

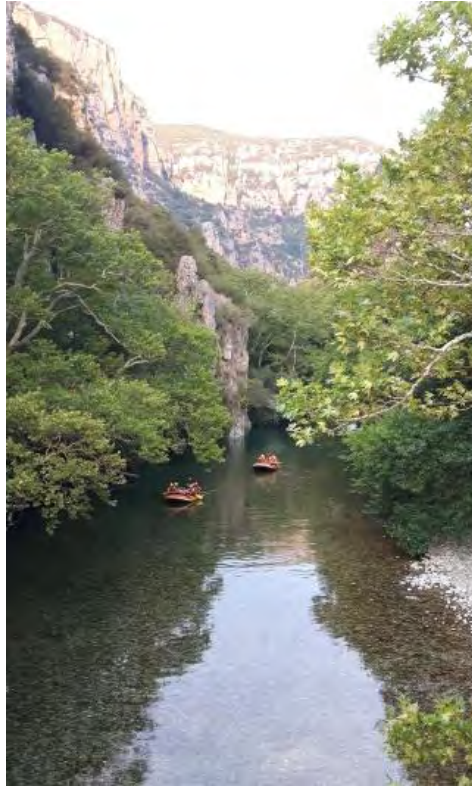
Το καταφύγιο της Αετομηλίτσας χωρητικότητας 20 ατόμων, βρίσκεται στις πλαγιές του Γράμμου, σε υψόμετρο περίπου 1700 μέτρων και λειτουργεί καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου (Δήμος Κόνιτσας, 2017). Η αλπική λίμνη και ο φυσικός πλούτος της περιοχής του Γράμμου αποτελούν θέλγητρο για του επισκέπτες οι οποίοι ασχολούνται με δραστηριότητες όπως η ορειβασία και η πεζοπορία μέσω των σηματοδοτημένων μονοπατιών που συνδέουν τις κορυφές του βουνού. (Ξενώνας & Καταφύγιο Αετομηλίτσας, 2010)

4.3.3. Τουρισμός Περιπέτειας

4.3.3.1. Rafting - Kayaking - Monoraft

Χάρη στην ύπαρξη των ποταμών του Αώου και του Βοϊδομάτη που διασχίζει τμήμα του Δήμου, έχουν αναπτυχθεί σε σημαντικό βαθμό αθλητικές δραστηριότητες οι οποίες σχετίζονται με το υδάτινο στοιχείο όπως το ράφτινγκ (rafting), το κανόε καγιάκ (canoeing, kayaking) και η κατάβαση ποταμού με μονοθέσια φουσκωτή βάρκα (monoraft). Οι δραστηριότητες αυτές εντάσσονται στον τουρισμό περιπέτειας και πραγματοποιούνται από μικρές οργανωμένες και εξειδικευμένες επιχειρήσεις που διαθέτουν εκπαιδευμένο προσωπικό και παρέχουν τον κατάλληλο εξοπλισμό. Η πλεύση σε ποταμό με κανόε καγιάκ και το ράφτινγκ αποτελούν δημοφιλείς αθλητικές δραστηριότητες για την περιοχή προσελκύοντας μεγάλο αριθμό τουριστών με ευρύ φάσμα ηλικιών, καθώς οι διαδρομές στους συγκεκριμένους ποταμούς αποτελούν από τις καλύτερες στην Ευρώπη. Η διαδρομή 15 χιλιομέτρων που ξεκινάει από τον Αώο, είναι ιδιαίτερα προσφιλής με την κατάβαση να χαρακτηρίζεται υψηλής δυσκολίας με μικρές διακυμάνσεις. Καταλήγει στο γεφύρι της Κόνιτσας που αποτελεί σημαντικό μνημείο κληρονομιάς και τοπόσημο της περιοχής το οποίο σε συνδυασμό με το ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον δημιουργούν μια μοναδική εμπειρία για τον επισκέπτη. (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

Εικόνα 12: Ράφτινγκ στον ποταμό Αώο

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

4.3.3.2. Fly Fishing

Το ψάρεμα με μύγα εντάσσεται στην ερασιτεχνική αλιεία η οποία επιτρέπεται σε παρόχθια οικοσυστήματα, ποτάμια και εκβολές ποταμών (Fly Fishing, 2017). Βάσει νομοθεσίας, η συγκεκριμένη δραστηριότητα στοχεύει στην άθληση και την ψυχαγωγία ενώ απαγορεύεται ρητά η πώληση και εμπορία των αλιευμάτων των εσωτερικών υδάτων βάσει του Προεδρικού Διατάγματος με αρ. 373/1985. Πραγματοποιείται τα τελευταία χρόνια στην περιοχή του Αώου για ορισμένες από το νόμο χρονικές περιόδους προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία των αλιευμάτων του ποταμού.

4.3.3.3. Ιππασία

Η ιππασία στον Δήμο Κόνιτσας αφορά ουσιαστικά την περιήγηση στο δάσος με άλογα και οργανώνεται από ιδιωτικές επιχειρήσεις και εταιρείες οι οποίες ακολουθούν συγκεκριμένες διαδρομές και διαθέτουν εκπαιδευμένα άλογα. Η δραστηριότητα αυτή παρέχει τη δυνατότητα στους επισκέπτες να περιηγηθούν στην ευρύτερη περιοχή του Γεφυριού του Αώου, ερχόμενοι σε επαφή με το φυσικό περιβάλλον μέσω μονοπατιών, ενώ κατά τους θερινούς μήνες είναι δυνατή και η διάσχιση του ποταμού.

Εικόνα 13: Αναρρίχηση στην Τύμφη

Πηγή: Προσωπικό αρχείο Γεωργίου Τάσσου

4.3.3.4. Αναρρίχηση

Η αναρρίχηση αποτελεί ανάβαση σε βράχους και αναρριχητικά πεδία υπό την καθοδήγηση έμπειρων συνοδών (Κοκκώσης κ.α, 2011). Λόγω των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών της περιοχής του δήμου Κόνιτσας η πλειονότητα των ορεινών όγκων δεν ενδείκνυται για αναρριχητική δραστηριότητα, με εξαίρεση τα ασβεστολιθικά βράχια της Τύμφης, τα οποία αποτελούν από τα πιο δύσκολα αναρριχητικά πεδία της χώρας. Η αναρρίχηση πραγματοποιείται από ειδικά εκπαιδευμένους συνοδούς οι οποίοι δραστηριοποιούνται στον τομέα των extreme sports στον Δήμο Κόνιτσας (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

4.3.3.5. Αλεξίπτωτο πλαγιάς

Το αλεξίπτωτο πλαγιάς (parapente) αποτελεί ιδιαίτερα δημοφιλή δραστηριότητα για τους επισκέπτες του Δήμου Κόνιτσας, κυρίως σε νέους. Λαμβάνει χώρα στο λόφο του Προφήτη Ηλία ο οποίος βρίσκεται πάνω από την πόλη της Κόνιτσας σε υψόμετρο 1.071 μέτρων και διαθέτει ειδικά διαμορφωμένη πίστα απογείωσης για αλεξίπτωτο πλαγιάς. Στη συγκεκριμένη πίστα πραγματοποιούνται αγώνες σε εθνικό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο, γεγονός που αποτελεί κίνητρο ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή μέσω των δραστηριοτήτων περιπέτειας και ακραίων αθλημάτων. (Δήμος Κόνιτσας, 2017)

4.3.3.6. Ποδηλασία Βουνού

Η ορεινή ποδηλασία αποτελεί μια από τις πιο σύγχρονες δραστηριότητες που εντάσσονται στον τουρισμό περιπέτειας και περιλαμβάνει διαδρομές με ποδήλατο βουνού ή ποδηλασία ανώμαλου δρόμου (Κοκκώσης κα, 2011). Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί σημαντικά στην περιοχή της Κόνιτσας προσελκύοντας επισκέπτες κυρίως νεότερων ηλικιών που διαθέτουν καλή φυσική κατάσταση. Θεωρείται δραστηριότητα που απαιτεί αντοχή και διαθέτει διαβαθμισμένους βαθμούς δυσκολίας ανάλογα με τις κλίσεις εδάφους των διαδρόμων.

Εικόνα 14: Ποδηλασία Βουνού

Πηγή: <http://www.konitsa.gr/>

4.3.4. Ιαματικός τουρισμός

Στο Δήμο Κόνιτσας εντοπίζονται δύο περιοχές οι οποίες διαθέτουν ιαματικές πηγές και υποδομές ιαματικού τουρισμού. Η συγκεκριμένη ειδική μορφή τουρισμού απευθύνεται κυρίως σε κοινό μεγαλύτερης ηλικίας που έχει ως στόχο την χρήση ιαματικών θεραπειών και την υιοθέτηση ενός υγιεινού τρόπου ζωής (Κοκκώσης κα, 2011).

4.3.4.1. Ιαματικά Λουτρά Αμαράντου

Στην Τοπική Κοινότητα Αμαράντου, σε απόσταση 5 χιλιομέτρων από τον οικισμό και υψόμετρο 1260 μέτρων, βρίσκονται τα ιαματικά λουτρά τα οποία λειτουργούν με τη φυσική χρήση θερμού αέρα που διοχετεύεται από το εσωτερικό της γης αποτελώντας τα δεύτερα ατμόλουτρα στην Ευρώπη, με πρώτα εκείνα της Τσεχίας. Είναι σαφές πως η ύπαρξη του συγκεκριμένου πόρου, ο οποίος είναι μοναδικός σε εθνικό επίπεδο, αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Οι

υφιστάμενες ειδικές τουριστικές υποδομές περιλαμβάνουν δύο δωμάτια, χωρητικότητας δύο και είκοσι ατόμων και στην παρούσα φάση εμφανίζουν ιδιαίτερα μειωμένη επισκεψιμότητα, στην περίοδο λειτουργίας τους η οποία κυμαίνεται από τον Ιούνιο έως και τον Σεπτέμβριο (Σύνδεσμος Δήμων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας, 2017). Επιπλέον, εκτός των εγκαταστάσεων των λουτρών στην περιοχή εντοπίζονται χρήσεις που αφορούν την αναψυχή και την εστίαση. Ωστόσο, είναι εμφανής η δυσκολία αξιοποίησης και ανάδειξης αυτού του μοναδικού τουριστικού πόρου η οποία σε μεγάλο βαθμό αφορά στην προσβασιμότητα, καθώς το οδικό δίκτυο χρήζει νέας χάραξης λόγω των πυκνών στροφών. Η βελτίωση και αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών μικρής κλίμακας και η ανάδειξη και προώθηση των λουτρών καθίσταται αναγκαία, όπως αναλύεται και στο κεφάλαιο 7.1.9. των προτάσεων (Δήμος Κόνιτσας 2017).

Εικόνα 15: Ιαματικά Λουτρά Αμαράντου

Πηγή: <http://www.konitsa.gr/>

4.3.4.2. Θειούχα Ιαματικά Λουτρά Καβάσιλλων

Σε απόσταση 16 χιλιομέτρων από την πόλη της Κόνιτσας εντοπίζονται τα θειούχα ιαματικά λουτρά Καβάσιλλων, τα οποία περιλαμβάνουν υποδομές κατάλληλες για λουτροθεραπείες καθώς και χώρους εστίασης και αναψυχής, εναρμονισμένοι με το φυσικό περιβάλλον. Αποτελούν σημαντικό τουριστικό πόρο για την περιοχή και λειτουργούν κατά τη θερινή περίοδο, όπως και τα λουτρά του Αμαράντου, δηλαδή από Ιούνιο έως Σεπτέμβριο (Σύνδεσμος Δήμων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας, 2017).

4.3.5. Πολιτισμικός Τουρισμός

Όπως προκύπτει από την ανάλυση, ο Δήμος Κόνιτσας διαθέτει πλούσια παράδοση με ιδιαίτερης αξίας πολιτιστικά στοιχεία. Στο σύνολο της έκτασης του Δήμου είναι διασκορπισμένα πλήθος από παραδοσιακά κτίρια, θρησκευτικά μνημεία, γεφύρια και αξιοθέατα που συνθέτουν ένα ιδιαίτερης αξίας ανθρωπογενές περιβάλλον. Οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με την ιστορία και την παράδοση μέσα από την οργάνωση επισκέψεων στα μνημεία και τα μουσεία της περιοχής που χαρακτηρίζονται ως πόροι πολιτισμικού τουρισμού. Στο Δήμο υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός μουσείων τα οποία αποτυπώνουν τη λαϊκή παράδοση παρουσιάζοντας τον ηπειρώτικο τρόπο ζωής και τις δραστηριότητες που αυτός περιελάμβανε στο παρελθόν. Οι χώροι πολιτισμού και τα μνημεία αποτελούν θέλγητρα για τον τουρίστα σε συνδυασμό με τα πολιτιστικά δρώμενα που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή. Επιπλέον, η διοργάνωση πανηγυριών η οποία συνδυάζει τις ιδιαίτερες τοπικές γεύσεις με την παραδοσιακή ηπειρώτικη μουσική μυεί τον επισκέπτη στα ήθη και έθιμα της περιοχής κάνοντας τον να βιώσει ουσιαστικά την εμπειρία του τουρισμού (Κοκκώσης κα, 2011).

Εικόνα 16: Παραδοσιακό κτίριο στην Κόνιτσα

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Τα χαρακτηρισμένα διατηρητέα κτίρια, τα πετρόχιστα τοξωτά γεφύρια, τα οικοδομήματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής αποτελούν τουριστικούς πόρους όντας ουσιαστικά αναπόσπαστο τμήμα της τοπικής ταυτότητας του Δήμου. Ωστόσο, η έλλειψη προώθησης των πολιτιστικών στοιχείων σε συνδυασμό με την απουσία

πρωτοβουλιών για οργάνωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων με συμμετοχικό χαρακτήρα για τον επισκέπτη αποτελεί κομβικό σημείο αναστολής της ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού του Δήμου Κόνιτσας.

4.3.6. Θρησκευτικός τουρισμός

Ο Δήμος Κόνιτσας διαθέτει μεγάλο αριθμό στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς, πολλά από τα οποία αποτελούν θρησκευτικούς χώρους και μνημεία, με ιστορική αξία. Σημαντικό στοιχείο ανάπτυξης του θρησκευτικού τουρισμού για την περιοχή αποτελεί η σύνδεση της με τον Άγιο Παΐσιο, ο οποίος έζησε σε παιδική και νεανική ηλικία στην πόλη της Κόνιτσας. Τα μέρη δράσης του αποτελούν θέλγητρο για επισκέπτες εσωτερικού τουρισμού αλλά και εξωτερικού, ιδιαίτερα από χώρες όπως η Ρωσία και η Γεωργία. Τα τελευταία χρόνια πραγματοποιείται μια προσπάθεια οργάνωσης δράσεων προσκυνηματικού χαρακτήρα τόσο από το Δήμο Κόνιτσας, όσο και από ιδιωτικές επιχειρήσεις προκειμένου η πόλη της Κόνιτσας να αποτελέσει πόλο έλξης και ισχυρό brand name άμεσα συνδεδεμένο με τη ζωή και το έργο του Αγίου Παΐσιου. Οι δράσεις αφορούν την ανέγερση θρησκευτικών χώρων και μνημείων εντός της πόλης της Κόνιτσας καθώς και στη Μονή Στομίου, στη χαράδρα του Αώου, από την οποία ξεκίνησε τη θρησκευτική του δράση. (Δήμος Κόνιτσας, 2017)

Πολλά από τα θρησκευτικά μνημεία που συναντώνται στον Δήμο Κόνιτσας χρονολογούνται από τη Βυζαντινή περιοχή και αποτελούν σπουδαία στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι μονές και οι εκκλησίες πέρα από το θρησκευτικό, έχουν μεγάλο πολιτιστικό και αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον και αποτελούν τουριστικό πόρο για την περιοχή του δήμου Κόνιτσας. Στα πλαίσια του θρησκευτικού τουρισμού οργανώνονται εκδρομές που έχουν ως αγορά στόχο κυρίως άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, κυρίως του εξωτερικού οι οποίοι επισκέπτονται τους θρησκευτικούς χώρους. Ιδιαίτερης σημασίας θρησκευτικό μνημείο αποτελεί η Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου Μολυβδοσκέπαστης η οποία χτίστηκε το 671 μ.Χ και βρίσκεται σε απόσταση 16 χιλιομέτρων από την πόλη της Κόνιτσας.

4.3.7. Γαστρονομικός τουρισμός

Η Ήπειρος αποτελεί μια περιοχή με ιδιαίτερη παράδοση στην γαστρονομία και την παραγωγή τοπικών προϊόντων. Στο Δήμο Κόνιτσας υπάρχει πλήθος χώρων εστίασης, οι περισσότεροι στην πόλη της Κόνιτσας, στους οποίους παρέχονται εδέσματα όπως οι ηπειρώτικες πίτες καθώς και πλήθος παραδοσιακών προϊόντων που προέρχονται από τοπικές πρώτες ύλες (παραδοσιακά γλυκά του κουταλιού) που παράγονται στην

περιοχή. Λόγω του μεγάλου ποσοστού απασχόλησης που καταλαμβάνει η κτηνοτροφία είναι προφανές πως υπάρχει παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων και κρεάτων. Ο Αγροτικός Οινοποιητικός Συνεταιρισμός Μολυβοσκέπαστης που λειτουργεί από το 1992 έχει ως κύρια δραστηριότητα την παραγωγή τσίπουρου το οποίο είναι και το δημοφιλέστερο ποτό της περιοχής. Επιπλέον, σε εκτροφείο της περιοχής του Μπουραζανίου υπάρχει πληθώρα θηραμάτων που αποτελούν ιδιαίτερες γαστρονομικές επιλογές. Πέρα της ποικιλίας όσον αφορά την παραγωγή και δημιουργία προϊόντων γαστρονομίας, η περιοχή της Κόνιτσας δεν έχει κατοχυρώσει συγκεκριμένο προϊόν ονομασίας προέλευσης το οποίο θα μπορέσει να αποτελέσει θέλγητρο για τους τουρίστες και να προωθήσει τον γαστρονομικό τουρισμό. Παράλληλα, πραγματοποιούνται μικρής κλίμακας γιορτές γαστρονομίας κι οίνου, όπως γιορτή τσίπουρου οι οποίες δεν είναι ευρέως διαδεδομένες αδυνατώντας να ενισχύσουν την προβολή της τοπικής ταυτότητας και των εθίμων της περιοχής και να προσελκύσουν επισκέπτες από τη χώρα και το εξωτερικό (Δήμος Κόνιτσας, 2017).

Εικόνα 17: Διαδικασία παραγωγής τσίπουρου

Πηγή: <http://www.konitsa.gr/>

4.3.8. Οικοτουρισμός

4.3.8.1. Περιβαλλοντικό Πάρκο Μπουραζανίου

Το Μπουραζάνι αποτελεί μια εκτεταμένη ημιορεινή περιοχή που περικλείεται από τους ορεινούς όγκους του Γράμμου, της Τύμφης και του μεθοριακού βουνού Νεμέρτσικα και απέχει δεκαπέντε χιλιόμετρα από την πόλη της Κόνιτσας, κοντά στα Ελληνοαλβανικά σύνορα.

Το Περιβαλλοντικό Πάρκο «Μπουραζάνι» έχει έκταση 2050 στρεμμάτων και λειτουργεί από το 1916 αποτελώντας προστατευόμενο χώρο των κοπαδιών. Το 1974 άρχισε η εγκατάσταση των πρώτων θηραμάτων και άγριων ζώων (όπως ελάφια, αγριοπρόβατα, αγριογούρουνα, αγρίμια της Κρήτης και ζαρκάδια) στον χώρο ο οποίος διαμορφώθηκε κατάλληλα χάρη στην χρηματοδότηση των ιδιοκτητών και τη στήριξη Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων. Μέχρι σήμερα, το Πάρκο αποτελεί χώρο φιλοξενίας των ζώων ο οποίος είναι επισκέψιμος δίνοντας τη δυνατότητα στους επισκέπτες να περιηγηθούν παρατηρώντας τα ζώα στο φυσικό τους περιβάλλον και να πληροφορηθούν για τους βιολογικούς κύκλους από τους υπεύθυνους του Πάρκου και για τη φυσική κληρονομιά της περιοχής του Μπουραζανίου. Κύριο στόχο του πάρκου αποτελεί η διατήρηση της ισορροπίας του πληθυσμού των άγριων ζώων, η διαφύλαξη και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και η ενημέρωση σε θέματα σχετικά με την οικολογία. Στο κέντρο του Περιβαλλοντικού Πάρκου λειτουργεί Συνεδριακό Κέντρο στο οποίο πραγματοποιούνται προβολές που αφορούν στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των επισκεπτών σε θέματα προστασίας της πανίδας και της χλωρίδας της περιοχής στα πλαίσια της οπτικοακουστικής περιβαλλοντικής εκπαίδευσής τους. Το Περιβαλλοντικό Πάρκο Μπουραζανίου αποτελεί προορισμό επισκεπτών όλων των ηλικιακών ομάδων από τη χώρα και το εξωτερικό, διαθέτοντας τις μοναδικές εγκαταστάσεις, σε εθνικό επίπεδο, παρατήρησης της άγριας πανίδας με την παράλληλη ύπαρξη δραστηριοτήτων εκπαιδευτικού χαρακτήρα (wild life observation). Ακολουθώντας, με ορμητήριο τις εγκαταστάσεις Μπουραζάνι διοργανώνονται πολλές δραστηριότητες φυσιολατρικού χαρακτήρα ενώ υπάρχει δυνατότητα σύνδεσης με δράσεις του τουρισμού περιπέτειας. (Bourazani,2017)

Στις εγκαταστάσεις του Περιβαλλοντικού Πάρκου βρίσκεται Μουσείο Φυσικής Ιστορίας το οποίο περιλαμβάνει έκθεση φωτογραφιών από τα είδη των πουλιών και των φυτών της περιοχής καθώς και των ψαριών του Αώου ποταμού. Οι επισκέπτες του μουσείου ενημερώνονται για την ποικιλία και σπανιότητα των ειδών της χλωρίδας και

της πανίδας διαμορφώνοντας παράλληλα την περιβαλλοντική του συνείδηση. Το Μουσείο επισκέπτονται όλο το χρόνο Έλληνες και Ευρωπαίοι τουρίστες αλλά και μαθητές, στα πλαίσια οργανωμένων εκπαιδευτικών εκδρομών (Horner & Swarbrooke,2004)

Εικόνα 18: Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στο Μπουραζάνι

Πηγή: <http://mpourazani.eu/el/arkiki/>

Επιπρόσθετα, εντός του Περιβαλλοντικού Πάρκου χωροθετείται το Περίπτερο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο οποίο παρουσιάζονται οι συνήθειες και οι βιολογικοί κύκλοι των ζώων και το Εργαστήριο στο οποίο οι επισκέπτες ενημερώνονται για την επεξεργασία των παραγωγών των ζώων, όπως τα κέρατα των ελαφιών και εκθετήριο όπου παρατίθενται δημιουργίες με τα επεξεργασμένα παράγωγα. Μέσα από τις δράσεις αυτές, ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να έρθει σε επαφή με το φυσικό περιβάλλον και τη ζωή στη φύση συμμετέχοντας ενεργά και βιώνοντας μια διαδραστική εμπειρία η οποία πραγματοποιείται με γνώμονα τη προστασία και ανάδειξη των στοιχείων του αβιοτικού και βιοτικού περιβάλλοντος. Πλησίον των εγκαταστάσεων του Περιβαλλοντικού Πάρκου στεγάζεται ξενοδοχειακή μονάδα 18 κλινών στα πρότυπα της παραδοσιακής ηπειρώτικης αρχιτεκτονικής ενώ και εσωτερικά είναι επηρεασμένη από

το περιβάλλον της περιοχής με επενδύσεις ξύλου και διακόσμηση από κέρατα άγριων ζώων. Περιλαμβάνει εστιατόριο στο οποίο οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να δυνατότητα να δοκιμάσουν εδέσματα κυνηγιού που προέρχονται από το Περιβαλλοντικό Πάρκο στο οποίο πραγματοποιείται επιστημονικός έλεγχος ώστε να διατηρείται η οικολογική ισορροπία (Bourazani,2017)

Εικόνα 19: Άγρια πανίδα Περιβαλλοντικού Πάρκου Μπουραζανίου

Πηγή: <http://mpourazani.eu/el/axiki/>

Σε αυτά τα πλαίσια το Περιβαλλοντικό Πάρκο Μπουραζανίου με τις εγκαταστάσεις που περιλαμβάνει αποτελεί παράδειγμα εφαρμογής οικοτουρισμού καθώς όπως έχει αναλυθεί στο υποκεφάλαιο 2.6.2. παρέχει δραστηριότητες παρατήρησης και περιήγησης της φύσης με γνώμονα της προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των βιοτικών παραγόντων του παρέχοντας διαμονή στην ύπαιθρο και δυνατότητα συμμετοχής σε δραστηριότητες σχετικές με την ύπαιθρο.

5. ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

Η ανάλυση SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) χρησιμοποιείται ως εργαλείο συγκριτικής αξιολόγησης ενός τόπου και του περιβάλλοντός του, αποτελώντας παράλληλα βασικό στάδιο στην διαδικασία του σχεδιασμού. Μέσω της ανάλυσης SWOT παρουσιάζονται τα δυνατά και αδύναμα σημεία του τόπου τα οποία αφορούν το εσωτερικό του περιβάλλον καθώς και οι ευκαιρίες και απειλές που σχετίζονται με το εξωτερικό περιβάλλον, αντίστοιχα. Επιπλέον, αποτελεί τη βάση εξαγωγής των βασικών συμπερασμάτων για τον τόπο μέσω της αναγνώρισης των πεδίων κι παραγόντων ανάπτυξης του συμβάλλοντας στη διαμόρφωση των κεντρικών προτάσεων. Στη παρούσα μελέτη, η ανάλυση SWOT χρησιμοποιείται για την καταγραφή και ανάλυση των πλεονεκτημάτων-αδυναμιών και των ευκαιριών-κινδύνων που αφορούν έμμεσα ή άμεσα τον τομέα του τουρισμού για το Δήμο Κόνιτσας με στόχο την επίτευξη μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης για την περιοχή. Απώτερος στόχος της ανάλυσης ο εντοπισμός των ισχυρών σημείων πάνω στα οποία μπορεί να στηριχθεί η αναπτυξιακή τουριστική της πορεία και να καθοριστούν οι στρατηγικές κατευθύνσεις μίας συνεκτικής και συνολικής στρατηγικής τουριστικής ανάπτυξης για την περίπτωση μελέτης.

Πίνακας 13: Ανάλυση SWOT

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Φυσικά θέλγητρα: Πλούσιοι φυσικοί πόροι →Εθνικός Δρυμός, Γεώπαρκο-ύπαρξη καθεστώτος προστασίας • Πολιτιστικά Θέλγητρα: παραδοσιακή αρχιτεκτονική, γεφύρια, μουσεία, διατηρητέα κτίρια-μνημεία, Άγιος Παΐσιος, παραδοσιακή τέχνη-μουσική • Ύπαρξη ιαματικών λουτρών Αμαράντου και Καβάσιλων • Διαθεσιμότητα μεγάλου υδατικού δυναμικού-ανεπτυγμένο υδρογραφικό δίκτυο • Βιότοπος σπάνιων ποικίλων ειδών πανίδας και χλωρίδας • Ζήτηση από διαφορετικές «αγορές-στόχους» με ποικίλα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά • Επαρκείς ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις • Δυνατότητα χρηματοδότησης μέσω αναπτυξιακών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων • Μείωση χρονοαπόστασης από μεγάλα αστικά κέντρα μέσω Εγνατίας και Ιόνιας Οδού 	<ul style="list-style-type: none"> • Γηρασμένος πληθυσμός ιδιαίτερα στους οικισμούς του Δήμου • Ανεκμετάλλευτο κτιριακό απόθεμα • Έλλειψη συντήρησης ορισμένων διατηρητέων μνημείων - μη σωστή αξιοποίησή τους • Απουσία προβολής διαφήμισης πολιτιστικών εκδηλώσεων • Μη επαρκής αξιοποίηση των πολιτιστικών στοιχείων-μνημείων • Υποβάθμιση αρχιτεκτονικής αξίας • Εγκατάλειψη κοινόχρηστων χώρων • Έλλειψη σύνδεσης τουρισμού με τοπικά παραδοσιακά προϊόντα • Ανεπαρκής σήμανση στα σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος • Ανεπάρκεια τεχνικών υποδομών (πχ βιολογικός καθαρισμός) στην πόλη της Κόνιτσας και σημαντικές ελλείψεις στους υπόλοιπους οικισμούς • Έλλειψη καταρτισμένου προσωπικού για τις δραστηριότητες εναλλακτικών μορφών τουρισμού • Ελλιπής συντήρηση επαρχιακού οδικού δικτύου-σύνδεση με την Εγνατία οδό (Ιωάννινα) • Κυκλοφοριακή συμφόρηση εντός του κέντρου της Κόνιτσας-έντονο πρόβλημα ιδιαίτερα τους θερινούς μήνες • Προβληματική οδική σύνδεση με ΧΚ Βασιλίτσας • Απουσία συνδυασμένων μεταφορών • Μειωμένα δρομολόγια λεωφορείων για οικισμούς εντός του Δήμου • Προβληματική σύνδεση μεταξύ των οικισμών του Δήμου-υποβαθμισμένο οδικό δίκτυο • Μη συντηρημένο δίκτυο ύδρευσης • Απουσία σύγχρονου δικτύου αποχέτευσης-βιολογικού καθαρισμού • Ελλείψεις σε προσωπικό και κοινωνικό εξοπλισμό στο Κέντρο Υγείας-απουσία οργάνωσης και παροχής των υπηρεσιών υγείας • Ανεπαρκής σχεδιασμός για ανάπτυξη ολοκληρωμένου προγράμματος δράσεων εναλλακτικών μορφών τουρισμού σε όλη την έκταση του Δήμου-σύνδεση Κόνιτσας με οικισμούς • Απουσία ολοκληρωμένου σχεδίου μάρκετινγκ για το Δήμο • Αδυναμία χρήσης και εκμετάλλευσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 13: Ανάλυση SWOT (συνέχεια)

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Συνεργασία με όμορους Δήμους εντός Περιφέρειας – διαπεριφερειακή συνεργασία (Ζαγοροχώρια-Βασιλίτσα-Μέτσοβο-Δυτική Μακεδονία) • Σύνδεση με τον άξονα Αλβανίας-Αδριατικής-εισροές τουριστών από Ευρώπη • Αύξηση των ποσοστών απασχόλησης- ενίσχυση της τοπικής οικονομίας-δυνατότητα δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας (σχολή οδηγών βουνού, καγιάκ, αλεξίπτωτου πλαγιάς) • Προστασία περιοχών σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης • Συσχετισμός τουριστικού προϊόντος με τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους-προβολή τοπικής ταυτότητας • Αξιοποίηση με θεμιτούς όρους και μέσα των φυσικών πόρων π.χ. ιαματικών πηγών- ενίσχυση ιαματικού τουρισμού • Συνεργασία τοπικών φορέων-συλλόγων-πολιτών→ ενίσχυση τουριστικού χαρακτήρα • Αξιοποίηση Ευρωπαϊκών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων • Προώθηση μονοπατιών και διαδρομών-σύνδεση με ευρωπαϊκά δίκτυα→ποδηλασία βουνού • Προώθηση δράσεων αγροτουρισμού στον Δήμο – κίνητρα για υποδομές • Προώθηση τοπικών προϊόντων-γαστρονομίας • Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου-άμβλυνση της εποχικότητας • Προώθηση δράσεων αγροτουρισμού και ειδικών μορφών που ενδείκνυται για ορεινές περιοχές • Παροχή κινήτρων για επενδύσεις –συμβολή τουρισμού στην τοπική ανάπτυξη • Συνδυασμένη ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών • Κίνητρα επενδύσεων μικρομεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων • Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας • Δράσεις ενίσχυσης της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης- Συνεργασία με εκπαιδευτικά ιδρύματα • Ενημέρωση-προώθηση-συμμετοχή των πολιτών-ενίσχυση δράσης συλλόγων • Ενημέρωση - ευαισθητοποίηση επισκεπτών σε θέματα ιδιαιτερότητας του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος του Δήμου • Ενημέρωση και κατάρτιση των εμπλεκόμενων με τον τουρισμό επιχειρηματίες, εργαζομένους για την ανάγκη προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και λήψη μέτρων • Χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας- ενεργειακή αναβάθμιση της περιοχής 	<ul style="list-style-type: none"> • Δυσμενές οικονομικό περιβάλλον-Μη ασφαλές επενδυτικό περιβάλλον • Έλλειψη νέων τεχνολογιών στην ανάπτυξη των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού • Διαχρονική μείωση πληθυσμού-πληθυσμιακή γήρανση/αποδυνάμωση • Μείωση οικονομικά ενεργού πληθυσμού-αύξηση ποσοστών ανεργίας • Ενίσχυση φαινομένου εγκατάλειψης- απομόνωσης οικισμών • Υποβάθμιση των στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς - έλλειψη προώθησης τους • Αδυναμία ένταξης της περιοχής στο μοντέλο βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης • Υψηλού επιπέδου ανταγωνισμός από ευρωπαϊκές χώρες • Βελτίωση υποδομών Αλβανίας-κίνδυνος απορρόφησης τουριστικών ροών • Απουσία σχεδίου μάρκετινγκ για τον Δήμο-έλλειψη προώθησης των εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όπως προκύπτει από την ανάλυση της περιοχής και τον πίνακα SWOT, ο Δήμος Κόνιτσας παρουσιάζει συγκριτικά πλεονεκτήματα συνδυάζοντας ιδιαίτερης αξίας φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Διαθέτει σημαντικά θέλγητρα και τουριστικούς πόρους οι οποίοι ωστόσο χρήζουν περαιτέρω αξιοποίησης υπό το πρίσμα της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Η πληθώρα στοιχείων πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς θέτει τις βάσεις για την ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού για τις οποίες απαιτείται η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου σχεδίου τουριστικής ανάπτυξης στο οποίο θα προβλέπονται οι δράσεις ενίσχυσης του τουριστικού προϊόντος αποφεύγοντας την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την διάχυτη, άναρχη εξάπλωση των υποδομών τουρισμού.

Εκτός από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που παρουσιάζει ο Δήμος Κόνιτσας, εντοπίζονται σημαντικές αδυναμίες που λειτουργούν ανασταλτικά ως προς την ανάπτυξη της περιοχής, επηρεάζοντας αισθητά τον τομέα του τουρισμού. Παρά τον υψηλό αριθμό πολιτιστικών στοιχείων, παρατηρείται απουσία συντήρησης και ανάδειξης πολλών μνημείων καθώς και σημάδια εγκατάλειψης παραδοσιακού κτιριακού αποθέματος, το οποίο παραμένει ανεκμετάλλευτο. Η έλλειψη σήμανσης των μνημείων σε συνδυασμό με την ανεπαρκή προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς του Δήμου δυσχεραίνουν την εξέλιξη του πολιτιστικού τουρισμού, στον οποίο είναι δυνατό να στηριχτεί σημαντικό μέρος της ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας. Ένα ακόμη στοιχείο που αποτυπώνει την έλλειψη αξιοποίησης των πόρων της περιοχής είναι η απουσία υποδομών αγροτουρισμού. Ο Δήμος Κόνιτσας παρόλο που διαθέτει όλες τις προϋποθέσεις που απαιτούνται προκειμένου να αναπτυχθεί η συγκεκριμένη εναλλακτική μορφή τουρισμού, δεν έχει αξιοποιήσει τους υφιστάμενους πόρους ώστε να επιτυγχάνεται η σύνδεση της παροχής διαμονής και διατροφής με αγροτικές ασχολίες και εκμάθησης της αγροτικής παραγωγής που συνθέτει τον αγροτουρισμό. Δυναμική ανάπτυξης υπάρχει και σε άλλα είδη εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού που έχουν αναπτυχθεί σε ένα βαθμό στο Δήμο, όπως είναι ο ιαματικός και περιηγητικός τουρισμός. Η στοχευμένη αξιοποίηση των υπάρχοντων τουριστικών πόρων και η βελτίωση των υποδομών τους παρέχει τη δυνατότητα στο Δήμο της περιοχής να αναδείξει τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα και με την παράλληλη προβολή των δράσεων να ενισχύσει το τουριστικό προϊόν στοχεύοντας σε ευρεία «αγορά στόχο» με ποικίλα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά.

Στα αδύναμα σημεία του Δήμου συγκαταλέγεται η έλλειψη σημαντικών υποδομών στην πόλη της Κόνιτσας και κυρίως στους οικισμούς επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την διάχυση του τουριστικού προϊόντος. Η προβληματική σύνδεση της πόλης της Κόνιτσας με τα Ιωάννινα και κυρίως η δυσκολία στην προσβασιμότητα των ορεινών οικισμών του Δήμου λειτουργεί αποτρεπτικά για τον επισκέπτη γεγονός που συντελεί στην μείωση των τουριστικών ροών και την αναζήτηση νέων προορισμών τουρισμού. Παράλληλα, η βελτίωση των οδικών αξόνων θα συμβάλλει στην διαδημοτική και διαπεριφερειακή συνεργασία με άλλους δημοφιλείς προορισμούς της Περιφέρειας όπως είναι το Μέτσοβο, η Βασιλίτσα και περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας. Επιπλέον, η γειννίαση με την Αλβανία αυξάνει την αναγκαιότητα βελτίωσης των συνδέσεων, ώστε να υπάρξει η βάση για συνεργασία στη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής-Αλβανίας και αύξηση των τουριστικών ροών και ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Δυσκολίες στην κυκλοφορία υφίστανται και στο εσωτερικό της πόλης της Κόνιτσας λόγω απουσίας πολεοδομικού σχεδιασμού και αδυναμία εκπόνησης κυκλοφοριακής μελέτης.

Εκτός του υποβαθμισμένου οδικού δικτύου στο μεγαλύτερο μέρος του Δήμου, εντοπίζονται σημαντικές ελλείψεις στις τεχνικές υποδομές (όπως η απουσία αποχετευτικού συστήματος και η προβληματική λειτουργία του δικτύου ύδρευσης) καθώς και στις υποδομές υγείας, δεδομένα που δημιουργούν περιβάλλον ανασφάλειας στον επισκέπτη, ιδιαίτερα όταν αποσκοπεί στην ενασχόληση με τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως ο τουρισμός περιπέτειας. Στα πλαίσια αυτά, κρίνεται σκόπιμη και η ύπαρξη εξειδικευμένου και ειδικά καταρτισμένου προσωπικού το οποίο θα στελεχώσει τις υποδομές τουρισμού και θα συμβάλλει στην ανάδειξη του τουριστικού προϊόντος δημιουργώντας θετικές εμπειρίες και παρέχοντας την απαραίτητη τεχνογνωσία στους επισκέπτες.

Καταλυτικό ρόλο διαδραματίζει η αισθητή μείωση του πληθυσμού των παραμεθόριων περιοχών η οποία έχει πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη της περιοχής επηρεάζοντας σημαντικά τον τριτογενή τομέα. Η απουσία σχεδιασμού για την περιφερειακή ανάπτυξη έχει ως αποτέλεσμα την εγκατάλειψη πολλών οικισμών οι οποίοι απομένουν με γηρασμένο πληθυσμό. Η συγκεκριμένη προβληματική είναι σύνθετη και ανάγεται σε θέμα εθνικού σχεδιασμού και χάραξης πολιτικής για την άρση της απομόνωσης και εγκατάλειψης των ορεινών απομακρυσμένων περιοχών. Ωστόσο, η χρηματοδότηση από Ευρωπαϊκά προγράμματα και στήριξη από την τοπική

αυτοδιοίκηση μπορεί να αποτελέσει κίνητρο ανάπτυξης των τουριστικών επιχειρήσεων ενισχύοντας σε ένα βαθμό την τοπική οικονομία.

Επιπρόσθετα, καθοριστική για την εξέλιξη της περιοχής τα επόμενα χρόνια είναι σαφώς η έλλειψη οικονομικών πόρων, γεγονός που απορρέει από την γενική οικονομική κρίση και επηρεάζει όλους τους άξονες ανάπτυξης του Δήμου Κόνιτσας. Συνέπεια του γεγονότος αυτού είναι η μείωση των απασχολούμενων των παραγωγικών τομέων και κατ επέκταση του τριτογενή, εντός του οποίου ανήκει ο τουρισμός. Παράγοντα βελτίωσης και ενίσχυσης των οικονομικών πόρων που παρέχονται για την ενίσχυση του τομέα του τουρισμού αποτελεί η χρηματοδότηση δράσεων και κατασκευής από Ευρωπαϊκά προγράμματα και από το ΠΕΠ Ηπείρου.

Η αξιοποίηση των τουριστικών πόρων και η οικονομική ενίσχυση του τομέα του τουρισμού σε συνδυασμό με τη χρήση νέων τεχνολογιών έχουν τη δυνατότητα να συμβάλλουν καταλυτικά στην ανάπτυξη του τουρισμού στο Δήμο Κόνιτσας και κατ επέκταση στην ενίσχυση του οικονομικού χαρακτήρα της περιοχής.

6. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

6.1. Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου, Β΄ Φάση: Προτάσεις για τη στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης

Η εκπόνηση της Μελέτης, η οποία ανατέθηκε από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού σε ανάδοχο ιδιώτη, ολοκληρώθηκε το 2003 και η β΄ φάση της αναλύει τις προτεραιότητες και τις προοπτικές της τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου καθώς και προτεινόμενα προγράμματα δράσης. Στόχο της μελέτης αποτελεί ο καθορισμός μιας στρατηγικής σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης μέσω της αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής. Βάσει αυτού, εξετάζεται η δυνατότητα και οι προοπτικές ήπιας τουριστικής ανάπτυξης που μπορεί να πραγματοποιηθεί στο Δήμο Κόνιτσας, ο οποίος αποτελεί την περιοχή μελέτης, τηρουμένου του χρονικού ορίζοντα εκπόνησης της μελέτης.

Βασική επιδίωξη της μελέτης αποτελεί η προστασία και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων με στόχο την αύξηση της τουριστικής κίνησης στην περιοχή και την βελτίωση ποιότητας του τουριστικού προϊόντος.

Σύμφωνα με την αξιολόγηση των τουριστικών πόρων, του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, των δικτύων και των υποδομών, η Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου όρισε προτεινόμενες τουριστικές ενότητες κατά κατηγορία χώρου και βάσει διοικητικών ορίων (Καποδίστρια, δεδομένου του ότι η μελέτη εκπονήθηκε το έτος 2003). Με βάση στην οριοθέτηση αυτή, η περιοχή μελέτης εντάσσεται στην προτεινόμενη τουριστική ενότητα: Ορεινή περιοχή Κόνιτσας-Μαστοροχωριών η οποία έχει ως κέντρο την Κόνιτσα.

Οι τουριστικές ενότητες κατηγοριοποιήθηκαν ως προς την ένταση της τουριστικής ανάπτυξης, με την ενότητα της ορεινής περιοχής Κόνιτσας-Μαστοροχωριών να εντάσσεται στις δυναμικά αναπτυσσόμενες περιοχές. Ωστόσο, είναι σημαντικό να τονιστεί πως υπάρχει πιθανή διαφοροποίηση εντός της ίδιας ενότητας ως προς το βαθμό ανάπτυξης, γεγονός που ανάδειξε ορισμένα προβλήματα αναφορικά με την συγκέντρωση του τουρισμού και την διαχείριση των τουριστικών πόρων. Ωστόσο, βάσει της Μελέτης Τουριστικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου, η συγκεκριμένη προβληματική έδωσε την ώθηση για αναζήτηση μεθόδων επίλυσης και ρύθμισης της αναπτυξιακής διαβάθμισης των περιοχών.

Η Μελέτη θέτει επίσης προτεραιότητες κατά κατηγορία περιοχών με τις δυναμικά αναπτυσσόμενες περιοχές εντός των οποίων και η Κόνιτσα να τίθενται σε πρώτη προτεραιότητα με στόχο της προώθησης της τουριστικής τους ανάπτυξης.

Επιπρόσθετα, αναφέρονται οι άξονες προτεραιότητας όπως διαμορφώθηκαν στο τότε Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας Ηπείρου (για την προγραμματική περίοδο 2001-2006) οι οποίοι περιλαμβάνουν δράσεις που ενισχύουν την τουριστική ανάπτυξη. Οι κεντρικοί άξονες περιλαμβάνουν ανάμεσα σε άλλα:

- την ανάδειξη της Περιφέρειας ως Δυτικής πύλης της Ευρώπης και σημαντικό κόμβο προς τις Βαλκανικές χώρες
- την αξιοποίηση και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων με σκοπό την επίτευξη μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης
- την υποστήριξη των επενδυτικών δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού
- την αύξηση της ελκυστικότητας και ανταγωνιστικότητας μέσω μιας βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης της υπαίθρου με τη συμβολή της εκτατικής ανάπτυξης ήπιων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού

Οι στόχοι των παραπάνω κεντρικών αξόνων, οι οποίοι περιγράφονται στη μελέτη, στηρίζονται σε δράσεις που αφορούν την ανάπτυξη προβολή του τουριστικού προϊόντος, την ενημέρωση των τουριστών και την σύνθεση μιας ολοκληρωμένης τουριστικής πολιτικής. Επιπλέον, ιδιαίτερης σημασίας είναι ο σχεδιασμός δράσεων που βοηθούν στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και κατά επέκταση την αύξηση της τουριστικής κίνησης συνολικά. Ειδικότερα, αναφέρεται η δημιουργία νέων μεταφορικών υποδομών με αναβάθμιση των υπαρχόντων οδικών δικτύων και έμφαση στο επαρχιακό δίκτυο - σύνδεση των οικισμών μεταξύ τους καθώς και με τα εθνικά δίκτυα αλλά και με την Αλβανία η οποία συνορεύει με το Δήμο Κόνιτσας (συνοριακός σταθμός Μέρτζιανης). Επιπλέον, κρίνεται σκόπιμη η βελτίωση και των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών καθώς και η υλοποίηση δράσεων που στοχεύουν σε αισθητικές παρεμβάσεις στο οικιστικό περιβάλλον, στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό.

Παρά το γεγονός ότι η τουριστική ενότητα της Κόνιτσας κατατάσσεται στις δυναμικά αναπτυσσόμενες σύμφωνα με την μελέτη, εμφανίζει φαινόμενα εγκατάλειψης και έλλειψης παρακολούθησης και προστασίας των δασών

Στη μελέτη προτείνονται ρυθμίσεις και δράσεις για την περιοχή που αφορούν την αξιοποίηση και προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων και την αναβάθμιση

του τουριστικού χαρακτήρα της περιφέρειας υπό το πρίσμα της ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού για τις τουριστικές ενότητες. Ειδικότερα, η μελέτη αναφέρει την ανάγκη δημιουργίας εκπαιδευτικών προγραμμάτων που θα συμβάλλουν στην γνώση και προβολή της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

Αναφορικά με τον ιαματικό τουρισμό ,γίνεται επισήμανση στη μελέτη σχετικά με τα μέτρα προστασίας των ιαματικών πηγών που βρίσκονται εντός των ορίων του Δήμου Κόνιτσας και συγκεκριμένα στον Αμάραντο και τα Καβάσιλα.

Η περιοχή της Κόνιτσας ενδείκνυται, βάσει της μελέτης, για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως ο αθλητικός, ο φυσιολατρικός, ο ορειβατικός και ο περιηγητικός τουρισμός, λόγω των γεωμορφολογικών της χαρακτηριστικών και των φυσικών πόρων που διαθέτει (ορεινές και παραποτάμιες περιοχές). Η αξιοποίηση και ο συνδυασμός των πόρων των συγκεκριμένων μορφών τουρισμού αποτελεί κίνητρο για την αύξηση των τουριστικών ροών, αφού προσελκύει επισκέπτες που προτιμούν την επαφή με το βουνό. Στα πλαίσια αυτά προτείνονται από τη μελέτη τα εξής έργα:

- Δημιουργία Κέντρων Ορεινών δραστηριοτήτων αναψυχής και Αθλητικών Δραστηριοτήτων
- Δημιουργία Κέντρων Εξυπηρέτησης ορειβατών
- Εκπόνηση μελέτης για την ανάδειξη και προστασία των οικοσυστημάτων και ιδιαίτερα των περιοχών προστασίας
- Εκπόνηση μελέτης για την ανάδειξη και προστασία των πολιτιστικών και θρησκευτικών μνημείων

Στην μελέτη επισημαίνεται πως για την ανάπτυξη των μορφών του τουρισμού όπως ο ορειβατικός, ο περιηγητικός και ο φυσιολατρικός θα πρέπει να δίνεται έμφαση στις τουριστικές ενότητες οι οποίες περιλαμβάνουν ορεινές και παραποτάμιες περιοχές, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και ο Δήμος Κόνιτσας. Οι προτεινόμενες κατευθύνσεις από τη μελέτη είχαν ως στόχο την επίτευξη μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης η οποία όμως δεν εφαρμόστηκε από τους φορείς και τις επιχειρήσεις σε βαθμό που να καταφέρει να επιτύχει αύξηση των τουριστικών ροών σε ικανοποιητικά επίπεδα. Στην δεκαετία που ακολούθησε συνδυαστικά με την οικονομική κρίση η Περιφέρεια δεν κατόρθωσε να υλοποιήσει σε κατώτερο επίπεδο σχεδιασμού τις δράσεις με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ουσιαστική εφαρμογή των προτάσεων.

6.2. Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό 2013

Το ΕΠΧΣΑΑ για τον Τουρισμό 2013 κατηγοριοποιεί τον εθνικό χώρο σύμφωνα με τα εξής τρία κριτήρια

- A. Την ένταση και το είδος της τουριστικής ανάπτυξης
- B. Τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά
- Γ. Την ευαισθησία των πόρων

Η περίπτωση μελέτης αφορά το Δήμο Κόνιτσας ο οποίος βάσει του Ειδικού Πλαισίου ΧΣΑΑ για τον Τουρισμό εντάσσεται στις περιοχές που ενδείκνυται για την ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού όσον αφορά το είδος της τουριστικής ανάπτυξης του (Α), αφού μεγάλο τμήμα του εμπίπτει σε περιοχές σημαντικής οικολογικής και αισθητικής αξίας που χρήζουν προστασίας. Πιο συγκεκριμένα, βάσει του Ειδικού Πλαισίου ΧΣΑΑ για τον Τουρισμό εμπίπτει στην υποκατηγορία Β.1.5, στην Περιοχή Βόρειας Πίνδου της Β.1 κατηγορίας η οποία περιλαμβάνει περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Επιπλέον, εντάσσεται στη κατηγορία Β.2 που περιλαμβάνει πόλους εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού και στην υποκατηγορία Β.2.1 ως περιοχή εγκατάστασης χιονοδρομικών κέντρων.

Ως προς τα γεωμορφολογικά του χαρακτηριστικά (Β), ο Δήμος εντάσσεται στην Ε κατηγορία των ορεινών περιοχών εφόσον περιλαμβάνει περιοχές που εκτείνονται σε υψόμετρο άνω των 800 μέτρων καθώς και στη ΣΤ κατηγορία των πεδινών και ημιορεινών περιοχών, αφού το υπόλοιπο τμήμα του Δήμου έχει υψόμετρο χαμηλότερο των 800 μέτρων.

Όσον αφορά το τρίτο κριτήριο κατηγοριοποίησης του εθνικού χώρου του Ειδικού Πλαισίου για τον Τουρισμό 2013 σχετικά με την ευαισθησία των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων, υπάρχουν τμήματα του Δήμου που εντάσσονται στη κατηγορία Ζ, δηλαδή των περιοχών του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, όπως προκύπτει και από το κεφάλαιο της ανάλυσης 3.3.1. Επιπρόσθετα, εντός του Δήμου υπάρχουν εγκαταλελειμμένοι οικισμοί, αφού πολλά από τα χωριά του Δήμου έχουν πληθυσμό μικρότερο των 200 κατοίκων, καθώς κ παραδοσιακούς οικισμούς, όπως το βόρειο τμήμα της Κόνιτσας που έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακό σύμφωνα με το

Προεδρικό Διάταγμα (ΦΕΚ 179/Δ/02.03.1993) και ως εκ τούτου ο δήμος εντάσσεται στην κατηγορία Η, δηλαδή των προστατευόμενων και εγκαταλελειμμένων οικισμών.

Οι κατευθύνσεις που δίνονται από το Ειδικό Πλαίσιο ΧΣΑΑ του Τουρισμού για τις παραπάνω κατηγορίες στις οποίες εντάσσεται η περιοχή μελέτης είναι οι ακόλουθες:

Για την Β.1 κατηγορία προτείνεται η διατήρηση, ανάδειξη και προστασία των φυσικών, ιστορικών και αρχιτεκτονικών σημείων του χώρου με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Επιπρόσθετα, είναι θεμιτή η προσαρμογή της τυπολογίας των καταλυμάτων ως προς τη δυναμικότητα και τις κατηγορίες καθώς και άλλων τουριστικών υποδομών στα πλαίσια προστασίας των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περιοχής και εναρμονισμού με τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού που αυτές συνδέονται. Επιπλέον, από το Ειδικό Πλαίσιο ΠΧΣΑΑ προβλέπεται η επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων και η παροχή κινήτρων για μετατροπή παραδοσιακών και διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες, τουλάχιστον τριών αστέρων. Ειδικότερα στην πόλη της Κόνιτσας, υπάρχει μεγάλο κτιριακό απόθεμα καθώς βάσει της υπουργικής απόφασης με αρ. 57632 έχουν χαρακτηριστεί 53 κτίρια ως διατηρητέα για τα οποία προβλέπονται ειδικοί όροι και περιορισμοί δόμησης. Μια πρόσθετη κατεύθυνση του Ειδικού Πλαισίου για την συγκεκριμένη κατηγορία στην οποία εμπίπτει η περιοχή μελέτης είναι η αξιοποίηση των εκάστοτε τοπικών πόρων που σχετίζονται με τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού με την παράλληλη δημιουργία υποδομών στήριξης σε εκπαιδευτικό και επαγγελματικό επίπεδο.

Η λήψη μέτρων πρόληψης ενάντια στην υποβάθμιση της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων καθώς και η κατασκευή και βελτίωση των υφιστάμενων κοινωνικών, τεχνικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών υποδομών είναι κατευθύνσεις καίριας σημασίας προκειμένου να τεθούν οι σωστές βάσεις ανάπτυξης των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως προβλέπει το Ειδικό Πλαίσιο.

Επιπλέον, προβλέπεται για τις περιοχές αυτές η δημιουργία τοπικών πολυθεματικών δικτύων και βελτίωση της προσβασιμότητας μεταξύ τους αλλά και σε σχέση με τους τουριστικούς πόρους καθώς και η δημιουργία μονοπατιών περιβαλλοντικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα. Στα πλαίσια αυτά, προτείνεται η προώθηση και στήριξη αγροτικών και παραδοσιακών μεταποιητικών δραστηριοτήτων συνδεδεμένων με Π.Ο.Π και βιολογική καλλιέργεια και συνεργαζόμενων με τις τουριστικές μονάδες. Τα υφιστάμενα ξενοδοχειακά καταλύματα προτείνεται να αναβαθμιστούν και να

μετατραπούν σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα ήπιας ανάπτυξης όπου αυτό καθίσταται εφικτό. Πιο συγκεκριμένες κατευθύνσεις δίνονται όσον αφορά τους όρους και περιορισμούς των καταλυμάτων σημειακής χωροθέτησης

- i) Περιορισμός της κατασκευής νέων καταλυμάτων σε κατηγορίες 3, 4 και 5 αστέρων
- ii) Σε εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, αύξηση της ελάχιστης απαιτούμενης επιφάνειας γηπέδου σε δεκαπέντε (15) στρέμματα και θέσπιση μέγιστης πυκνότητας 8, 9 και 10 κλινών/στρέμμα για ξενοδοχεία 5, 4 και 3 αστέρων, αντιστοίχως.

Για την Ε κατηγορία που αφορά τις ορεινές περιοχές προβλέπονται στρατηγικές κατευθύνσεις όπως η βελτίωση της προσβασιμότητας και η αξιοποίηση ανεκμετάλλευτου ή εγκαταλελειμμένου οικιστικού αποθέματος. Επιπλέον, η διατήρηση της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων καθώς και η λήψη ειδικών μέτρων που αφορούν στην αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση των υποδομών αποτελούν σημαντικές κατευθύνσεις για την τουριστική ανάπτυξη των ορεινών περιοχών.

Μια ακόμη κατεύθυνση για τις ορεινές περιοχές στις οποίες εντάσσεται ο Δήμος Κόνιτσας είναι η δημιουργία κανόνων που αφορούν στο σχεδιασμό με γνώμονα την προστασία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής με την παράλληλη χρήση υλικών φυσικών προς το περιβάλλον. Επιπρόσθετα, προβλέπονται η δημιουργία πεζοπορικών διαδρομών και μονοπατιών εθνικού και ευρωπαϊκού χαρακτήρα καθώς και τοπικών πολυθεματικών δικτύων.

Ως προς τις τουριστικές υποδομές, το Ειδικό Πλαίσιο ΧΣΑΑ για τον τουρισμό προβλέπει την παροχή κινήτρων για αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων στις περιπτώσεις που αυτό κρίνεται αναγκαίο, καθώς και συμπληρώσεις ειδικών τουριστικών υποδομών. Οι εκάστοτε θεσμοθετημένοι όροι δόμησης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όσον αφορά τα τουριστικά καταλύματα που χωροθετούνται σημειακά και να υπάρχουν πολιτικές ολοκληρωμένης ήπιας τουριστικής ανάπτυξης είτε μέσω οργανωμένων υποδοχέων είτε σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων.

Για τμήματα του Δήμου που εμπίπτουν στην κατηγορία Ζ των Προστατευόμενων Περιοχών προβλέπεται η προώθηση προγραμμάτων στήριξης αγροτικών δραστηριοτήτων συμβατές με τια αρχές προστασίας του περιβάλλοντος καθώς και δράσεις που θα προάγουν την ανάδειξη του. Η υποστήριξη των Φορέων Διαχείρισης είναι καθοριστικής σημασίας κατεύθυνση όσον αφορά τις Προστατευόμενες Περιοχές σε συνδυασμό με την κατάρτιση και θεσμοθέτηση των διαχειριστικών τους σχεδίων.

Τα τουριστικά καταλύματα, στα οποία θα αναπτύσσεται η τουριστική δραστηριότητα, μέχρι τον καθορισμό χρήσεων και δραστηριοτήτων από τον υποκείμενο σχεδιασμό, θα ακολουθούν την κείμενη νομοθεσία ώστε να εντάσσονται:

- Στις εντός σχεδίου και εντός ορίων οικισμών περιοχές σύμφωνα με τους ισχύοντες όρους δόμησης.
- Εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές σύμφωνα με τους όρους και τους περιορισμούς του Ν. 3937/2011

Για τους εγκαταλελειμμένους και προστατευόμενους οικισμούς, κατηγορία Η του Ειδικού Πλαισίου ΧΣΑΑ για τον Τουρισμό, προβλέπονται κατευθύνσεις που θα στοχεύουν στη προστασία του περιβάλλοντος και την διατήρηση του παραδοσιακού χαρακτήρα των οικισμών. Το αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον των οικισμών του Δήμου Κόνιτσας είναι θεμιτό να αξιοποιηθεί με την επανάχρηση των κτιρίων και τη μετατροπή τους σε καταλύματα ή μεγαλύτερου μεγέθους επενδύσεις στο βαθμό που δεν έρχεται σε σύγκρουση με τις προστατευόμενες περιοχές δίνοντας τα κίνητρα στους επενδυτές και τους ιδιώτες για δραστηριοποίηση στην περιοχή. Σημαντική κατεύθυνση της συγκεκριμένης κατηγορίας είναι η πραγματοποίηση δράσεων σχετικών με την αποκατάσταση των κελυφών των εγκαταλελειμμένων οικισμών και με την ανάδειξη της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής τους.

Το Ειδικό Πλαίσιο ΧΣΑΑ για τον Τουρισμό προβλέπει κατευθύνσεις για τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ορισμένες από τις οποίες έχουν τάσεις ανάπτυξης στην περιοχή του Δήμου Κόνιτσας, όπως έχει αναλυθεί και στο κεφάλαιο 4.3.

Για τον πολιτισμικό τουρισμό προβλέπονται στρατηγικές κατευθύνσεις όπως είναι η ένταξη αρχαιολογικών χώρων και μνημείων στα τουριστικά δίκτυα και η δημιουργία μουσείων και θεματικών πάρκων συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογικών για την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων και ιδιαιτεροτήτων της περιοχής. Επίσης, προβλέπεται η ανάπτυξη του γαστρονομικού τουρισμού ο οποίος είναι θεμιτό να

ενταχθεί στο τουριστικό προϊόν με την παράλληλη συμβολή του πρωτογενούς τομέα μέσω της παραγωγής αγροτικών βιολογικών προϊόντων. Στα πλαίσια ανάπτυξης του πολιτισμικού τουρισμού, το Ειδικό Πλαίσιο επισημαίνει την ανάδειξη των παραδοσιακών στοιχείων της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και την ενίσχυση των πολιτιστικών θεσμών και εκδηλώσεων.

Όσον αφορά τον αθλητικό τουρισμό, στη περιοχή της Κόνιτσας έχει αναπτυχθεί σε κάποιο βαθμό μέσα από δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα κοντά στον Αώο όπως περιγράφεται στο κεφάλαιο 4.3.3. Για την περαιτέρω ανάπτυξη του προβλέπεται η προώθηση των δράσεων εκσυγχρονισμού υφιστάμενων υποδομών καθώς και η σύνδεση τους με την τουριστική δραστηριότητα. Είναι σαφές πως οποιαδήποτε δημιουργία υποδομών θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τους προβλεπόμενους, από τη νομοθεσία και τον υποκείμενο σχεδιασμό, όρους. Παράλληλα, οι προβλεπόμενες εγκαταστάσεις που θα αφορούν στον αθλητικό τουρισμό θα εναρμονίζονται με τις αρχές της βιωσιμότητας και ειδικότερα της προστασία του περιβάλλοντος με την παράλληλη αποφυγή συγκρούσεων χρήσεων γης.

Επιπλέον, προβλέπεται ανάπτυξη προπονητικών κέντρων σε περιοχές του ορεινού και ημιορεινού χώρου που διαθέτουν ικανοποιητική πρόσβαση και ξενοδοχειακή υποστήριξη, όπως η πόλη της Κόνιτσας. Τα προπονητήρια και οι λοιπές σχετικές υποδομές πρέπει να εναρμονίζονται με την κλίμακα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής εγκατάστασης, όπως ορίζονται και στον υποκείμενο σχεδιασμό.

Λόγω της ύπαρξης του Αώου ποταμού είναι θεμιτή η ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού, οι δραστηριότητες του οποίου πραγματοποιούνται πέρα από τα θαλάσσια ύδατα και στα εσωτερικά επιφανειακά ύδατα όπως είναι τα ποτάμια. Στα πλαίσια της ισχύουσας νομοθεσίας και βάσει των καθεστώτων προστασίας του υπάρχοντος θεσμοθετημένου Εθνικού Δρυμού καθώς και του Γεώπαρκου επιτρέπεται η ερασιτεχνική αλιεία σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα με αρ. 373/1985.

Λόγω της ύπαρξης ιαματικού φυσικού πόρου στον Δήμο Κόνιτσας, στα Λουτρά Αμαράντου, καθίσταται σημαντική η αναφορά των κατευθύνσεων που προβλέπονται από το Ειδικό Πλαίσιο ΠΧΣΑΑ και αφορούν τον ιαματικό τουρισμό. Αρχικά, έχοντας ως στόχο την ανάπτυξη των περιοχών θερμαλισμού προσδιορίζονται τα κριτήρια αξιοποίησης των πόρων τα οποία σχετίζονται με

την αξία και τις ιδιότητες του πόρου συνδυαστικά με την επάρκεια του προκειμένου να εξεταστεί η βιωσιμότητα της επένδυσης στην περιοχή

την ποιότητα του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της περιοχής καθώς και την προσβασιμότητα και υποστήριξη των μεταφορικών και κοινωνικών υποδομών

τη δυνατότητα υποστήριξης τουριστικών υποδομών-ξενοδοχειακών μονάδων υψηλών προδιαγραφών.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι η κατεύθυνση που σχετίζεται με την λήψη μέτρων προκειμένου να προστατευτεί ο πόρος από οποιαδήποτε ενδεχόμενη υποβάθμιση με την παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος καθώς και τη συμμετοχή της επιστημονικής κοινότητας στον έλεγχο της ποιότητας των πόρων

Λόγω των στοιχείων μεγάλης οικολογικής και αισθητικής αξίας του Δήμου, η περιοχή ενδείκνυται για την ανάπτυξη του τουρισμού της υπαίθρου, ο οποίος χαρακτηρίζεται από δράσεις ανάδειξης των προστατευόμενων περιοχών οι οποίοι διαθέτουν πληθώρα φυσικών πόρων, γεγονός που καθιστά απαραίτητη και την ίδρυση Φορέων Διαχείρισης στις περιοχές που δεν διαθέτουν. Ως προς τις κατευθύνσεις που προβλέπονται από το Ειδικό Πλαίσιο ΧΣΑΑ, για τη συγκεκριμένη μορφή τουρισμού καθίσταται σημαντική η καθιέρωση τοπικών δικτύων και διαδρομών πολυθεματικού χαρακτήρα καθώς και η σήμανση τους όπως ορίζονται από την Ε.Ε. με την παράλληλη έκδοση χαρτών και προσθήκη περαιτέρω δράσεων ορεινής περιήγησης. Η δημιουργία υποδομών παρατήρησης και ερμηνείας της φύσης όπως είναι τα παρατηρητήρια, τα κέντρα ενημέρωσης επισκεπτών και τα μουσεία κρίνεται σκόπιμη όπως και δράσεις που αφορούν στη γενικότερη ανάδειξη των στοιχείων της φύσης συνδυαστικά με τον παραδοσιακό τρόπο ζωής.

Ο αγροτουρισμός καταλαμβάνει ένα ευρύτερο φάσμα δράσεων που στοιχειοθετούν το αγροτουριστικό προϊόν το οποίο περιλαμβάνει τη διαμονή, την εστίαση, την επαφή με τις δραστηριότητες που σχετίζονται με τον πρωτογενή τομέα. Για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος προβλέπεται η διασύνδεση της τοπικής παραγωγής με τον τομέα του τουρισμού και η προώθηση των τοπικών προϊόντων και όσον αφορά τον γαστρονομικό τουρισμό, προτείνονται δράσεις που θα προβάλλουν την ελληνική παραδοσιακή μαγειρική ως σημαντικό τουριστικό πόρο.

Εκτός των κατευθύνσεων αυτών οι οποίες αφορούν τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού, το Ειδικό Πλαίσιο περιλαμβάνει επιπλέον κατευθύνσεις που αφορούν το σχεδιασμό. Είναι σκόπιμο να επισημανθεί, όπως ορίζει το Πλαίσιο, η ανάγκη για λήψη μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος και αποφυγή καταστροφής των φυσικών πόρων. Για τον πολεοδομικό σχεδιασμό κρίνεται θεμιτή η δόμηση έργων με στόχο τη διαφύλαξη του φυσικού και δομημένου χώρου και την προστασία των στοιχείων της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Οι τουριστικές κατασκευές συνολικά είναι αναγκαίο να προσαρμόζονται στην κλίμακα και φυσιογνωμία του τόπου κ να μην προκαλούν οποιαδήποτε αλλοίωση στο δομημένο ή αδόμητο περιβάλλον, όπως επίσης και οι τεχνικές υποδομές, όπου αυτό καθίσταται δυνατό και να υπάρξει προσαρμογή της τουριστικής νομοθεσίας προς αποφυγή κατασκευής έργω υποδομής που ενδεχόμενα θα είναι δυσανάλογης κλίμακας από αυτή που προβλέπεται να αναπτυχθεί στην περιοχή. Γενικότερα τα κατώτερα επίπεδα σχεδιασμού (πολεοδομικός σχεδιασμός) οφείλουν να εναρμονιστούν με τις κατευθύνσεις που προβλέπονται από το Ειδικό Πλαίσιο ΧΣΑΑ για τον Τουρισμό καθορίζοντας ζώνες προστασίας και κανονισμούς και όρους δόμησης των τουριστικών και άλλων υποδομών για την περιοχή μελέτης.

6.3. ΠΠΧΣΑΑ Ηπείρου, Μελέτη Αναθεώρησης

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται οι κατευθύνσεις του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Ηπείρου προσαρμοσμένες με την επικαιροποιημένη μελέτη αξιολόγησης, αναθεώρησης, εξειδίκευσης η οποία εκπονήθηκε το 2015 και βρίσκεται σε διαδικασία διαβούλευσης.

Η μελέτη αξιολόγησης, αναθεώρησης, εξειδίκευσης για το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης στοχεύει στην τροποποίηση και βελτίωση ορισμένων κατευθύνσεων του Περιφερειακού Πλαισίου της Ηπείρου για το 2003 με σκοπό την αναβάθμιση του ρόλου της Περιφέρειας μέσω του σχεδιασμού και της ανάπτυξης του παραγωγικού της προτύπου. Οι στρατηγικές επιλογές και προτεραιότητες που θέτει το Περιφερειακό Πλαίσιο έχουν ως στόχο την ολοκληρωμένη και αειφόρο ανάπτυξη του χώρου στο επίπεδο της περιφέρειας καθώς και την ένταξή της στον εθνικό και ευρωπαϊκό χώρο. Εντός των κατευθύνσεων αυτών περιλαμβάνονται και εκείνες που αφορούν τον τομέα του τουρισμού με σκοπό την ανάπτυξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των επιμέρους περιοχών της Περιφέρειας Ηπείρου και κατ'επέκταση την ανάπτυξη της μέσω του συγκεκριμένου τομέα.

Η παρακάτω ανάλυση θα εστιάσει στις κατευθύνσεις οι οποίες δίδονται από το τη μελέτη αναθεώρησης του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Ηπείρου που αφορούν τον τομέα του τουρισμού για το Δήμο Κόνιτσας που αποτελεί τη περιοχή μελέτης.

Εντός των κατευθύνσεων του Αναθεωρημένου Περιφερειακού Πλαισίου ΧΣΑΑ Ηπείρου, που αφορούν το ρόλο της Περιφέρειας, υπογραμμίζεται η αξιοποίηση της θέσης της στον ευρύτερο άξονα Αδριατικής-Ιονίου και σύνδεση Αλβανίας με Ελλάδα, με σκοπό την ενίσχυση του τουρισμού του εν λόγω άξονα και την ευρύτερη ανάπτυξη της περιοχής. Ο Δήμος Κόνιτσας λόγω της γειτνίασης του με την Αλβανία διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη του τομέα του τουρισμού του άξονα αυτού που μπορεί να αναβαθμιστεί μέσω δράσεων οι οποίες θα αναφερθούν παρακάτω. Αντίστοιχες πολιτικές ακολουθούνται σύμφωνα με το διμερές διασυνοριακό πρόγραμμα Interreg 2014-2020 το οποίο προτείνει την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς ως βάση για την ανάπτυξη του τουρισμού σε διακρατικό επίπεδο, με την συνεργασία των περιφερειών των δύο χωρών στα σύνορα των οποίων βρίσκεται και ο Δήμος Κόνιτσας που αποτελεί την περιοχή μελέτη της παρούσας εργασίας.

Επιπλέον, στα πλαίσια των γενικών κατευθύνσεων για τον ρόλο της περιφέρειας αναφέρεται η προσέλκυση επενδύσεων, ιδιαίτερα στον τομέα του τουρισμού, γεγονός που θα πρέπει να αποτελέσει στόχο και για τον Δήμο Κόνιτσας και να ενισχύσει το τουριστικό του προφίλ και την περαιτέρω ανάπτυξή του μέσω πολλαπλασιαστικών επιπτώσεων που θα επιφέρουν οι επενδύσεις. Η αξιοποίηση των τουριστικών πόρων με στόχο τη δημιουργία πολυθεματικών τουριστικών δικτύων και η προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων έναντι άλλων περιοχών αποτελεί βασική κατεύθυνση της μελέτης αναθεώρησης του Περιφερειακού Πλαισίου. Ο δήμος Κόνιτσας μέσα από την εναλλαγή του ιδιαίτερου φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος έχει τη δυνατότητα να συγκροτήσει τέτοια δίκτυα τα οποία θα στηρίζονται στην ποικιλία και ανάδειξη των τουριστικών του πόρων και θα τον διαφοροποιούν από τις όμορες περιοχές. Για τον ορεινό χώρο της Πίνδου, εντός του οποίου περιλαμβάνεται και ο Δήμος Κόνιτσας, βάσει της μελέτης αναθεώρησης του Περιφερειακού Πλαισίου ΧΣΑΑ Ηπείρου, προβλέπονται οι ήπιες τουριστικές δράσεις στο βαθμό που δε θα επηρεάσουν το φυσικό περιβάλλον και θα προάγουν τους κανόνες προστασίας του.

Ένας άξονας ανάπτυξης που προβλέπει το Περιφερειακό Πλαίσιο Ηπείρου αφορά το τμήμα Ζαγοροχώρια-Κόνιτσα-Μαστοροχώρια που παρά τη δυσκολία ως προς τη συνδεσιμότητα των περιοχών και τη μεταξύ τους σύνδεση διαθέτη πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους ιδιαίτερης αξία, τα οποία αποτελούν θέλγητρα και μπορούν να λειτουργήσουν ως βάση για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής.

Στην ανάλυση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, αναφορικά με τον τομέα του τουρισμού, το Περιφερειακό Πλαίσιο ορίζει την περιοχή του Ορεινού χώρου-Πίνδου στην οποία εντάσσει είδη του τουρισμού όπως

- Τουρισμός Υπαίθρου
- Ορειβατικός
- Αγροτουρισμός
- Φυσιολατρικός
- Αθλητικός
- Πολιτισμικός
- Εκπαιδευτικός

Πρωτεύοντα στόχο αποτελεί βάσει του Περιφερειακού Πλαισίου η χωρική διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας καθώς και η δημιουργία των θεματικών δικτύων που προαναφέρθηκαν. Η πραγματοποίηση των παραπάνω συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, στόχος που είναι δυνατό να επιτευχθεί για την περιοχή μελέτης λόγω των ποικίλων τουριστικών πόρων που διαθέτει. Καθοριστικό ρόλο για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής διαδραματίζει, σύμφωνα με το Περιφερειακό Πλαίσιο, η συγκράτηση του πληθυσμού στην περιοχή που παρουσιάζει αδυναμία όπως φαίνεται και στο υποκεφάλαιο 3.2. με στόχο την άρση της απομόνωσης και την αναζωογόνηση των οικισμών του Δήμου Κόνιτσας.

Κύριο στόχο αποτελεί η ανάδειξη της πόλης της Κόνιτσας ως τουριστικού πόλου, ιδιαίτερα με την κατασκευή του τμήματος του Δυτικού Άξονα Ιωάννινα Κακκαβιά που θα μειώσει σε σημαντικό βαθμό το χρόνο διαδρομής μεταξύ Κόνιτσας και Ιωαννίνων. Παράλληλα, η τουριστική ανάπτυξη της Κόνιτσας θα αποτελέσει την βάση για ανάπτυξη του τμήματος της Βόρειας Πίνδου, πέρα από τα Ζαγοροχώρια και θα ενισχύσει την διαπεριφερειακή σύνδεση με τη Δυτική Μακεδονία (Σιάτιστα, Πρέσπες, Φλώρινα, Καστοριά).

Μία ακόμη κατεύθυνση που δίνει το Περιφερειακό Πλαίσιο είναι η προστασία των ποτάμιων οικοσυστημάτων και η διατήρηση του περιβάλλοντός τους, καθώς αποτελούν στοιχεία ιδιαίτερης οικολογικής και αισθητικής σημασίας αποτελώντας θέλγητρο για την τουριστική ανάπτυξη και ιδιαίτερα δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον οικοτουρισμό. Στην κατηγορία αυτή ανήκει η παρόχθια περιοχή του Αώου

Επιπλέον, κρίνεται σημαντική η ανάδειξη και προστασία, μεταξύ άλλων, των ενοτήτων της Κόνιτσας και Μαστοροχωρίων και των επιμέρους συγκριτικών πλεονεκτημάτων που μπορούν να αξιοποιηθούν με σκοπό την ήπια τουριστική ανάπτυξη.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τον τομέα του τουρισμού, όπως έχει επισημανθεί και στην υφιστάμενη κατάσταση για το Δήμο Κόνιτσας, στο υποκεφάλαιο 4.1. η διάρκεια παραμονής και η διάχυση του τουριστικού προϊόντος βρίσκονται είναι σαφώς μικρότερη συγκριτικά και με όμορες περιοχές όπως τα Ζαγοροχώρια, καθώς και η κίνηση Ελλήνων και ξένων τουριστών δεν έχει προσεγγίσει ικανοποιητικά επίπεδα. Το αναθεωρημένο Περιφερειακό περιλαμβάνει τις προβλέψεις του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Ηπείρου 2003, αναφορικά με την δυνητική τουριστική ανάπτυξη, μεταξύ των οποίων την περίπτωση μελέτης αφορούν τα εξής:

- Οικολογικός τουρισμός στα ευαίσθητα οικοσυστήματα, όπως τα αισθητικά δάση και οι Εθνικοί Δρυμοί, και ήπιες μορφές στις λοιπές προστατευόμενες περιοχές καθώς και ολοκληρωμένη διαχείρισή τους.
- Ολοκληρωμένα συμπλέγματα ειδικών και ήπιων μορφών τουρισμού (ορεινός, πολιτιστικός, οικολογικός τουρισμός στις ορεινές περιοχές → ευρύτερη περιοχή Κόνιτσας-Μαστοροχωρίων
- Αγροτουρισμός σε επιλεγμένες περιοχές με έμφαση στη σωστή εφαρμογή του
- Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός των υποδομών του τουρισμού μέσω επανάχρησης παραδοσιακών κτιρίων
- Δημιουργία φορέων ανάπτυξης τουρισμού, στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω προώθησης προγραμμάτων καθώς και οργάνωση δράσεων για διαφήμιση και προβολή

Πέραν αυτών των κατευθύνσεων του Περιφερειακού Πλαισίου του 2003 προτείνονται από τη μελέτη αναθεώρησης του Περιφερειακού Πλαισίου κατευθύνσεις που προάγουν μια ολοκληρωμένη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη για την Περιφέρεια Ηπείρου και

συγκεκριμένα, για το Δήμο Κόνιτσας ανάδειξη των οικισμών με αξιόλογο παραδοσιακό κτιριακό απόθεμα σε συνδυασμό με την ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος αποτελώντας πόλο έλξης για τον ορεινό τουρισμό. Επιπρόσθετα, η περιοχή διαθέτει τη δυνατότητα αξιοποίησης των τοπικών παραδοσιακών προϊόντων η οποία συνδυαστικά με την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών όπως ο αγροτουρισμός, είναι δυνατό να επιφέρει σημαντικά οφέλη σε οικονομικό επίπεδο αλλά και να ενδυναμώσει πληθυσμιακά την περιοχή, ενισχύοντας τον τριτογενή τομέα. Για να πραγματοποιηθεί αυτό, κρίνεται σκόπιμο να βελτιωθεί η προσβασιμότητα για τους οικισμούς του Δήμου Κόνιτσας με στόχο τη διάχυση της τουριστικής ανάπτυξή τους και την προβολή τους. Ο γενικός στόχος που προκύπτει για την περιοχή της Κόνιτσας από το Περιφερειακό Πλαίσιο είναι η εφαρμογή ήπιων μορφών τουρισμού και η θετική επίδραση των ήδη ανεπτυγμένων μορφών εναλλακτικού τουρισμού στην όμορη περιοχή των Ζαγοροχωρίων.

6.4. ΠΕΠ Ηπείρου 2014-2020

Το ΠΕΠ Ηπείρου 2014-2020 αφορά τον προγραμματικό σχεδιασμό της Περιφέρειας για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 ενσωματώνοντας θεματικούς στόχους, άξονες προτεραιότητας και δράσεις αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας.

Οι δέκα θεματικοί στόχοι του ΠΕΠ Ηπείρου περιλαμβάνουν τα εξής:

1. Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας
2. Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών
3. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων
4. Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς
5. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων
6. Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων
7. Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων

8. Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας της εργασίας
9. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων
10. Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση

Στα πλαίσια σύνθεσης του αναπτυξιακού οράματος το Επιχειρησιακό Πλαίσιο Ηπείρου 2014-2020 συμπληρώνεται από την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, όπως περιγράφεται στο υποκεφάλαιο 6.5. η οποία βασίζεται στους παρακάτω κλάδους:

- Πρωτογενής τομέας – μεταποίηση – αγροδιατροφή – γαστρονομία
- Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, Πολιτισμός & Δημιουργική Οικονομία
- Ακαδημαϊκά Ιδρύματα, ΤΠΕ και νεανική επιχειρηματικότητα
- Υγεία και ευεξία

ανάμεσα στους οποίους εντοπίζεται και ο τουρισμός, ο οποίος χαρακτηρίζεται από υψηλή προστιθέμενη αξία και αναμένεται να συμβάλλει καθοριστικά στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη

Σύμφωνα με το ΠΕΠ, η Ήπειρος διαθέτει σημαντικό αριθμό συγκριτικών πλεονεκτημάτων όπως φυσικό πλούτο, παραδοσιακή αρχιτεκτονική, πληθώρα πολιτιστικών στοιχείων τα οποία συνθέτουν τις βάσεις της εναλλακτικής τουριστικής προσφοράς, χωρίς ωστόσο να αξιοποιούνται σε ικανοποιητικό βαθμό. Ιδιαίτερα για τον Δήμο Κόνιτσας, το μεγαλύτερο τμήμα του οποίου εντάσσεται στις ορεινές περιοχές, τα ιδιαίτερα στοιχεία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς έχουν τη δυνατότητα να ενισχύσουν το τουριστικό προφίλ της περιοχής και να οδηγήσουν τον τουρισμό σε κύρια εστία ανάπτυξης. Αναλυτικότερα παρουσιάζονται οι προτεραιότητες στην Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης.

6.5. Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση της Ηπείρου για την περίοδο 2014-2020 - RIS3

Σύμφωνα με την Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση της Ηπείρου για την περίοδο 2014-2020, η Περιφέρεια διαθέτει τις προϋποθέσεις οι οποίες την καθιστούν ικανή να αναπτύξει τον τομέα του τουρισμού, η δυναμική του οποίου μέχρι στιγμής παραμένει χαμηλή σε μεγάλο βαθμό (Δήμος Κόνιτσας, 2015). Η

Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση της Ηπείρου αναλύει τους άξονες στους οποίους μπορεί να στηριχθεί η τουριστική ανάπτυξη και κατ'επέκταση να αναδειχθεί σε σημαντικό και αναπόσπαστο τομέα της οικονομικής βάσης της περιοχής. Πιο συγκεκριμένα, στο προγραμματικό κείμενο αναφέρονται σημαντικά στοιχεία που έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν τουριστική ανάπτυξη προσαρμοσμένα στην περιοχή μελέτης, τα βασικότερα από τα οποία είναι οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι, Οι ιδιαίτερης αισθητικής και οικολογικής αξίας περιοχές, σε συνδυασμό με τα στοιχεία παράδοσης, αποτελούν συγκριτικό πλεονέκτημα το οποίο αν αξιοποιηθεί κατάλληλα και βάσει των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης, δημιουργεί την δυνατότητα αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος της περιοχής.

Επιπρόσθετα, βάσει της Στρατηγικής Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση της Ηπείρου, υπάρχουν επιπλέον τομείς η άμεση ενίσχυση των οποίων θα συμβάλλει καθοριστικά στην τουριστική ανάπτυξη, μέσω στοχευμένων δράσεων και προτεραιοτήτων δημιουργώντας πολλαπλασιαστικά οφέλη. Ειδικότερα, η βελτίωση των μεταφορικών υποδομών, η ενίσχυση του τομέα της εκπαίδευσης, η αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών και υποδομών υγείας θα συμβάλλουν καθοριστικά δημιουργώντας τις κατάλληλες βάσεις για την ανάδειξή της ως ασφαλή και ελκυστικό προορισμό δίνοντας παράλληλα σημαντικό κίνητρο για την δημιουργία επενδύσεων.

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης εστιάζει στην ανάδειξη και ενίσχυσης των εναλλακτικών μορφών που έχουν τη δυνατότητα ανάπτυξης στην περιφέρεια, πολλές από αυτές στην περιοχή της Κόνιτσας η οποία διαθέτει τις βάσεις ανάπτυξής χάρη στη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά που αποτελούν τουριστικό πόρο. Για την επίτευξη της πολιτικής αυτής, όπως αναφέρθηκε κρίνεται απαραίτητη η οργάνωση και βελτίωση του επιπέδου των υφιστάμενων υποδομών και δραστηριοτήτων αυτών των μορφών τουρισμού στην περιοχή αλλά και δημιουργία νέων συνδυαστικά με την εφαρμογή της πληροφορικής θα βοηθήσει στην περαιτέρω ανάπτυξή τους. Ο τομέας του τουρισμού μπορεί να εξελιχθεί και να ενισχυθεί σημαντικά από τη χρήση της τεχνολογίας και την εισαγωγή της καινοτομίας μέσω σύγχρονων οργανωμένων δράσεων και συνεργασιών με την ακαδημαϊκή και επιστημονική κοινότητα.

Σε συνέχεια των παραπάνω, ιδιαίτερη σημασία δίνεται από τη Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση της Περιφέρειας Ηπείρου στην ανάπτυξη του τομέα της επιχειρηματικότητας ο οποίος δύναται να λειτουργήσει συνδυαστικά με

άλλους τομείς μέσω της διενέργειας ορισμένων δράσεων, προκειμένου να επιτευχθεί το βέλτιστο αναπτυξιακό αποτέλεσμα που στοχεύει στην ενίσχυση του τομέα του τουρισμού. Οι πρωτοβουλίες του κλάδου των επιχειρήσεων, καθώς και η μεταξύ τους συνεργασία δημιουργούν τις προϋποθέσεις στήριξης του τουριστικού προϊόντος και κίνησης της αγοράς ενισχύοντας την προβολή και την οικονομική άνθιση της περιοχής. Οι εμπορικές δραστηριότητες και γενικότερα, οι διευρυμένες συνεργασίες στον τομέα του εμπορίου και των επιχειρήσεων αποτελούν σημαντικές ενέργειες για την σύνδεση της χώρας με τον Άξονα Αδριατικής και Αλβανίας ενισχύοντας ουσιαστικά και αποτελεσματικά την τοπική ανάπτυξη, θέτοντας παράλληλα και τις βάσεις για μεγαλύτερες ροές τουριστών από την Ευρώπη και αύξηση της τουριστικής κίνησης.

Σημαντικό τμήμα της ανάλυσης που πραγματοποιεί η Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση αποτελεί η Βιομηχανία της Εμπειρίας η οποία ορίζεται ως *«η ανάδειξη δραστηριοτήτων εμπειρίας που περιλαμβάνουν δραστηριότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό όπως είναι το λιανικό εμπόριο αθλητικού εξοπλισμού και παιχνιδιών, οι τέχνες του θεάματος, η καλλιτεχνική δημιουργία, η εκμετάλλευση αιθουσών θεαμάτων, οι δραστηριότητες των μουσείων, η εκμετάλλευση αθλητικών εγκαταστάσεων, οι δραστηριότητες αθλητικών ομίλων, κέντρων αισθητικής και άλλες οι οποίες σχετίζονται με τη φυσική ευεξία»*. Η Βιομηχανία της Εμπειρίας ευνοεί την ανάπτυξη ποικίλων εξειδικευμένων δραστηριοτήτων μέσω εφαρμογής της τεχνολογίας και της τεχνογνωσίας, γεγονός που έχει τη δυνατότητα να την καταστήσει ως κινητήρια δύναμη οικονομικής ανάκαμψης της Περιφέρειας αλλά και του Δήμου στον οποίο εστιάζει η παρούσα μελέτη.

Όσον αφορά την ανάλυση της Βιομηχανίας της Εμπειρίας και πως αυτή θα μπορούσε να αναπτυχθεί στην Περιφέρεια Ηπείρου, η Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση παραθέτει ορισμένες προτεραιότητες και δράσεις που στοχεύουν στην αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος και των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Προτεραιότητα 1	Διεύρυνση της αλυσίδας αξίας	
Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Ανάπτυξη κλάδου της δημιουργικής βιομηχανίας	Ανάπτυξη καινοτόμας επιχειρηματικότητας σχετιζόμενης με τον Τουρισμό	Δημιουργία Εκκολαπτηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Επιχειρήσεων
	Ανάπτυξη και εισαγωγή νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας	Ανάπτυξη και προώθηση χειροτεχνίας και πολιτιστικής Βιομηχανίας
	Ανάπτυξη συνεργασιών ανάμεσα στις επιχειρήσεις σε όλη την αλυσίδα αξίας της βιομηχανίας της εμπειρίας	Ανάπτυξη της καινοτόμου επιχειρηματικότητας στη βιομηχανία της δημιουργικής βιομηχανίας

Προτεραιότητα 2	Διαφοροποίηση και επέκταση τουριστικού προϊόντος και ανάπτυξη του τουρισμού εμπειρίας	
Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Καινοτόμα επιχειρηματικότητα και τουρισμός	Ανάπτυξη καινοτόμας επιχειρηματικότητας σχετιζόμενης με τον Τουρισμό	Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης σε όλη την αλυσίδα αξίας
	Ανάπτυξη συνεργασιών ανάμεσα στις επιχειρήσεις σε όλη την αλυσίδα αξίας της βιομηχανίας της εμπειρίας	Ανάπτυξη καινοτόμου επιχειρηματικότητας σχετιζόμενη με τον εναλλακτικό τουρισμό
	Ανάπτυξη και εισαγωγή νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας	Υποστήριξη μικρών επιχειρήσεων
		Υποστήριξη αγροτουριστικών επιχειρήσεων
	Εφαρμογή καινοτομίας σε υφιστάμενες τουριστικές μονάδες	

Προτεραιότητα 3	Αύξηση της παραγωγικότητας και της προστιθέμενης αξίας με την χρήση νέων τεχνολογιών	
Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Μηχανισμός ενίσχυσης επιχειρηματικότητας στον τουρισμό	Ανάπτυξη καινοτόμας επιχειρηματικότητας σχετιζόμενη με τον Τουρισμό	Μηχανισμός ενίσχυσης επιχειρηματικότητας /Αξιοποίηση ICT στον τουρισμό-πολιτισμό
	Αξιοποίηση των ΤΠΕ για τη δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών στη βιομηχανία της εμπειρίας	Δημιουργία εργαλείων και εφαρμογών ΤΠΕ για τον εμπλουτισμό της εμπειρίας
	Διείσδυση των ΤΠΕ στις επιχειρήσεις της βιομηχανίας της εμπειρίας	Χρήση ΤΠΕ για την αύξηση της παραγωγικότητας, αυτονομίας και ποιότητας υπηρεσιών στη βιομηχανία της εμπειρίας
		Ανάπτυξη και υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων ή υπηρεσιών e-learning
	Προγράμματα απασχόλησης ανέργων	

Κυρίαρχο στόχο αποτελεί η αύξηση της προστιθέμενης αξίας του τουριστικού προϊόντος και η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και ανάπτυξη του τουρισμού εμπειρίας. Καθοριστικό ρόλο σε αυτό διαδραματίζει η αξιοποίηση των πόρων και η ανάδειξη δράσεων εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως ο ιαματικός, ο οικοτουρισμός, ο φυσιολατρικός.

Στα πλαίσια αυτά γίνεται ιδιαίτερη αναφορά ως προς την σύνδεση του τομέα του τουρισμού με δραστηριότητες πρωτογενούς τομέα όπως η παραγωγή και προώθηση τοπικών προϊόντων, η οποία είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί μέσω ολοκληρωμένων και καινοτόμων δράσεων τόσο από την τοπική αυτοδιοίκηση αλλά και από συλλόγους οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην παραγωγή τους στην Κόνιτσα και την ευρύτερη περιοχή.

Παράλληλα, η σύνδεση της γαστρονομίας μέσω της ανάδειξης των γεύσεων και παραδοσιακών συνταγών με τον τόπο, είναι ικανή να αναβαθμίσει το τουριστικό προϊόν συντελώντας επιπλέον στη δημιουργία ενός ιδιαίτερου τουριστικού περιβάλλοντος για τον επισκέπτη με άμεση αναφορά στην παράδοση. Η επιλογή και πιστοποίηση των τοπικών και παραδοσιακών προϊόντων αποτελεί στοιχείο μοναδικότητας που βοηθά στην δημιουργία brand name και της τοπικής ταυτότητας για την περιοχή, ενισχύοντας παράλληλα τον τουρισμό εμπειρίας.

Επιπλέον, η Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση προχωράει σε μια παράθεση ορισμένων εναλλακτικών μορφών τουρισμού που μπορούν να αναπτυχθούν στην Περιφέρεια και των προτεινόμενων δράσεων προσαρμοσμένες ανάλογα με τους τουριστικούς πόρους και τις δυνατότητες που κατέχει ο Δήμος Κόνιτσας. Αναφορά γίνεται στον σχολικό τουρισμό ο οποίος μπορεί να περιλαμβάνει θεματικά δίκτυα με πολιτιστικές και περιβαλλοντικές διαδρομές και στον θρησκευτικό με οργανωμένες εκδρομές- επισκέψεις σε θρησκευτικούς χώρους όπως ξωκλήσια και μοναστήρια με στόχο την προσέλκυση επισκεπτών από χώρες όπως η Ρωσία και η Γεωργία.

Εκτός από την Βιομηχανία της Εμπειρίας αναπόσπαστο τμήμα της οποίας αποτελεί ο τουρισμός, τομέας προτεραιότητας για την Περιφέρεια αποτελεί η Υγεία και ευεξία, εντός της οποίας περιλαμβάνεται ο ιαματικός τουρισμός ο οποίος αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα για την περιοχή μελέτης. Τα ιαματικά λουτρά στον Αμάραντο Κόνιτσας και τα Καβάσιλα Ιωαννίνων που βρίσκονται εντός των ορίων του Δήμου Κόνιτσας

αποτελούν πόρο και διαθέτουν τη προοπτική μέσω της ενίσχυσης των υποδομών και της προώθησης να αναδείξουν τον ιαματικό τουρισμό σε σημαντικό πόλο έλξης για τους επισκέπτες. Βάσει της Στρατηγικής Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση, η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος έγκειται στην αξιοποίηση των πόρων με την παράλληλη ενίσχυση των υφιστάμενων και νέων επιχειρήσεων και τουριστικών μονάδων για την παροχή των υπηρεσιών που αφορούν στον ιαματικό τουρισμό.

6.6. Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο

Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο σε τμήμα του Δήμου Κόνιτσας αφορά στον σχεδιασμό του αστικού, περιαστικού και εξωστικού χώρου και ορίζει περιοχές με στοιχεία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης, όρους δόμησης και άλλες ρυθμίσεις εντός αυτών. (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, 2017)

Παρακάτω αναλύονται οι περιοχές και χρήσεις που αφορούν τον τομέα του τουρισμού και τις δραστηριότητες που τον αφορούν όπως περιλαμβάνονται στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο σε τμήμα του Δήμου Κόνιτσας.

6.6.1. Περιοχές Ειδικής Προστασίας

Ζώνη Προστασίας Ορεινών Όγκων και Δασικών Περιοχών

Αρχικά, καθορίζει ως Περιοχή Ειδικής Προστασίας, τη Ζώνη Προστασίας Ορεινών Όγκων και Δασικών Περιοχών. Ως επιτρεπόμενες χρήσεις που σχετίζονται με τον τουρισμό, όπου δεν περιορίζει η δασική νομοθεσία σύμφωνα με το Ν. 3208/2003 επιτρέπονται μεταξύ άλλων:

- Η κατασκευή εγκαταστάσεων προσωρινού ή μόνιμου χαρακτήρα που θα εξυπηρετούν την επίσκεψη και ξενάγηση των επισκεπτών στα πλαίσια οργανωμένων οικοτουριστικών προγραμμάτων με στόχο την παρατήρηση της φύσης, την ήπια αναψυχή και την περιβαλλοντική εκπαίδευση
- Η εγκατάσταση υποδομής (φυλάκια, πινακίδες, επιστημονικός εξοπλισμός, ξύλινα καθιστικά, στέγαστρα, παρατηρητήρια, χάραξη και σήμανση μονοπατιών κ.λπ.), για την οργάνωση και εξυπηρέτηση των προαναφερθέντων δραστηριοτήτων, μετά από γνωμοδότηση του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής (ΣΑ).

- Η εγκατάσταση ορειβατικού καταφυγίου, στοιχειώδους υποδομής και μεγέθους, που να μην υπερβαίνει τα 150m², μετά από έγκριση του Ε.Ο.Τ. και σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής (ΣΑ) για την εξυπηρέτηση και ασφάλεια πεζοπόρων και ορειβατών.
- Η εγκατάσταση εναέριων αναβατήρων, τύπου Lift, για τη μετακίνηση οδοιπόρων σε ψηλότερα υψόμετρα και σε περιοχές ιδιαίτερα ψηλών κλίσεων και απόκρημνων περιοχών, με εξαίρεση τις περιοχές που εντάσσονται στις Περιοχές Προστασίας του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου

Σημειώνεται ότι πλέον η δασική νομοθεσία έχει τροποποιηθεί με το Νόμος 4467/2017 «Τροποποιήσεις διατάξεων της δασικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 56/13.04.2017).

Ζώνη Προστασίας Δασικών Περιοχών και Αγροτικών Εκτάσεων στον Ευρύτερο Χώρο των Οικισμών

Η συγκεκριμένη περιοχή έχει τα χαρακτηριστικά της Ζώνης Προστασίας Ορεινών Όγκων και Δασικών Περιοχών, αλλά περιλαμβάνει και χώρους παραδοσιακών αγροτικών δραστηριοτήτων με επιτρεπόμενες χρήσεις όπως:

- Η λειτουργία και ο εκσυγχρονισμός των νόμιμα υφισταμένων πτηνοκτηνοτροφικών μονάδων. Είναι, επίσης, δυνατή η εγκατάσταση νέων μικρών κτηνοτροφικών μονάδων, εξαιρουμένων των πτηνοτροφείων και των χοιροτροφείων, δυναμικότητας έως 10 ισοδύναμων ζώων, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις
- Η ίδρυση και λειτουργία εργαστηρίων ή μεταποιητικών μονάδων τοπικών προϊόντων χαμηλής και μέσης όχλησης, όπως τα ξυλουργείων ή τα τυροκομεία.
- Η ανέγερση και χρήση μικρών ξενώνων δυναμικότητας έως 30 κλινών, χώρων εστίασης και κτιρίων δημοσίων ή δημοτικών σκοπών και εν γένει μικρών κτιρίων κοινής ωφέλειας (Αρθ-26 του Ν/ 1337/83) και σε περιοχές εγγύς των οικισμών.
- Επιτρέπεται η εγκατάσταση μεικτών οργανωμένων κτηνοτροφικών μονάδων (π.χ. κτηνοτροφικού πάρκου, κτηνοτροφικής ζώνης) με κοινές εγκαταστάσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4056/2012 (ΦΕΚ 52/Α'), όπως ισχύει, εντός τμήματος της ζώνης.

Ζώνη Προστασίας Ποταμών

Οι εν λόγω εκτάσεις είναι κατ' εξοχήν δημόσιες υπό τη διαχείριση της Κτηματικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Οικονομικών. Δεν έχει γίνει σαφής οριοθέτηση ώστε να διευκρινιστεί το ιδιοκτησιακό καθεστώς.

- Επιτρέπεται η χρήση για ναυταθλητισμό, αεραθλητισμό και αναψυχή εφόσον τηρούνται οι σχετικές διατάξεις για την ασφάλεια και ορθή άσκηση των αθλημάτων, επιβλεπόμενες από αρμόδιο φορέα, μετά από τις απαραίτητες εγκρίσεις.
- Δεν επιτρέπεται η ανέγερση κτιρίων ή η τεχνητή κατασκευή αναβαθμού, τοίχου αντιστήριξης ή οποιαδήποτε αναδιαμόρφωση του φυσικού εδάφους, πλην μονοπατιών και χωματόδρομων που εξυπηρετούν την περιοχή σε απόσταση τουλάχιστον 50m από την οριοθετημένη όχθη (μέγιστη πλημμύρα)

Ζώνη Προστασίας Παραποτάμιας Βλάστησης

Στη συγκεκριμένη περιοχή δεν επιτρέπονται παρεμβάσεις οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα την αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος αλλά ως επιτρεπόμενες χρήσεις ορίζονται οι υπαίθριες εγκαταστάσεις αναψυχής και η δημιουργία παρόχθιων διαδρομών μονοπατιών και η ερασιτεχνική αλιεία που μπορούν να ενταχούν στις δραστηριότητες του ορεινού τουρισμού.

6.6.2. Περιοχές Ελέγχου και Περιορισμού της Δόμησης Περιοχές Ανάπτυξης Ειδικού και Εναλλακτικού Τουρισμού

Οι συγκεκριμένες περιοχές, αποτελούν Περιοχές Ελέγχου και Περιορισμού της Δόμησης, όπως αναφέρεται στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο και παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, ανάλογα με τους τοπικούς πόρους που διαθέτουν.

Περιοχές Ανάπτυξης Αγροτουρισμού

Σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο σε τμήμα του Δήμου Κόνιτσας, οι συγκεκριμένες περιοχές βρίσκονται πλησίον των υφιστάμενων οικισμών ή σημείων οικολογικού ενδιαφέροντος με σκοπό την ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Τα αγροτουριστικά καταλύματα προϋποθέτουν την ύπαρξη σύνδεσης έστω έμμεση με τοπική αγροτική παραγωγή, γενικότερα με το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

καθώς και ήπιο μέγεθος Επιπλέον, είναι συμβατή η γεινίαση με κτηνοτροφικές δραστηριότητες, εφόσον η κλίμακα τους είναι μικρή και δεν ξεπερνά τα μεγέθη οικογενειακού τύπου παραγωγής. Εντός των Περιοχών Ανάπτυξης Αγροτουρισμού επιτρέπονται τουριστικά καταλύματα μέχρι 60 κλίνες, μέγιστης πυκνότητας 8,9 και 10 κλινών/ στρέμμα για καταλύματα 5,4 και 3 αστέρων αντιστοίχως, καθώς και μικρές μεταποιητικές μονάδες αγροτικών προϊόντων, μόνον εφόσον συνδέονται με την επιτόπια παραγωγή του αγροκτήματος και προσαρτώνται στη λειτουργία των τουριστικών καταλυμάτων. Οι υπόλοιπες επιτρεπόμενες χρήσεις αφορούν τις γεωργικές καλλιέργειες, τη μελισσοκομία, τη βόσκηση, τη δημιουργία αγροτικών εγκαταστάσεων και βοηθητικών μονάδων καθώς και την κατοικία, τη κατασκευή εστιατορίων, αναψυκτηρίων και εμπορικών καταστημάτων.

Περιοχή Ανάπτυξης Τουρισμού-Αναψυχής

Πρόκειται για Γεωργική Γη πλησίον του οδικού άξονα που οδηγεί στον Μεθοριακό Σταθμό Μέρτζιανης, όπου λειτουργούν εγκαταστάσεις αναψυχής και τουρισμού, εντός της οποίας επιτρέπονται τουριστικά καταλύματα μέχρι 60 κλίνες, 5,4 και 3 αστέρων, μέγιστης πυκνότητας 8,9 και 10 κλινών/ στρέμμα αντιστοίχως. Επιπλέον χρήσεις που είναι θεμιτές εντός της περιοχής, σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο σε τμήμα του Δήμου Κόνιτσας, είναι η κατοικία, η κατασκευή χώρων εστίασης και εμπορίου, η δημιουργία πολιτιστικών κτιρίων οι γεωργικές καλλιέργειες, οι δενδροκαλλιέργειες, η μελισσοκομία, η βόσκηση καθώς και οι βοηθητικές σε αυτές εγκαταστάσεις.

Περιοχές Ανάπτυξης Ιαματικού Τουρισμού

Στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο σε τμήμα του Δήμου Κόνιτσας η ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού αφορά τις περιοχές εκείνες οι οποίες γεινιάζουν με τα Ιαματικά Λουτρά Καβασιλών στις οποίες δύναται να αναπτυχθούν δραστηριότητες και υπηρεσίες θερμαλισμού, υγείας, ευεξίας και αποκατάστασης. Ωστόσο, από το υποκεφάλαιο 4.3.4.1. προκύπτει η ύπαρξη των ιαματικών πηγών Αμαράντου, οι οποίες αποτελούν τουριστικό πόρο, και διαθέτουν υφιστάμενες υποδομές μικρής κλίμακας οι οποίες χρήζουν αναβάθμισης.

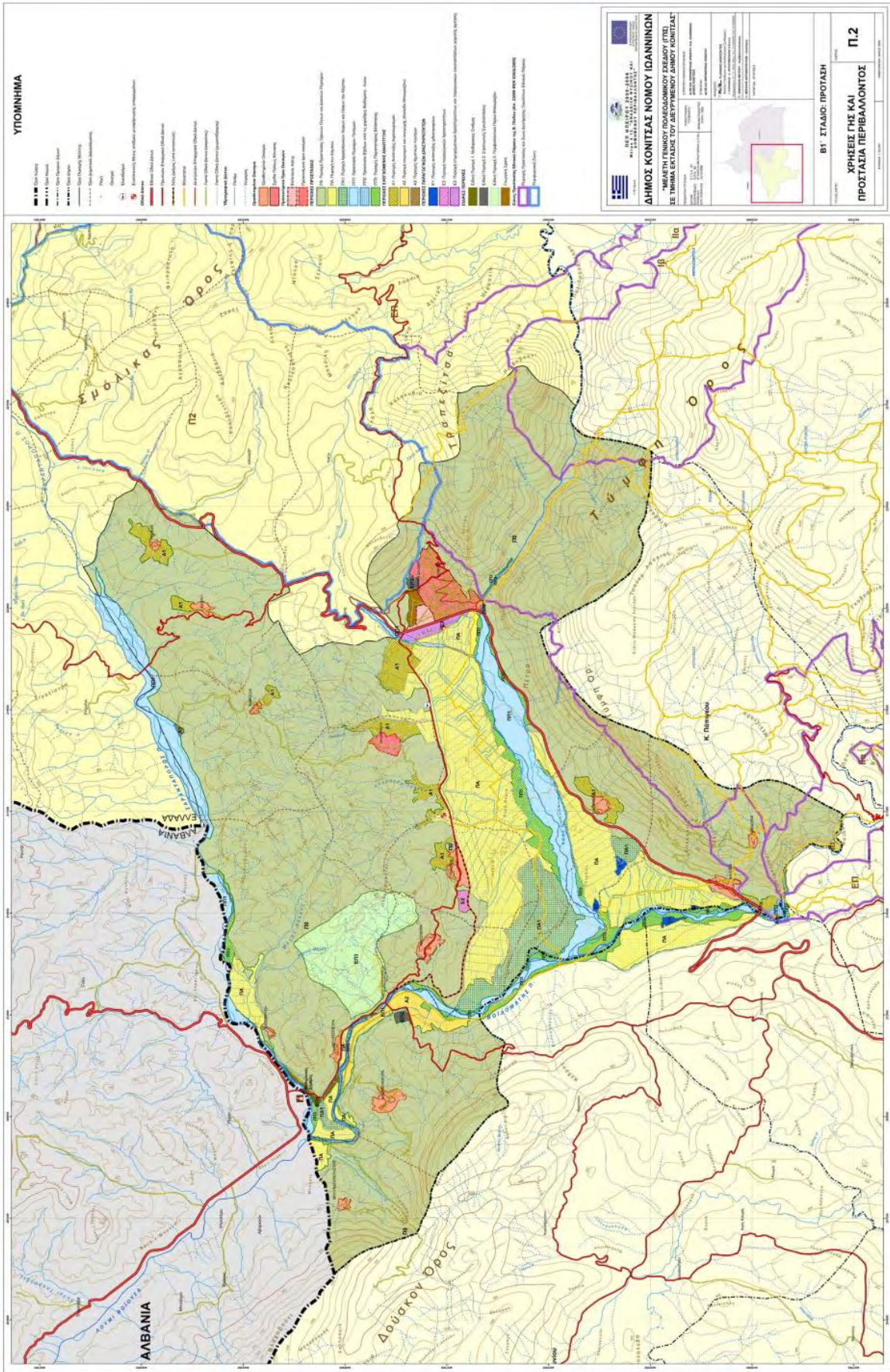
Στις Περιοχές Ανάπτυξης Ιαματικού Τουρισμού επιτρέπεται η κατασκευή τουριστικών καταλυμάτων μέχρι 60 κλίνες, 5,4 και 3 αστέρων, μέγιστης πυκνότητας 8,9 και 10 κλινών/ στρέμμα αντιστοίχως και κέντρου θεραπευτικού τουρισμού. Επιπρόσθετα, επιτρεπόμενες χρήσεις αφορούν τη δημιουργία χώρων εστίασης, εμπορίου και πολιτισμού, όπως εστιατόρια, αναψυκτήρια και εμπορικά καταστήματα καθώς και κατοικία, αλλά και οι γεωργικές καλλιέργειες, οι δενδροκαλλιέργειες, μελισσοκομία και η βόσκηση με την παράλληλη

κατασκευή βοηθητικών χώρων, όπως ισχύει και για τις υπόλοιπες περιοχές ανάπτυξης εναλλακτικού τουρισμού.

Περιοχές Ανάπτυξης Τουρισμού Υπαίθρου

Πρόκειται για περιοχές που χωροθετούνται κοντά στα ποτάμια και στις οποίες μπορούν να αναπτυχθούν εναλλακτικές δραστηριότητες όπως η ιππασία, με την ταυτόχρονη δυνατότητα λειτουργίας υποδομών εκπαίδευσης, εστίασης και αναψυχής, όπως παρουσιάζονται στις προηγούμενες Περιοχές Ανάπτυξης Τουρισμού. Εντός των περιοχών αυτών επιτρέπεται η κατασκευή τουριστικών καταλυμάτων μέχρι 30 κλίνες, 5,4 και 3 αστέρων, μέγιστης πυκνότητας 8,9 και 10 κλινών/ στρέμμα αντιστοίχως καθώς και εγκαταστάσεις εκπαίδευσης αθλητικών δραστηριοτήτων ορεινού χώρου όπως η ορειβασία, η αναρρίχηση, το κανόε-καγιάκ και η ιππασία.

Χάρτης 3: Χρήσεις Γης και Προστασία Περιβάλλοντος

Πηγή: Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Τμήματος Δήμου Κόνιτσας

Συμπερασματικά, τα προγραμματικά κείμενα παρουσιάζουν γενικές κατευθύνσεις που αφορούν τον τουρισμό στην Περιφέρεια, πλην του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου που είναι σε επίπεδο Δήμου. Οι κατευθύνσεις αυτές εμφανίζουν ορισμένα κοινά σημεία κυρίως ως προς την εφαρμογή δράσεων των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στις οποίες πρέπει να στραφεί η αναπτυξιακή πορεία του Δήμου. Ωστόσο, δεν υπάρχει σαφής χάραξη τουριστικής πολιτικής και εναρμόνισης των θεσμικών και προγραμματικών κειμένων με στόχο την άμεση εφαρμογή δράσεων στο Δήμο ώστε να υπάρχει η δυνατότητα στήριξης του μεγαλύτερου τμήματος της παραγωγικής του βάσης στον τομέα του τουρισμού. Ιδιαίτερα όσον αφορά τον χωροταξικό σχεδιασμό είναι καθοριστικής σημασίας η εναρμόνιση των πλαισίων κατώτερου επιπέδου με τα πλαίσια του ανώτερου ώστε να μην υπάρχουν ασάφειες και να ακολουθείται μια ομαλή διαδικασία σχεδιασμού. Τα αναπτυξιακά κείμενα εμφανίζουν αρκετές επικαλύψεις ωστόσο λόγω της προγραμματικής περιόδου βάσει της οποίας σχεδιάστηκαν δεν έρχονται σε συμφωνία με τα χωροταξικά πλαίσια με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ενιαία ολοκληρωμένη και σαφής στρατηγική για τον τομέα του τουρισμού.

7. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Από την ανάλυση της περιοχής μελέτης προκύπτει ότι ο Δήμος Κόνιτσας διαθέτει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για μια ολοκληρωμένη τουριστική ανάπτυξη η οποία θα στηρίζεται στις αρχές της βιωσιμότητας. Ο εντοπισμός των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής καθώς και η προσπάθεια αντιμετώπισης των αδυναμιών με την παράλληλη πρόληψη των κινδύνων σε συνδυασμό με την πολιτική των θεσμικών και προγραμματικών κειμένων, θέτουν τη βάση για τη σύνθεση μιας συνεκτικής και συνολικής στρατηγικής ανάπτυξης του τομέα του τουρισμού στο Δήμο Κόνιτσας. Συνεπώς, προκειμένου να επιτευχθεί μια ολοκληρωμένη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη στο Δήμο και να αξιοποιηθούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό οι ευκαιρίες που προκύπτουν για την περιοχή, προτείνεται μια σειρά δράσεων που ως στόχο έχουν την ενίσχυση των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού και την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος συνολικά.

Η προσφορά ενός διαφοροποιημένου τουριστικού προϊόντος, η αύξηση του επιπέδου επισκεψιμότητας και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προφίλ του Δήμου αποτελούν κύριους στόχους στους οποίους θα επικεντρωθεί η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής μέσα από δράσεις που ενισχύουν την ανάδειξη και προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και την ήπια ανάπτυξη εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού, ισχυροποιώντας την τοπική ταυτότητα του Δήμου.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, ο τουρισμός θα πρέπει να αναπτύσσεται διαχρονικά, ειδικά σε ευαίσθητες περιοχές όπως οι ορεινές – ημιορεινές, μέσω οργανωμένου σχεδιασμού δράσεων ήπιας έντασης και κλίμακας, έτσι ώστε να αποφεύγεται οποιαδήποτε υποβάθμιση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και παρεμπόδιση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών. Η εφαρμογή ενός μοντέλου ανάπτυξης βασισμένου στις εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού είναι ικανή να συμβάλλει καθοριστικά στην αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος δημιουργώντας πολλαπλασιαστικά οφέλη για την τοπική οικονομία δίνοντας, παράλληλα, έμφαση στη διατήρηση της βιωσιμότητας της περιοχής. (Butler R.W., 1999)

Τα ποικίλα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής αποτελούν συγκριτικό πλεονέκτημα και σημαντικό τουριστικό πόρο ο οποίος μπορεί να αξιοποιηθεί μέσα από

την αναβάθμιση και δημιουργία νέων δραστηριοτήτων εναλλακτικού τουρισμού υπό το πρίσμα της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

7.1. Προοπτικές ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού

7.1.1. Ορειβατικός τουρισμός

Όσον αφορά τον ορειβατικό τουρισμό, προτείνεται η κατασκευή δύο νέων ορειβατικών καταφυγίων στην χαράδρα του Αώου στο όρος Τύμφη, όπως προβλέπεται από τον Δήμο. Τα καταφύγια αυτά θα κατασκευαστούν σύμφωνα με τους προβλεπόμενους από τη νομοθεσία όρους και προδιαγραφές. Επιπλέον, απαραίτητη κρίνεται η βελτίωση της σήμανσης των διαδρομών ώστε να παρέχεται ασφάλειά στους επισκέπτες ορειβάτες ιδιαίτερα τους χειμερινούς μήνες όπου υπάρχουν δυσμενείς καιρικές συνθήκες.

7.1.2. Πεζοπορικές διαδρομές-μονοπάτια

Ο πεζοπορικός τουρισμός στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές της χώρας όπως και στο Δήμο Κόνιτσας βρίσκεται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα ανάπτυξης παρόλο που το φυσικό περιβάλλον ενδείκνυται για τις συγκεκριμένες δραστηριότητες. (Δήμος Κόνιτσας, 2017) Οι πεζοπορικές διαδρομές και τα μονοπάτια συνιστούν θέλγητρο για σημαντικό τμήμα της τουριστικής αγοράς της Ευρώπης προσελκύοντας διαφορετικές ηλικιακές και κοινωνικές ομάδες (ευρύ φάσμα «αγοράς στόχου»). Η προσπάθεια που γίνεται από την Περιφέρεια σε συνεργασία με την Αναπτυξιακή Εταιρεία «Ηπειρος ΑΕ» είναι ιδιαίτερα σημαντική για την ανάδειξη και καθιέρωση των πεζοπορικών διαδρομών του Δήμου με την ολοκλήρωση του «Epirus trail» να καθίσταται αναγκαία προκειμένου να υπάρχει ενιαία σύνδεση των μονοπατιών σε περιφερειακό επίπεδο, γεγονός που θα ενισχύσει τον ορεινό τουρισμό. Η παράλληλη χρήση νέων τεχνολογιών θα συμβάλλει τόσο στην προώθηση των διαδρομών πεζοπορίας όσο και στην ασφαλέστερη περιήγηση αποφεύγοντας την απώλεια προσανατολισμού και έχοντας τη δυνατότητα επικοινωνίας με τους αρμόδιους φορείς και εκπαιδευτές-οδηγούς. Ωστόσο, κρίνεται απαραίτητη η περαιτέρω προώθηση του υφιστάμενου δικτύου των διαδρομών και μονοπατιών, ιδιαίτερα λόγω του γεγονότος ότι δεν υπάρχει σύνδεση τους με Ευρωπαϊκά μονοπάτια εντός των ορίων του Δήμου. Επιπλέον, στην ενίσχυση της προβολής της πεζοπορίας ως τουριστικής δραστηριότητας θα συμβάλλει η δημιουργία νέων διαδρομών που θα συνδέουν τα πολιτιστικά μνημεία ώστε ο επισκέπτης όχι μόνο να εξερευνά το φυσικό περιβάλλον αλλά και έρχεται σε επαφή με την πολιτιστική κληρονομία του Δήμου. Με τον τρόπο αυτό αποτυπώνεται βιωματικά η τοπική ταυτότητα της περιοχής και αναδεικνύεται η ιστορική της αξία. Στο πλαίσιο αυτό

μπορούν να δημιουργηθούν προγράμματα γνωριμίας με την περιοχή τα οποία να δίνουν τη δυνατότητα στον επισκέπτη να εξερευνήσει τους πολιτιστικούς χώρους, όπως περιγράφονται στην ανάλυση.

7.1.3. Αναρρίχηση

Στην πόλη της Κόνιτσας προτείνεται η λειτουργία ενός μικρού εκπαιδευτικού κέντρου αναρρίχησης στο οποίο οι επισκέπτες θα μαθαίνουν τις βασικές αρχές της δραστηριότητας από ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό και οδηγούς βουνού. Η δημιουργία του Κέντρου θα έχει ως στόχο την παροχή γνώσεων και τεχνικών στους επισκέπτες αναφορικά με την αναρρίχηση καθώς και την εκμάθηση των βασικών κανόνων ασφαλείας ώστε να αποφεύγεται σε σημαντικό βαθμό ο κίνδυνος ατυχημάτων. Επιπλέον, σημαντική είναι και η δημιουργία αναρριχητικής πίστας σύγχρονων προδιαγραφών με την πρόληψη μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος.

7.1.4. Τουρισμός Περιπέτειας

Όπως προκύπτει από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης του τομέα του τουρισμού, στο υποκεφάλαιο 4.3.3., οι δραστηριότητες του τουρισμού περιπέτειας είναι ανεπτυγμένες σε ικανοποιητικό βαθμό ειδικά σε ότι αφορά τις εκείνες που λαμβάνουν χώρα πλησίον ή εντός του ποταμού Αώου, δηλαδή το ράφτιγκ, το κανόε καγιάκ, το μόνοκραφτ, το fly-fishing και η ιππασία. Δεν έχουν παρατηρηθεί στοιχεία όχλησης ή ρύπανσης της παραποτάμιας περιοχής η οποία εντάσσεται εντός του Γεώπαρκου Βίκου-Αώου που έχει αναγνωριστεί από την UNESCO το 2010 (UNESCO, 2017). Ωστόσο, είναι θεμιτή η περαιτέρω προώθηση των δραστηριοτήτων του τουρισμού περιπέτειας στον Δήμο Κόνιτσας κυρίως λόγω αυξημένης ανταγωνιστικότητας με το δήμο Ζαγορίου καθώς δραστηριοποιείται σε παραπλήσιες εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως οι δραστηριότητες εσωτερικών υδάτων στον ποταμό Βοϊδομάτη, πλησίον του Δήμου Κόνιτσας. Η ανάδειξη των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων μέσω οργανωμένου προγράμματος προβολής σε συνδυασμό με τον κορεσμό που παρουσιάζει η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής των Ζαγοροχωρίων δίνει τη δυνατότητα στον Δήμο Κόνιτσας να ενισχύσει το τουριστικό του χαρακτήρα αποτελώντας τόπο προορισμού και μη λειτουργώντας αποκλειστικά ως «συμπληρωματική» περιοχή των Ζαγοροχωρίων.

Πέραν των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων που σχετίζονται κυρίως με τα εσωτερικά ύδατα, οι υπόλοιπες δραστηριότητες του τουρισμού περιπέτειας όπως το αλεξίπτωτο πλαγιάς και η ποδηλασία βουνού βρίσκονται σε μέτρια επίπεδα ανάπτυξης ιδίως γιατί απευθύνονται σε μια «αγορά στόχου» μικρότερης κλίμακας από τις υπόλοιπες –κυρίως

νεανικό πληθυσμό-. Συνεπώς, κρίνεται απαραίτητη η ένταξή τους σε ένα πρόγραμμα προώθησης και προβολής και προς την Ευρώπη (ένταξη σε ευρωπαϊκά δίκτυα συνεργασιών) μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών ώστε να αυξηθεί η ζήτηση και να προσελκύσουν επισκέπτες από τη χώρα και το εξωτερικό, στοχεύοντας στην ανάπτυξη του τουρισμού εμπειρίας. Επιπλέον, η διεξαγωγή αγώνων για ερασιτέχνες και επαγγελματίες αναμένεται να ενισχύσει την προβολή της περιοχής και να την ανάδειξη σε προορισμό με extreme sports στα πλαίσια του τουρισμού εμπειρίας.

Σε ένα γενικότερο πλαίσιο, η Περιφέρεια Ηπείρου σε συνεργασία με το Δήμο Κόνιτσας έχει υποβάλει στο Διμερές διασυνοριακό πρόγραμμα Interreg Ελλάδα-Αλβανία πρόταση δημιουργίας σχολής οδηγών για πλήθος δραστηριοτήτων που εντάσσονται στον τουρισμό περιπέτειας:

- Βουνού
- Ράφτινγκ
- Καγιάκ
- Αλεξίπτωτο πλαγιάς
- Fly-fishing

Σύμφωνα με το Δήμο Κόνιτσας η σχολή θα δημιουργηθεί βάσει των ευρωπαϊκών προδιαγραφών και θα κατέχει ευρωπαϊκή πιστοποίηση δημιουργώντας ένα ασφαλές περιβάλλον παροχών στους επισκέπτες και αυξάνοντας τη δυναμική του Δήμου Κόνιτσας όσον αφορά τον τουρισμό περιπέτειας (Δήμος Κόνιτσας, 2017) .

7.1.5. Πολιτισμικός τουρισμός

Ο συνδυασμός της περιήγησης με διαδρομές που συνδέουν, όπου αυτό καθίσταται δυνατό, τα στοιχεία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί βασική δράση ενίσχυσης του πολιτιστικού τουρισμού και ανάδειξης των πόρων του.

Επιπρόσθετα, η διοργάνωση εκπαιδευτικών επισκέψεων στα μουσεία της περιοχής σε συνεργασία με τα σχολεία σε Ελλάδα και Ευρώπη μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων θα συμβάλλει καθοριστικά στην εξέλιξη του τουρισμού και στην προώθησή του. Ορισμένα μόνο από τα μουσεία όπως το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας, το Μουσείο Ηπειρωτών Μαστόρων, το Εθνολογικό Μουσείο Χιοναδίτικων Ζωγράφων και το Μουσείο Οίνου-Αμπέλου φανερώνουν την ποικιλία στοιχείων τέχνης και πολιτισμού της περιοχής τα οποία μπορούν να αναδειχθούν. Σε αυτό μπορεί να συμβάλλει η χρήση νέων τεχνολογιών όπως εφαρμογές με πολιτιστικές διαδρομές, βίντεο περιήγησης στα

μουσεία, ανάδειξης της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και των παραδοσιακών οικισμών και ενημέρωσης για τα μνημεία της περιοχής και η συμμετοχή σε θεματικά εκπαιδευτικά προγράμματα αποδίδοντας μια εικόνα περισσότερο διαδραστική και ψυχαγωγική. Η ανάπτυξη του πολιτισμικού τουρισμού αφορά ένα πολύ μεγάλο ποσοστό επισκεπτών εσωτερικού αλλά και εξωτερικού τουρισμού και για αυτό το λόγο είναι αναγκαία η προώθησή του μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων και δικτύων συνεργασίας (Δέφνερ, 1999).

Η συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις που αφορούν την παραδοσιακή μουσική αποτελεί μοναδική εμπειρία για τον τουρίστα που προέρχεται από το εξωτερικό εμβαθύνοντας στην πραγματική επαφή του τρόπου ζωής της περιοχής. Η διοργάνωση των πανηγυριών σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των δράσεων γαστρονομικού τουρισμού όπως η γιορτή τσίπουρου στη Μολυβδοσκέπαστη και η δημιουργία εκδηλώσεων προώθησης των τοπικών προϊόντων και της παραδοσιακής γαστρονομίας (περίπτερα με τοπικά προϊόντα) μπορούν να αναβαθμίσουν τον πολιτισμικό τουρισμό της περιοχής. Η παρουσίαση του παραδοσιακού τρόπου μαγειρικής μέσα από τη δημιουργία ενός Κέντρου Γευσιγνωσίας στο οποίο ο επισκέπτης θα έχει τη δυνατότητα να ξεναγείται στους χώρους παραγωγής των προϊόντων αποτελούν σημαντικές δράσεις ανάδειξης της γαστρονομίας της περιοχής. Παράλληλα, η λειτουργία παραδοσιακών καφενείων και η προώθηση των τοπικών προϊόντων με την υποστήριξη των τοπικών συλλόγων και του Δήμου διαμορφώνουν επίσης την συνολική εικόνα της ταυτότητας του Δήμου ενδυναμώνοντας το τουριστικό προφίλ της περιοχής.

7.1.6. Θρησκευτικός τουρισμός

Η αναστήλωση και ανάδειξη μεγάλου αριθμού μονών και εκκλησιών στον Δήμο Κόνιτσας σε συνδυασμό με την ανέγερση νέων θρησκευτικών μνημείων με αναφορά στον Άγιο Παΐσιο ενισχύουν την άνθιση του θρησκευτικού τουρισμού. Η προσπάθεια οργάνωσης δράσεων προσκυνηματικού χαρακτήρα τόσο από το Δήμο Κόνιτσας είναι ικανοποιητική με την οργάνωση εκδρομών, ωστόσο χρειάζεται οργανωμένο σχέδιο προβολής και οργάνωση του δικτύου συνεργασίας με τις «αγορές στόχους» των χωρών όπως η Γεωργία και η Ρωσία. Με αυτόν τον τρόπο θα υπάρξει άνοδος στις τουριστικές ροές και θα ευνοηθεί η δημιουργία συμπληρωματικών υποδομών.

7.1.7. Αγροτουρισμός

Το ποσοστό που καταλαμβάνουν οι αγροτικές περιοχές στο Δήμο Κόνιτσας ανέρχεται στο 2,4% στο νοτιοδυτικό τμήμα του. Σύμφωνα και με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο

η έκταση αυτή ενδείκνυται για ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Ο αγροτουρισμός στοχεύει στη σύζευξη του τουρισμού με τον αγροτικό τομέα (Κοκκώσης κά, 2011). Ωστόσο στο Δήμο και ειδικότερα στην πόλη της Κόνιτσας δεν υπάρχουν αγροτουριστικά καταλύματα στα οποία θα μπορούσε ο επισκέπτης να βιώσει τον αγροτικό τρόπο ζωής μέσα από την ενασχόληση παραγωγής τοπικών προϊόντων και αγροτικών εργασιών. Επιπλέον, στο Δήμο δεν υπάρχουν οργανωμένοι αγροτικοί συνεταιρισμοί οι οποίοι θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στον αγροτουρισμό και παραγωγή εξαγωγίμων τοπικών προϊόντων. Για τους παραπάνω λόγους κρίνεται σκόπιμη η ανάπτυξη του τομέα του αγροτουρισμού, όπως προβλέπεται και στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου Κόνιτσας που να συμπεριλαμβάνει τουριστικά καταλύματα και μικρές μεταποιητικές μονάδες αγροτικών προϊόντων, εκτός της περιοχής που είναι μόνιμα αρδευόμενη και βρίσκεται στον κάμπο της Κόνιτσας. Με αυτόν τον τρόπο θα ενισχυθεί η επιχειρηματικότητα και θα υπάρξει άμεση σύνδεση πρωτογενούς με τριτογενή τομέα, δίνοντας νέες προοπτικές ανάπτυξης στην τοπική οικονομία. Σημαντικό ρόλο σε αυτό θα διαδραματίσει και η ανάπτυξη ενός αγροτουριστικού γυναικείου συνεταιρισμού που θα ασχολούταν με τη βιολογική καλλιέργεια προϊόντων μέσω σύγχρονων μεθόδων στηρίζοντας την αγροτική παραγωγή.

7.1.8. Οικοτουρισμός

Ο οικοτουρισμός αποτελεί μια από τις ισχυρότερες αναπτυξιακές δυνατότητες της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, ιδίως σε περιοχές με έντονο περιβαλλοντικό ενδιαφέρον, όπως η περιοχή μελέτης. Στο Δήμο Κόνιτσας, η εναλλακτική μορφή τουρισμού βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα ανάπτυξης, με εξαίρεση το Περιβαλλοντικό Πάρκο στο Μπουραζάνι. Λόγω των σημαντικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η περιοχή ως προς την ανάπτυξη του οικοτουρισμού, κρίνεται απαραίτητο να δρομολογηθούν δράσεις αξιοποίησής του με τη συμβολή των φορέων διαχείρισης των ορεινών περιοχών. Συνεπώς, κύριο στόχο μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής τουριστικής ανάπτυξης στο Δήμο Κόνιτσας είναι η ενίσχυση των δράσεων του οικοτουρισμού μέσω της συνεργασίας των τοπικών φορέων με τη δημιουργία προγραμμάτων ενημέρωσης για το φυσικό περιβάλλον (παρατήρηση χλωρίδας-πανίδας) σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο που να προτρέπει τον χρήστη να βιώσει την τουριστική εμπειρία, την κατασκευή παρατηρητηρίων για bird-watching, την προστασία των φυσικών πόρων. Ο οικοτουρισμός αποτελεί εναλλακτική μορφή τουρισμού η οποία

μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά με άλλες μορφές όπως ο τουρισμός υπαίθρου (UNWTO, 2017).

7.1.9. Ιαματικός τουρισμός

Η ύπαρξη των ιαματικών πηγών αποτελεί σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα για το Δήμο Κόνιτσας το οποίο επιβάλλεται να αξιοποιηθεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Δεδομένου ότι η «αγορά στόχος» του ιαματικού τουρισμού είναι περιορισμένη και αφορά κυρίως μεγαλύτερους ηλικιακά επισκέπτες με σκοπό τη θεραπεία, κρίνεται αναγκαία η ένταξή του σε ένα πρόγραμμα προώθησης σε συνεργασία με τις ευρωπαϊκές χώρες. Εκτός αυτού, στην περίπτωση των ιαματικών λουτρών του Αμαράντου, είναι απαραίτητη η βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών ως προς τον τουριστικό πόρο κυρίως όσον αφορά τη προσβασιμότητα. Η χάραξη νέου οδικού δικτύου καθίσταται απαραίτητη ώστε να ενισχυθεί η δυναμική της περιοχής των ιαματικών πηγών και να αυξηθούν οι τουριστικές ροές. Η Περιφέρεια οφείλει να αναδείξει τη μοναδικότητα του τουριστικού πόρου και να τον αξιοποιήσει με σωστό σχεδιασμό χωρίς να επιφέρει επιβαρύνσεις στο φυσικό περιβάλλον στα πλαίσια της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Με την επίλυση του ζητήματος της προσβασιμότητας θα δοθεί η ώθηση για αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών πλησίον των ιαματικών λουτρών Αμαράντου με χρήσεις που αφορούν την εστίαση και την αναψυχή, δημιουργώντας ένα ολοκληρωμένο τουριστικό προϊόν. Επιπλέον, κρίνεται σημαντική η υποστήριξη εξατομικευμένων προγραμμάτων και η ύπαρξη εξειδικευμένου προσωπικού που θα αναβαθμίσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

7.1.10. Χιονοδρομικός τουρισμός

Η περιοχή της Κόνιτσας δε διαθέτει τις απαιτούμενες εγκαταστάσεις για την ανάπτυξη του χιονοδρομικού τουρισμού ωστόσο η γεωγραφική της θέση και η κοντινή απόσταση με το Χιονοδρομικό Κέντρο της Βασιλίτσας το οποίο υπάγεται στον όμορο Δήμο Γρεβενών, μπορεί να δώσει δυναμική στην περιοχή ενισχύοντας την τουριστική της κίνηση τους χειμερινούς μήνες. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό κρίνεται αναγκαία η αναβάθμιση του υπάρχοντος οδικού δικτύου από την πόλη της Κόνιτσας μέχρι και το Χιονοδρομικό Κέντρο το οποίο θεωρείται ιδιαίτερα υποβαθμισμένο με πυκνές στροφές και κακό οδόστρωμα, αποτρέποντας την άμεση σύνδεση των δύο περιοχών. Η βελτίωση και αναβάθμιση του οδικού δικτύου που αποτελεί τμήμα της Επαρχιακής Οδού Σαμαρίνας-Δίστρατου θα συμβάλει στην αύξηση των τουριστικών ροών της Κόνιτσας από το Χιονοδρομικό Κέντρο ενισχύοντας την τοπική οικονομία.

7.2. Συνδέσεις-Εξαρτήσεις

Η γεωγραφική θέση του Δήμου Κόνιτσας αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα λόγω της γειτνίασής του με το Δήμο Ζαγορίου ο οποίος τις τελευταίες δεκαετίες γνωρίζει σημαντική τουριστική ανάπτυξη βασισμένη στις εναλλακτικές μορφές με εισροές εξωτερικού και εσωτερικού τουρισμού. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τον κορεσμό που συχνά παρουσιάζει ο Δήμος Ζαγορίου κατά τη χειμερινή περίοδο από τις τουριστικές ροές, είναι δυνατό να λειτουργήσει θετικά για το Δήμο Κόνιτσας. Η εμπειρία από την τουριστική ανάπτυξη στην περιοχή των Ζαγοροχωριών, προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει ο Δήμος Κόνιτσας μπορεί να αξιοποιηθεί από τους φορείς μέσω του σχεδιασμού και της οργάνωσης των δραστηριοτήτων των εναλλακτικών μορφών τουρισμού επιφέροντας πολλαπλασιαστικά οφέλη στον Δήμο και την ευρύτερη περιοχή. Μέσω της χάραξης μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για τον τουρισμό στο Δήμο Κόνιτσας, δύναται να δημιουργηθεί ένα τουριστικό προϊόν ανταγωνιστικό αλλά και συμπληρωματικό με το ήδη υπάρχον στην περιοχή του Ζαγορίου, με λιγότερη μαζικότητα και τυποποίηση σε μια προσπάθεια αποφυγής των πιέσεων που εμφανίζονται στον όμορο Δήμο. Σημαντικό ρόλο σε αυτό θα διαδραματίσει η δημιουργία συνεργασιών μεταξύ των φορέων και των επιχειρήσεων οι οποίες θα ενισχυθούν αναβαθμίζοντας το τουριστικό χαρακτήρα του Δήμου. Η γειτνίαση με τον Δήμο Ζαγορίου και η δυναμική που μπορεί να αναπτυχθεί στον Δήμο Κόνιτσας όσον αφορά τον τομέα του τουρισμού μπορεί να οδηγήσει σε ευρύτερα δίκτυα διαπεριφερειακών συνεργασιών αναβαθμίζοντας τις υποδομές τις περιοχές, ενισχύοντας παράλληλα την τοπική οικονομία.

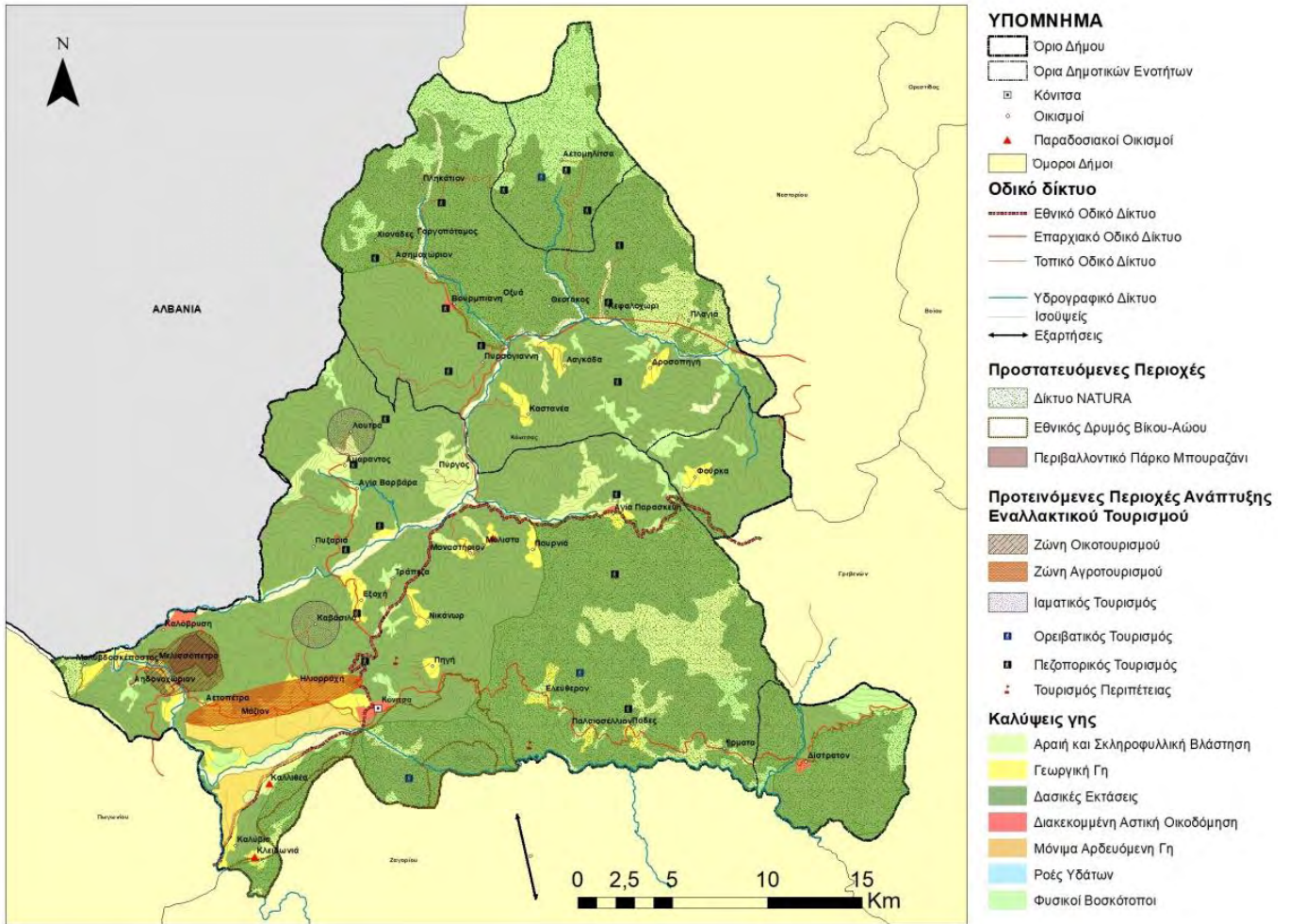
Επιπρόσθετα, ο Δήμος Κόνιτσας μέσω του διμερούς διασυνοριακού προγράμματος Interreg Ελλάδα-Αλβανία 2014-2020 μπορεί μέσω δράσεων προβολής και προώθησης του τομέα του τουρισμού να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην διασυνοριακή συνεργασία των δύο χωρών και να αναπτύξει την περιοχή κοντά στον συνοριακό σταθμό Μέρτζιανης αλλά και στο Δήμο ευρύτερα μέσω δικτύων θεματικών διαδρομών που ενισχύουν την διαπεριφερειακή συνεργασία.

Για την ολοκληρωμένη στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης του Δήμου Κόνιτσας καθίσταται σημαντική η δημιουργία ενός σχεδίου μάρκετινγκ το οποίο αποτελεί χρήσιμο εργαλείο τουριστικής πολιτικής και ενισχύει τις τουριστικές ροές εσωτερικού και εξωτερικού τουρισμού. Το στρατηγικό σχέδιο μάρκετινγκ θα συμβάλλει ουσιαστικά

στην προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής που συνδέονται με το τουριστικό προϊόν και θα την αναδείξει σε ένα νέο τουριστικό προορισμό που ενδείκνυται για δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού μέσω της βιώσιμης ανάπτυξης.

Συγκεντρωτικά παρουσιάζονται στον Χάρτη 4 οι περιοχές εναλλακτικού τουρισμού για το Δήμο Κόνιτσας, όπως προκύπτουν από την ανάλυση. Ο αγροτουρισμός και οικοτουρισμός εντάσσονται σε αντίστοιχες ζώνες εντός των οποίων αναπτύσσονται οι δραστηριότητες και οι τουριστικές υποδομές, με τους όρους που προβλέπονται από το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο. Επιπλέον, αποτυπώνονται οι περιοχές του ιαματικού τουρισμού οι οποίες περιλαμβάνουν υφιστάμενες εγκαταστάσεις αλλά χρήζουν αναβάθμισης όπως έχει αναλυθεί. Τέλος, παρουσιάζονται σημειακά οι υπόλοιπες μορφές εναλλακτικού τουρισμού οι οποίες μπορούν να αποτυπωθούν στον Χάρτη και αφορούν τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται στον τουρισμό περιπέτειας καθώς και στον ορειβατικό και πεζοπορικό τουρισμό με την καταγραφή των καταφυγίων σημειακά και την διαδρομή που πρόκειται να δημιουργηθεί από την Περιφέρεια Ηπείρου σε συνεργασία με τον φορέα Ήπειρος Αναπτυξιακή Α.Ε.. Οι επιμέρους πεζοπορικές διαδρομές καθώς και οι διαδρομές που συνδέουν τα πολιτιστικά μνημεία είναι μικρότερης κλίμακας και εντοπίζονται κυρίως εντός της Δημοτικής Ενότητας Κόνιτσας.

Χάρτης 4: Προτάσεις Περιοχής Μελέτης

Πηγή: Ίδια επεξεργασία, μέσω GIS

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο Δήμος Κόνιτσας αποτελεί έναν ορεινό παραμεθόριο Ο.Τ.Α. με περιθώρια αύξησης της δυναμικής στον τομέα του τουρισμού, καθώς διαθέτει τους τουριστικούς πόρους που θα ενισχύσουν δυναμικά την ανάπτυξη του, η οποία θα βασίζεται στις εναλλακτικές μορφές, στα πλαίσια μιας ισόρροπης και βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Για την επίτευξη αυτού, κρίνεται απαραίτητη η χάραξη και ο καθορισμός μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για τον τουρισμό μέσα από δράσεις που θα αναδεικνύουν τα χαρακτηριστικά του και θα ενισχύσουν τις υφιστάμενες τουριστικές υποδομές. Η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει ο Δήμος Κόνιτσας η οποία θα στηρίζεται στο σχεδιασμό και την προστασία του περιβάλλοντος θα έχει ως στόχο για δημιουργία ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος. Στο πλαίσιο αυτό, μέσα από τα θεσμικά κείμενα για την Περιφέρεια Ηπείρου και τον Δήμο Κόνιτσας διαφαίνεται η ανάγκη για ανάδειξη και προστασία των τουριστικών πόρων και γενικότερη ποιοτική αναβάθμιση της τουριστικής προσφοράς και των υπηρεσιών. Ο Δήμος Κόνιτσας διαθέτει τα θέλητρα εκείνα που παρέχουν δυνατότητα ανάπτυξης, μέσω της σωστής διαχείρισής τους, διαφορετικών εναλλακτικών μορφών όπως ο τουρισμός περιπέτειας, ο αγροτουρισμός, ο οικοτουρισμός και ο θρησκευτικός. Τα στοιχεία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς κρίνεται απαραίτητο να προστατευθούν από τυχόν πιέσεις αποφεύγοντας την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και τις συγκρούσεις των χρήσεων γης. Σημαντική είναι επίσης η σύνδεση του πρωτογενούς τομέα μέσω της παράγωγης τοπικών προϊόντων με τον τομέα του τουρισμού, δράση που θα ενισχύσει την τοπική οικονομία και θα συμβάλλει στην διατήρηση της τοπικής ταυτότητας της περιοχής. Επιπρόσθετα, η αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, η κατάρτιση και εκπαίδευση εξειδικευμένου προσωπικού και η ενίσχυση των τοπικών επιχειρήσεων διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην τουριστική ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού δημιουργώντας πολλαπλασιαστικά οφέλη για τον Δήμο

Η ενίσχυση των υποδομών του Δήμου που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον τουρισμό κρίνεται απαραίτητη για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη θέτοντας παράλληλα τις βάσεις για νέες ενδοπεριφερειακές και διαδημοτικές συνεργασίες που θα αναβαθμίσουν όχι μόνο το τουριστικό προφίλ του Δήμου αλλά και την ποιότητα ζωής σε αυτόν. Η συνεργασία μέσω του προγράμματος Interreg Ελλάδα-Αλβανία 2014-

2020 αλλά και η αξιοποίηση της εμπειρίας από τον ήδη τουριστικά ανεπτυγμένο Δήμο Ζαγορίου παρέχουν τη δυνατότητα δημιουργίας ενός ολοκληρωμένου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης με βάση τη βιωσιμότητα και τη δημιουργία ήπιων δραστηριοτήτων και μικρής κλίμακας υποδομών ώστε να αποφεύγεται η περιβαλλοντική όχληση. Επιπρόσθετα, απαραίτητες προϋποθέσεις για μια ισορροπημένη τουριστική ανάπτυξη είναι η συνεργασία μεταξύ των τοπικών φορέων καθώς και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας μέσω παροχής κινήτρων, οι οποίες θα συμβάλλουν στην περιφερειακή ανάπτυξη της περιοχής στηρίζοντας την τοπική οικονομία και βοηθώντας στην άρση της απομόνωσης η οποία έχει ενταθεί τα τελευταία χρόνια. Γενικότερα, η στήριξη των τοπικών επιχειρήσεων και η παροχή κινήτρων για επενδύσεις σε τουριστικές υποδομές που αφορούν τις εναλλακτικές μορφές αποτελούν βασικές δράσεις για την αύξηση της δυναμικής του τουρισμού στο Δήμο Κόνιτσας επιδρώντας θετικά στην τοπική οικονομία. Βάσει των παραπάνω, καίριας σημασίας για την προβολή και ενίσχυση της τουριστικής προβολής του Δήμου αποτελεί η δημιουργία ενός στρατηγικού σχεδίου μάρκετινγκ που θα αναδείξει το τουριστικό προϊόν και θα συμβάλει στην αύξηση των τουριστικών ροών και την ανάδειξη του Δήμου ως προορισμού με δραστηριότητες εναλλακτικών μορφών τουρισμού στοχεύοντας στη διαφοροποίηση του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**Ελληνόγλωσση**

Ανδριώτης, Κ. (2005). Τουριστική Ανάπτυξη & Σχεδιασμός. Εκδόσεις Σταμούλη. Αθήνα.

Γουργιώτης, Α. (2007). Η ανάπτυξη του ορεινού χώρου: το παράδειγμα εφαρμογής της Αράχωβας Διδακτορική Διατριβή Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Γούσιος, Δ. (2002). «Οι ορεινές περιοχές» στο Χ. Κοκκώσης «Άνθρωπος και Περιβάλλον στην Ελλάδα», Εκδόσεις Καπόν, Αθήνα.

Δέφνερ, Α. (1999). 'Πολιτιστικός Τουρισμός και Δραστηριότητες Ελεύθερου Χρόνου: Η Επίδραση στις Λειτουργίες των Πόλεων', Η Ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων', Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.

Δημητριάδης, Ε., Δρακούλης Δ., Κουσιδώνης, Χ. (2016). Τοπική ανάπτυξη των οικισμών του Δήμου Κόνιτσας, Περιφέρειας Ηπείρου. 8^ο Διεπιστημονικό Διαπανεπιστημιακό Συνέδριο του ΕΜΠ και του ΜΕΚΔΕ του ΕΜΠ «Η Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη των Ορεινών και των Γεωγραφικά Απομονωμένων Περιοχών.» Μέτσοβο, 22-24 Σεπτεμβρίου 2016.

Δήμος Κόνιτσας (2014). «Μελέτη Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (ΓΠΣ) σε τμήμα του διευρυμένου Δήμου Κόνιτσας, Νομού Ιωαννίνων».

Δήμος Κόνιτσας (2015). «Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου Κόνιτσας 2015-2019», Κόνιτσα.

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ) (2003). «Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Ηπείρου - Β' Φάση: Προτάσεις για τη Στρατηγική της Τουριστικής Ανάπτυξης», Αθήνα.

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2017). «Ελλάς με αριθμούς» Πειραιάς: ΕΛΣΤΑΤ.

Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π., Γκρίμπα, Ε. (2011). Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού-Ζήτηση και Προσφορά Νέων Προϊόντων Τουρισμού. εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα.

- Κοκκώσης, Χ, Τσάρτας, Π. (2001). Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον, Εκδόσεις Κριτική.
- Λαγός, Δ. (2005). Τουριστική Οικονομική. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Μπεριάτος Η. (2005). «Ορεινός Χώρος: περιβάλλον-κοινωνία-ανάπτυξη», Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΤΜΧΠΠΑ, ΙΚΙ, Βόλος.
- Μπεριάτος Η., Ψαλτόπουλος Δ. (2003). «Περιβάλλον και ανάπτυξη υπαίθρου», Αθήνα.
- Παπαιωάννου Χ. & Κιτσάκη, Γ. (2014). Γεώπαρκο Βίκου-Αώου: Η φύση αφηγείται την ιστορία της ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε., Περιφέρεια Ηπείρου, Ιωάννινα
- Περιφέρεια Ηπείρου (2003) «Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης», Ιωάννινα.
- Περιφέρεια Ηπείρου (2014-2020). «Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2014-2020», Ιωάννινα
- Περιφέρεια Ηπείρου (2015). «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Νοτίου Ηπείρου», Ιωάννινα.
- Ροϊκός Συμβουλοι Μηχανικοί, Λώλος Θ.,(2015). «Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Ηπείρου» Β' Φάση, Αθήνα: ΥΠΕΚΑ.
- Ρόκος, Δ. (2001). Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη στις ορεινές περιοχές. Θεωρία και πράξη. Αντιπροσωπευτική εργασία από το 3ο Διεπιστημονικό διαπανεπιστημιακό συνέδριο του Ε.Μ.Π.
- Τσάρτας, Π. (2010). Ελληνική Τουριστική Ανάπτυξη –Χαρακτηριστικά, Διερευνήσεις, Προτάσεις. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Τσιλιμίγκας Γ. (2006). Ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια για τη βιώσιμη ανάπτυξη των ορεινών παραδοσιακών οικισμών Η περίπτωση του Ζαγορίου της Ηπείρου. Διδακτορική Διατριβή Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Ξενόγλωσση

Butler, R.W. (1999). Sustainable tourism: a state-of-the-art review, Routledge: London.

Butler, R., (1997). Modelling Tourism Development, Routledge: London.

Doggart, C. & Doggart, N. (1996). Environmental impacts of tourism in developing countries. Travel and Tourism Analyst.

Fenell D. (2015): Ecotourism Routledge: London.

Godde, P. M., Price, M. F., & Zimmermann, F. M. (1999). Tourism and development in mountain regions: moving forward into the new millennium. Tourism and development in mountain regions, 1-25.

Horner, S., & Swarbrooke, J. (2004). International cases in tourism management. Routledge.

Lickorish, L. J. and Jenkins, C. L. (2004). An introduction to tourism, Tourism & Leisure. Published by McGraw, Athens.

Richins, H., Johnsen, S., & Hull, J. (2016). Overview of Mountain Tourism: Substantive Nature, Historical Context, Areas of Focus. Mountain Tourism: Experiences, Communities, Environments and Sustainable Futures, CAB International.

Sharpley R. (2000): Tourism and Sustainable Development: Exploring the Theoretical Divide, Journal of Sustainable Tourism, 8:1-19.

Θεσμικά Κείμενα

N. 856/1937 «Περί Εθνικών Δρυμών»

Π.Δ. 213/1973 (ΦΕΚ 198Α/1973) «Περί κηρύξεως της περιοχής Βίκου – Αώου Ιωαννίνων ως Εθνικού Δρυμού»

ΠΔ 19.10.1978 (ΦΕΚ 594/Δ/13-11-1978) «Περί χαρακτηρισμού ως Παραδοσιακών Οικισμών τινών του Κράτους και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτών»

Κοινοτική Οδηγία 92/43/ΕΚ «Για την διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας»

Υ.Α. (ΦΕΚ 392 Δ/ 22.04.1993) «Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων πενήντα τριών (53) κτιρίων που βρίσκονται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Κόνιτσας (Νομού Ιωαννίνων) και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτών»

Π.Δ. 28.01.1993 (ΦΕΚ 179/Δ/02.03.1993). «Χαρακτηρισμός ως παραδοσιακού τμήματος της πόλης Κόνιτσας»

ΠΔ 15-06-1995 (ΦΕΚ 423 Δ/1995) «Τροποποίηση του από 26-09-1979 προεδρικού διατάγματος Περί χαρακτηρισμού ως παραδοσιακών των υφισταμένων προ του έτους 1923 οικισμών της ευρύτερης περιοχής Ζαγορίου (Ηπείρου) και καθορισμού ειδικών όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτού»

Π.Δ. 17.11.1999 (ΦΕΚ 24/Δ/26/01.2000) «Χαρακτηρισμός ως παραδοσιακού τμήματος της πόλης Κόνιτσας κατ' επέκταση του ήδη χαρακτηρισμένου ...»

Υ.Α. 25301/2003 (ΦΕΚ 1451B/06.10.2003) «Έγκριση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Ηπείρου»

Ν. 3208/2003 (ΦΕΚ Α' 303/24.12.2003) «Προστασία των δασικών οικοσυστημάτων, κατάρτιση δασολογίου, ρύθμιση εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί δασών και δασικών εν γένει εκτάσεων και άλλες διατάξεις.»

ΚΥΑ 23069/2005 (ΦΕΚ 639 Δ/14.6.2005) «Χαρακτηρισμός της χερσαίας περιοχής των ορεινών όγκων της Β. Πίνδου ως Εθνικό Πάρκο, καθορισμός ζωνών προστασίας και καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών δόμησης»

Ν. 3498/2006 (ΦΕΚ 230/Α'/24.10.2006) «Ανάπτυξη ιαματικού τουρισμού και λοιπές διατάξεις»

Κοινοτική Οδηγία 2009/147/ΕΚ «Περί της διατήρησης των άγριων πτηνών»

Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87Α/7.6.2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Ν. 3937/2011 (ΦΕΚ/Α 60/31.03.2011) «Διατήρηση της Βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις

Κ.Υ.Α. 23948/2011(ΦΕΚ Β' 2570/27.11.2015) «Καθορισμός προδιαγραφών ορειβατικών καταφυγίων και διαδικασία χορήγησης Ειδικού Σήματος Λειτουργίας»

Κ.Υ.Α. 67659/9.12.2013 (ΦΕΚ 3155/Β'/12.12.2013) «Έγκριση Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού»

Νόμος 4467/2017 «Τροποποιήσεις διατάξεων της δασικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 56Α'/13.04.2017)

Διαδικτυακοί Τόποι

Γεωπάрко Βίκου-Αώου: *διαθέσιμο στο <http://vikosaoosgeopark.com/>. Τελευταία πρόσβαση 28-11-2017.*

Δήμος Κόνιτσας, (2017): *διαθέσιμο στο <http://www.konitsa.gr/>. Τελευταία πρόσβαση 08-01-2018.*

Bourazani Wild Life Resort, (2017): *διαθέσιμο στο <http://mpourazani.eu/el/axiki/>. Τελευταία πρόσβαση 20-01-2018.*

Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου, (2016): *διαθέσιμο στο www.pindosnationalpark.gr Τελευταία πρόσβαση 02-12-2017.*

Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας-Αναρρίχησης (2014): *διαθέσιμο στο www.eooa.gr Τελευταία πρόσβαση 05-01-2018.*

Ελληνικό Φόρουμ Γεωπαρκών: *διαθέσιμο στο www.hellenicgeoparks.gr/ Τελευταία πρόσβαση 31-11-2017.*

Epirus trail, (2017): *διαθέσιμο στο <http://www.epirustrail.gr/>. Τελευταία πρόσβαση 05-12-2017.*

Ξενώνας & Καταφύγιο Αετομηλίτσας, (2010). *διαθέσιμο στο <http://www.grammos.gr/>*
Τελευταία πρόσβαση 05-01-2018

Fly Fishing Greece (2017). *διαθέσιμο στο <http://www.flyfishing.gr/>* Τελευταία
πρόσβαση 22-11-2017

Σύνδεσμος Δήμων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας *διαθέσιμο στο www.thermalsprings.gr*
Τελευταία πρόσβαση 15-01-2018

Ορειβατικό Καταφύγιο Αστράκας- Τύμφης (2016). *διαθέσιμο στο <http://www.astrakarefuge.com/>* Τελευταία πρόσβαση 27-11-2017

UNESCO (2004): *διαθέσιμο στο <https://en.unesco.org/>* Τελευταία πρόσβαση 20-11-
2017

UNWTO, World Tourism Organization(2017): *διαθέσιμο στο <http://www2.unwto.org/en>*.
Τελευταία πρόσβαση 05-12-2017.

Προσωπική Επικοινωνία

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) (2017) «Μόνιμος Πληθυσμός κατά Φύλο και
Ηλικιακή Κατηγορία 2011». [Προσωπική επικοινωνία μέσω email].

Δήμος Κόνιτσας (2017) «Στοιχεία Απασχόλησης Δήμου Κόνιτσας» [Προσωπική
επικοινωνία μέσω email].

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού - Περιφερειακή Υπηρεσία Τουρισμού Ηπείρου
«Στοιχεία Καταλυμάτων Δήμου Κόνιτσας» [Προσωπική επικοινωνία μέσω email].